

**T.C KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI**

**TURİZM MESLEK LİSELERİNDE UYGULANAN BECERİ
EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİLERİN TURİZM SEKTÖRÜNE YÖNELİK
ALGILARINA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mesut UCA

KOCAELİ 2023

**T.C KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI**

**TURİZM MESLEK LİSELERİNDE UYGULANAN BECERİ
EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİLERİN TURİZM SEKTÖRÜNE YÖNELİK
ALGILARINA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MESUT UCA

Dr. Öğr. Üyesi ONUR AKPINAR

KOCAELİ 2023

**T.C KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI**

**TURİZM MESLEK LİSELERİNDE UYGULANAN BECERİ
EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİLERİN TURİZM SEKTÖRÜNE YÖNELİK
ALGILARINA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MESUT UCA

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 05.07.2023/19

KOCAELİ 2023

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez çalışmamın yürütülmesi esnasında çalışmalarına yön veren, bilgi ve desteğini esirgemeyen, tecrübeleri ile yol gösteren Sayın Dr. Öğr. Üyesi Onur Akpınar'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmada veri toplamam için desteklerini esirgemeyen Kocaeli Kartepe Akçakoca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Gebze Muallimköy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde görev yapan tüm meslek dersi öğretmeni arkadaşlarımıza değerli vakitlerini ayırdıkları için çok teşekkür ederim.

Son olarak bu süreci benimle birlikte yaşayan, yüksek lisansın ilk gününden bugüne kadar maddi manevi her zaman yanımda olan, varlıklarından güç aldığım çok kıymetli annem Songül Uca, babam Tuncay Uca ve çok değerli eşim Ebru Uca'ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

Mesut UCA

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
GİRİŞ.....	1
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
1. TURİZM VE TURİZM MESLEK EĞİTİMİ KAVRAMI.....	5
1.1. Turizm Eğitimi.....	8
1.2. Turizm Eğitiminin Tanımı.....	9
1.3. Turizm Eğitiminin Önemi.....	10
1.4. Turizm Eğitimin Amaçları.....	11
1.5. Mesleki Eğitim.....	13
1.6. Mesleki Turizm Eğitimi.....	16
1.7. Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Tarihçesi.....	19
1.8. Türkiye’de Turizm Eğitiminin Genel Yapısı.....	22
1.9. Lise Düzeyinde Turizm Eğitimi.....	23
1.10. Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri.....	24
2. TURİZM MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN BECERİ EĞİTİMLERİ.....	26
2.1. Beceri Eğitimi Kavramı.....	26
2.2. Beceri Eğitiminin Önemi.....	30
2.3. Turizm Meslek Liselerinde Beceri Eğitiminde Okul Sektör İşbirliği.....	35
2.4. Beceri Eğitimi Mevzuatı.....	36
2.5. Turizm Meslek Liselerinde Uygulanan Beceri Eğitiminin Öğrencilerin Turizm Sektörüne Yönelik Algılarına Olan Etkisi.....	41
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	48
3.1. Araştırmanın Modeli.....	48
3.2. Evren ve Örneklemi.....	48
3.3. Veri Toplama Aracı.....	49
3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	51
3.5. Bulgular ve Yorumlar.....	52
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	67
KAYNAKÇA.....	79
EKLER.....	85
ÖZGEÇMİŞ.....	88

ÖZET

Bu çalışmada turizm eğitimi için önemli bir yer teşkil eden mesleki turizm eğitimi alan lise öğrencilerinin turizm sektörüne bakış açılarına yönelik görüşlerinin olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Turizm yoğun bir sektör olduğu için hizmet sunanların kalitesi ve özellikleri sektörün gelişimini doğrudan etkilemektedir. Sektörde hizmet kalitesi, çalışanların eğitimi artırılarak artırılabilir. Meslek yüksekokulları Türkiye'de turizm eğitiminin ilk temelini oluşturması nedeniyle oldukça önemlidir. Meslek yüksekokullarının yetersizliği bir sorundur. Türkiye'de örgün turizm eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan ortaokullarda başlamaktadır ve bu durum gelecekte turizm sektöründeki personel üzerinde olumsuz etki yaratacaktır. Bu nedenle turizm meslek liselerinde uygulanan beceri eğitimleri öğrencilerin turizm sektörünü anlamalarını etkilemektedir. Araştırmada veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmadan şu sonuçlara ulaşılmıştır: Konaklama ve seyahat hizmetleri bölümünde okuyan öğrencilerin beceri eğitimine ilişkin görüşlerin genel boyutlarına ilişkin görüşleri, yiyecek-içecek hizmetleri bölümünde okuyan öğrencilere göre daha olumludur. 12. sınıf öğrencileri en olumlu görüşlere sahipken, 11. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflardaki öğrencilere göre olumsuz görüşleri dikkat çekti. Buna göre bölümü gönüllü olarak seçen öğrencilerin ailelerinin isteği ile bölümü seçen öğrencilere göre mezun olduktan sonra turizm sektörü hakkında daha olumlu düşündükleri, kız ve erkek öğrencilerin benzer görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler; Turizm, Mesleki Eğitim, Otel İşletmeciliği ve Turizm, İşletmelerde Beceri Eğitimi

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the positive and negative effects of the opinions of high school students who have vocational tourism education, which constitutes an important place for tourism education, on their perspectives on the tourism sector. Because tourism is an intensive sector, the quality and characteristics of service providers directly affect the development of the sector. The quality of service in the sector can be improved by increasing the training of employees. Vocational schools is very important because it forms the first basis of tourism education in Turkey. Inadequacy of vocational schools is a problem. In Turkey, formal tourism education starts at secondary schools approved by Milli Eğitim Bakanlığı, and this situation will have a negative impact on the personnel in the tourism sector in the future. Therefore, the skills training implemented in tourism vocational high schools affects students' understanding of the tourism sector. The data in the study were collected by questionnaire method. The data obtained in the research were evaluated in computer environment through SPSS 22.0 statistical program. The following results were obtained from the research: Students studying in the department of accommodation and travel services have more positive views on the General dimensions of Opinions on Skills Education than students in the department of food and beverage services. While the 12th grade students had the most positive opinions, the 11th grade students' negative opinions compared to the students in the other classes attracted attention. According to this, it was determined that the students who chose the department voluntarily thought more positively about the tourism sector after graduation than the students who chose the department at the request of their families, and that the female and male students had similar views.

Keywords: Tourism, Vocational Education, Hotel Management and Tourism, Skills Training in Businesses

KISALTMALAR

AOTML : Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

MTAL : Mesleki Teknik Anadolu Lisesi

TDK : Türk Dil Kurumu

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

YÖK : Yükseköğretim Kurumu

Vb. : Ve benzeri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Ölçeği Faktör Yapısı.....	53
Tablo 2. Normal Dağılım	55
Tablo 3. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı	55
Tablo 4. Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Puan Ortalamaları	57
Tablo 5. Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Puanlarının Eğitim Alınan Alana Göre Farklılaşma Durumu.....	57
Tablo 6. Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşma Durumu	59
Tablo 7. Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu	60
Tablo 8. Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Puanlarının Sınıfa Göre Farklılaşma Durumu	61
Tablo 9. Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Puanlarının Okulu Seçerken Kimden Etkilendiğine Göre Farklılaşma Durumu	63
Tablo 10. Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Puanlarının Staj Yapılan İşletme Göre Farklılaşma Durumu.....	64
Tablo 11. Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Puanlarının Staj Yapılan İşletmeyi Kimin Bulduğuna Göre Farklılaşma Durumu	65

GİRİŞ

Birçok insan çeşitli ihtiyaçlara bağlı olarak yaşadıkları bölgelerden belirli süreliğine başka bölgelere gitmekte ve bu bölgelerde çeşitli sebeplere bağlı ihtiyaçlarını gidermektedirler. Ekonomik ve sosyal anlamda meydana gelen bu gelişmeler insan davranışları üzerinde geniş etkiler oluşturmaktadır. Temel konusu olarak insanı alan turizmin temel amacı, kişinin kendisini sosyal ve psikolojik yönden tatminidir. Bu nedenle turizm, endüstrinin hızla gelişmesi, kişi başına düşen gelirin artması ve toplumsal refah düzeyinin artması ile günümüzde insanların sosyal bir statüsü haline gelmiştir. Turizm; Turistler, turizm işletmeleri ve turizm faaliyetlerinin meydana getirdiği alt başlıkların ve bu alt başlıklarla meydana gelen kültürel, ekonomik, sosyal, kanunsal, siyasi ve teknolojik ilişkiler bütününe dayanan küresel bir sistemdir. En sık kullanılan tanım; Bir kişinin en az 24 saat süreyle kalıcı ikamet yerine dönüşmemek ve gelir getirici faaliyetlerde bulunmamak kaydıyla seyahatinden ve/veya konaklamasından doğan tüm olay ve ilişkilerdir (Tolungücü, 1999: 11).

Başka bir tanıma göre turizm, ulusları ve toplumları bir araya getiren; Tüketiciler için rekreasyon, eğlence, eğlence, kültür vb. Bir ihtiyacı karşılamak için seyahat etme veya geçici yerleştirme hareketi olarak tanımlanır. Turizm faaliyetleri, insanların seyahat ve geçici konaklamadan kaynaklanan ihtiyaçlarını çeşitli şekillerde karşılama sürecini ifade edebilir. Turizm en kapsamlı olanıdır; iş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, eğlence, kültür, tecrübe, aile ziyareti, konferans, seminer, serbest ortam, sürekli ikamet yeri dışına kalıcı olarak yerleşmeme, siyasi ve askeri amaçlarla herhangi bir işgalde bulunmama. Gidilecek yerde bir günden fazla veya o bölgedeki konaklama işletmesinde en az bir gece kişisel veya toplu seyahatten doğan iş ve ilişkileri içeren hizmet koludur (Olalı, 1990: 19).

Çalışmada birçok şekilde ifade edilen turizm, uluslararası turizm sözlüğünde bir kişinin eğlenmek veya seyahat amacıyla yaptığı her türlü faaliyet olarak tanımlanmaktadır.

1950'lerden sonra meydana gelen sosyal, ekonomik ve kültürler gelişmeler, ihtiyaçlar üzerinde büyük değişiklikler oluşturmuştur. İnsanların tatile ayıracak zamanlarının artması, şehirleşmenin ve teknolojik gelişmelerin buna eşlik etmesi ve sosyal ve ekonomik gelişmenin bir sonucu olarak tatil beklentilerinin farklılaşması turizmin hızlı bir şekilde büyümesini kolaylaştırmıştır.

Bu durumun neticesinde küresel anlamda turizm hareketleri gelişmeye başlamıştır. Turizmin küresel anlamda gelişmesiyle beraber uluslararası yatırımlar ve iş hacmi gelişmiş bunun sonucunda uluslararası döviz akışı hızlanmış, ülkeleri ve şehirleri sosyal ve kültürel açıdan etkileyen bir nitelik kazanmıştır.

Turizm sektörü ülkemizdeki en önemli işgücü alanlarından biridir. Bunun en önemli göstergesi turizm sektöründe doğrudan çalışanların sayısının bir milyondan fazla olması ve dolaylı olarak turizm sektörünün içinde çalışanların iki milyondan fazla olmasıdır (Görmüş ve Göçer, 2010: 46).

Turizm, parasal getiri ve işgücü kaynağı olmasının yanında, özellikle toplum için kalkınmanın ve refahın temeli durumundadır. 2000'li yıllarda Dünya Turizm Örgütü (DTÖ), gelir getirici faaliyetler dışında hemen hemen tüm boş zaman aktivitelerini içeren turizm gelirinin çok yüksek seviyelere ulaşacağını tahmin etmekte; Bundan kaynaklanan hizmetler ve ilişkiler konaklama, yemek, ulaşım ve eğlenceyi içerir.

Başka bir deyişle turizm, turistleri ve turizme konu olan diğer unsurların ilgisini çekme ve bu unsurları hizmet edilen temel nokta olarak kabul etme sürecinde turistlerin, girişimcilerin, ev sahibi yönetimlerin ve ev sahibi toplulukların etkileşiminden kaynaklanan bir dizi olay ve ilişkidir (Erdoğan, 1996: 8).

İnsanların yaşamlarında pek çok değişiklik yaratan turizm, insanların boş zamanlarını uygun bir şekilde değerlendirebilmeleri için ekonomik, sosyal, kültürel ve faaliyetler sonucunda ortaya çıkan tüm konaklama ve yeme-içme faaliyetlerini ifade etmektedir. Daimi ikamet yerinizden ayrılıp ziyaret etmek, eğlenmek veya bilgi almak için geri dönerseniz, bunu belirleyebiliriz.

Akademik faaliyetlerle turizmin kalitesini artırmayı amaçlayan Uluslararası Turizm Profesyonelleri Derneği, insanları iş ve yaşam yerleri dışında seyahat ettirerek turizmi geliştirmeyi, olağan ihtiyaçlarını karşılamayı ve üretilen tüm mal ve hizmetlere olan talebi karşılamayı amaçlamaktadır. Hizmetler turizm işletmeleri, geçici konaklamalardan doğan olaylar ve ilişkiler bir bütün olarak tanımlanır. Bu tanımdan hareketle; Kongre ve resmi görev amaçlı kısa süreli seyahatler, tatiller, tatiller, spor, sağlık, toplantılar, eğlence, kültürel ihtiyaçlar, kırsal alanlardan büyük şehirlere yapılan her türlü seyahatler, kamplarda ikinci bir aile yanında geçici konaklamalar turizm olayı olarak kabul edilir.

Turizm, insanların kalıcı ikamet ettikleri bölge dışına seyahat etmek veya varış yerinde geçici olarak konaklamak gibi ihtiyaçlarını karşılayan faaliyetleri ifade eder. Bu tanımlardan hareketle turizm ekonomik boyutları içinde ele alınmakta ve bu bağlamda ifade edilmektedir. Ancak zamanla sadece ekonomik bir faaliyet olmaktan çıkmış, sosyal yönleri de dikkate alınarak turizmin tanımları çeşitlenmeye başlamıştır. Yabancıların daimi ikametgâh haline gelmemeleri ve gelir getirici faaliyetlerde bulunmamaları kaydıyla, geçici ikamete ilişkin tüm olay ve ilişkiler bu kadardır. Turizm sektörü, dünyada en hızlı gelişen sektörlerinden biridir.

Ülkemizde turizm sektörüne eleman yetiştirmek için eğitim kurumları bulunmaktadır. Bu eğitim kurumları birçok çeşittir. Özellikle lise düzeyinde eğitim veren turizm meslek liseleri ile yüksekokul düzeyinde turizm meslek yüksekokulları bulunmaktadır. Ayrıca turizm alanında lisan ve lisansüstü eğitim veren fakülteler, enstitüler ve akademiler bulunmaktadır.

Ülkemizde örgün eğitim kurumlarının yanı sıra turizm alanında ara eleman yetiştirmek için eğitim veren yaygın eğitim kurumları ve meslek kursları da bulunmaktadır.

Turizm sektörüne nitelikli işgücü sağlama noktasında turizm meslek liseleri, turizm meslek eğitiminin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu kapsamda öğrencinin sektöre ilgisini arttıracak, çalışma motivasyon ve memnuniyetini sağlayacak şekilde eğitimin kalitesinin artırılması gerekmektedir. Öğrencinin turizm sektörüne yönelik olumlu bir bakış açısında sahip olması için gerekli olan motivasyon ve olumlu algı, eğitim programının ve beceri eğitiminin başarılı ve istenen hedefe ulaşılmış bir şekilde yürütülmesi ile doğru orantılıdır.

Öğrencilere turizm meslek lisesini tercih ettikleri andan itibaren turizm bilinci kazandırmak için çaba gösterilmeli ve meslek dersleri hem teorik hem de uygulamalı olarak bu amaç doğrultusunda hazırlanmalıdır. Çünkü eğitim alırken turizm bilinci kazanan öğrenciler sektörde çalışmaya daha kolay bir şekilde hazır hale gelecektir. Turizm bilinci turizm sektörüne yönelik bakış açısını olumlu yönde etkileyecek sektörde çalışmaya hazır olmayan öğrencinin turizm sektörü içinde çalışma motivasyonunun en az düzeyde olumsuz olarak etkilenmesini sağlayacaktır (Çelik, 2006: 2).

Turizm meslek liselerinin meslek eğitimi anlamında en önemli özelliği yoğunlaştırılmış eğitim programı uygulamalarıdır. Yoğunlaştırılmış eğitim programının en önemli özelliği de 10. ve 11. Sınıf öğrencilerinin ikinci dönem sonunda zorunlu olarak işletmelerde beceri eğitimi uygulamalarına katılmalarıdır. İşletmelerde beceri eğitimi faaliyetleri mayıs-eylül ayları arasında yapılmaktadır. Öğrenciler beceri eğitimi sonrası Ekim ayında bir üst sınıf düzeyinde eğitime devam etmektedir.

İşletmelerde Beceri Eğitimine katılan öğrenciler bu sayede okulda aldıkları teorik eğitimi gerçek iş ortamında uygulama şansı bulmaktadır. Turizm eğitiminin istenen hedeflere ulaşması için en önemli husus teorik ve uygulamalı eğitimin bir bütün içerisinde uygulanması için gerekli planlamaların ve çalışmaların yapılmasıdır. Turizm sektörü özellikle beceri eğitimine katılmış, uygulama oteli olan okullarda uygulamalı eğitim almış ve bu sayede sektör deneyimini henüz eğitim aşamasında kazanmış öğrencileri daha talep edilebilir işgücü olarak görmektedir. İşte turizm meslek eğitimi veren kurumlarda bu talepleri göz önünde bulundurarak öğrencileri yaz mayıs-eylül ayları arasındaki dönemde işletmelerde beceri eğitimine göndermektedir.

İşletmelerde beceri eğitiminin uzun vadeli amacı öğrencilerin turizm sektörüne yönelik olumlu bakış açıları oluşturarak turizm sektörü içinde kalifiye işgücü olmalarıdır. Bunu sağlamak için beceri eğitimi öğrenciler için büyük bir fırsattır. Öğrenciler işletmelerde beceri eğitimi faaliyetleri ile birlikte sektördeki son gelişmeleri öğrenebilecek, okulda öğrendikleri bilgi ve becerileri uygulamalı olarak pekiştirebilecek, çalıştıkları işletmelere daha kolay uyum sağlayabileceklerdir. Ayrıca iş ortamının olumlu ve olumsuz yönlerini görmek, insan ilişkilerinde tecrübe ve deneyim kazanmakta yine beceri eğitiminin öğrencilere sağladığı yararlar arasında gösterilebilir.

İşletmelerde beceri eğitimi ile birlikte öğrenciler kazandıkları deneyim ve insan ilişkilerinden öğrendikleri yaşantılarla hayata bakış açılarında ve sorumluluk duygularında farklılıkları tecrübe edinirler.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.TURİZM VE TURİZM MESLEK EĞİTİMİ KAVRAMI

İnsanlığın ilk dönemlerinde insanlar temel ihtiyaçlarını karşılamak için bir yerden bir yere gitmek durumunda kalmışlardır. İnsan ihtiyaçlarının zamanla değişmesi bir yerden bir yere gitme amaçlarını değiştirmiş, insanlar yeni yerler keşfetme ve yeni kültürler tanıma amacıyla yer değiştirmiştir. Bu durum turizm faaliyetini ortaya çıkarmıştır (Pehlivan, 2005).

Sanayi devriminden sonra, insanların kazandıkları ücretlerin artması ve boş zamanların bulunması nedeniyle günümüzdeki seyahatler, önceleri daha çok askeri, ekonomik ve inanç temelli seyahatleri daha farklı bir şekle dönüştürmüştür (Olalı ve Timur, 1988: 18). Bu durum sosyo-ekonomik hale gelmiş ve ulusal ve uluslararası düzeyde turizm özelliklerinin gelişmesine neden olmuştur. Turizm etkinliklerinin özellikleri şu şekilde sıralanabilir.

1- Turizm insana hizmet oluşturan bir sektör olması nedeniyle hizmet sektörleri içerisinde yer almaktadır. Bundan dolayı turizm sektöründe üretilen hizmetler üretildiği yerde tüketilmektedir.

2- Turizm endüstrisinin ortaya koyduğu hizmetler, insanlar tarafından boş zamanlarında kullanılmaktadır.

3- Turizm sektöründeki turizm kuruluşları arz ve talebin dengelenmesinde rol oynamaktadır.

4- Turist trafiği yılın belirli aylarında yoğunlaşmaktadır. Bu mevsimsel hareket yaratır.

5- Turizm faaliyeti daha çok turistik bölgelerde gözlenmekte, dolayısıyla dengesiz bir dağılım göstermektedir.

Turizmde en önemli şey insanlara hizmet etmektir. Diğer sektörlerden nitelik ve biçim olarak farklılık gösteren insancıl turizm faaliyetleri söz konusudur.

Fransızca kökenli sektör kavramı, ortak özelliklere sahip ekonomik alt bölümleri ifade etmektedir (Seyitoğlu, 1992: 749). Devletler, ekonomilerinin daha kolay

değerlendirilebilmesi için işletmeleri ve hizmetleri yaptıkları işin niteliğine göre fonksiyonel sektörlere ayırırlar.

Turizm sektörü, misafir odaklı sektör olmanın getirdiği bir sonuç olarak arz ve talep dengesi yönünden emek yoğun bir sektördür (Bağdat, 2007: 39). Son yıllarda değişen yapısı ve operasyonel iş akışı ile diğer sektörlerden ayrılmaktadır.

Turizm sektörü aynı zamanda bir endüstridir. Temel amacı turistlere ve konaklama işletmelerine gelen misafirlere yarar sağlamak ve misafir memnuniyetini en üst seviyede tutmaktır. Turizm endüstrisi, çatısı altında konaklama hizmetlerini, yiyecek içecek faaliyetlerini, pazarlama ve ulaşım gibi çeşitli olayları toplayan geniş bir alanı bulunan pazardır (Olalı ve Koray, 1993: 5).

Turizm endüstrisindeki talep tahmin edilemez. Turizm sektöründe olağan dışı durumlar yaşanması ve ani gelişen olaylar olma ihtimali yüksektir. Bu nedenle risk oldukça yüksektir. (Barutchugil, 1982: 46).

Türkiye'ye gelen yabancıların sayısının artırılması, turizm gelirlerinin artırılması, iç turizmin geliştirilmesi ve yurt dışına giden vatandaşların gezilerinin düzenlenmesi ile ilgili tüm faaliyetler Devlet Planlama Teşkilatı tarafından Turizm Sektörü olarak tanımlanmaktadır (olay, Timur, 1988: 237). Diğer bir ifadeyle ulusal ve uluslararası düzeyde turizm kavramının tanımlanmasında turizm sektörünün rolü; Hizmet sektörünü, bir ölçüde de tarım ve sanayi sektörlerini kullanan işletmelerdir. Ayrıca bedava mallara değer veren bir turizm pazarı oluşturmak için ülke ekonomisinin bir kısmında gerçekleşen planlama, uygulama ve izleme faaliyetlerini kapsayan örgütsel yapı bütünüdür (Olalı ve Timur, 1988: 238). Çeşitli hizmetleri tek başlık altında toplayan turizm sektörünün gözlenebilir özelliklerine şunları örnek gösterebiliriz (Batman, 1999: 3).

1. Turizm sektörü bir endüstri olması itibarıyla, turizm dışı sektörlerle de etkileşim halindedir.

2. Turizm sektörü önemli bir döviz kaynağıdır. Bu yüzden gelişmekte olan ülkeler için turizm çok önemli bir yere sahiptir.

3. Turizm sektörü, genç işgücünün yoğun olduğu gelişmekte olan ülkelere işgücü kaynağı oluşturan ve işsizliğin azalması noktasında olumlu katkılar bir sektördür.

4. Turizm, ülkelerin kendi aralarında gerçekleştirdikleri ekonomik faaliyetleri ve kültürel alışverişi destekleyen kişilere ve topluma hizmet etmeyi öncelik gören sektördür.

5. Turizm sektörü öz kaynaklarını muhafaza eder ancak öz kaynaklarının yok olmasına neden endüstriyel bir yapıya da sahiptir. Turizmin amacı, var olan doğal kaynakları yok etmek veya doğal kaynakların verimli kullanılmasını engellemek değil, bu kaynakları doğru turizm araçlarıyla turizm hizmetleri için kullanmaktır.

Turizm endüstrisi kendi başına bir endüstri değil, bir endüstriler bütünüdür (Olalı ve Timur, 1988: 242). Yiyecek içecek, konaklama, ulaşım, eğlence, yönetim ve sağlık gibi turizm endüstrisi ile doğrudan veya dolaylı ilişkili birçok sektör bulunmaktadır. Turizm sektörü insan gücü yoğunluklu ve insana hizmet eden bir sektördür. Turizm sektörünün hizmet sektörü olması özelliği bu sektörde personel ihtiyacının yüksek oranda olmasına neden olmaktadır (Yanardağ ve Avcı, 2012: 43). Turizm sektörü yıllara göre gelişme göstermekte bu da istihdamı olumlu yönde etkilemektedir. Öyle ki bir ülkede istihdamın periyodik olarak artması turizmin düzenli olarak gelişmesiyle doğru orantılıdır. Yalnızca turizm değil diğer sektörlerde istihdamın artmasıyla paralel olarak gelişir ancak turizm sektörünü diğer sektörlerden ayıran en önemli özelliği insan odaklı işgücüne ihtiyaç duyması ve bunun istihdama yansımalarıdır.

Turizm sektörüne doğrudan istihdam sağlanması dışında dolaylı yoldan da istihdam sağlanmaktadır (Yanardağ ve Avcı, 2012: 44). Ülkemizde turizm istihdamı yıllar geçtikçe artmaktadır. 2001 de yüzde 13’lerde olan turizm istihdamı 2011 yılında yüzde 25 e yükselmiş, 2020 yılında yüzde 35’lere ulaşmıştır. (TÜİK, 2001-2020).

Yapılan araştırmalar ve yayınlanan istatistiklerine göre, gelişmekte olan ülkelerdeki turizm çalışanlarının çoğunluğu 18 ile 30 yaşları arasındadır. Bu çerçevede genç nüfus sayısı diğer nüfus kategorilerine göre fazla olan ülkelerin turizm sektöründen istek ve ihtiyaçlarının fazla olduğunu göstermektedir.

Ülkemizde turizmin öneminin her geçen gün artması ve bu sektörde çalışan personel ihtiyacının artarak devam etmesi, turizmin ülkemiz ekonomisindeki önemini ortaya koyması açısından dikkate değerdir (İncekara ve Saran, 2011: 144-164).

Turizmde otomasyon gereksiniminin azlığından, sınırlı otomasyon kabiliyetine sahip işletmeler çok fazladır. Bu nedenle insan gücüne ihtiyaç fazladır. Turizm işletmesi

hizmet üreten bir işletme olduğu için faaliyetlerinin tamamına yakını insan faktörü tarafından gerçekleştirilmektedir (Kuru, 1987: 29). Turizm girişimcileri için turizm sektöründe çalışmaya istekli, eğitilmiş, nitelikli ve motivasyonu yüksek insan kaynağının oluşturulması tartışmasız önemlidir. Son yıllarda ülkemizde turizm endüstrisinin geliştirilmesi alanında yapılan araştırmalarda turizm eğitimi önemli konumda bulunmaktadır (Kocaoğlu, 2002: 165).

1.1. Turizm Eğitimi

Turizm sektörünün karşı karşıya olduğu sorunlardan biri de yetişmiş turizm personeli eksikliğidir. Turizm eğitimi, işgücüne dayalı turizm endüstrisinde verimliliğin artırılması, turistlere doğrudan kaliteli hizmet sunulması ve turizm personelinin yetki, yetenek ve sorumluluklarını dengeleyen davranışların geliştirilmesi sürecini içermektedir. Son derece rekabetçi uluslararası turizm pazarında, etkili ve kaliteli eğitim, turizm bilgisi oluşturabilir ve nitelikli bir işgücü yaratabilir. Diğer sektörlerde olduğu gibi turizm sektöründe de yetişmiş personel; Hizmet kalitesinin ve iş değerinin artmasına büyük katkı sağlayabileceği bir gerçektir (Timur, 1992: 49).

Eğitim konusu turizm sektörü açısından son derece önemlidir. Turizm sektöründe çalışan işgücünün verimli olması için güncel, uygulanabilir, bilimsel eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Turizm sektöründe çalışacak olan personele yönelik eğitim programları, çalışanların bilgi ve becerilerini geliştirmenin yanı sıra turizm bilinci oluşturma konusunda da yararlı olmaktadır.

Turizm kaynaklarının korunması ve bu konuda toplumsal turizm bilincinin oluşturulmasının en önemli unsuru turizm eğitimidir. Turizm eğitimi, turistin herhangi bir dini, siyasi, ırki vb. özelliklerini dikkate almadan onun hizmet edilmeye değer görülen birisi olduğunu unutmama bilinci kazandırır. Turistlerin en büyük tanıtım aracı olduğunu unutmadan ülkemiz ve bölgemiz açısından bir reklam unsuru olarak nasıl değerlendirilebilecekleri yine turizm eğitimi ile kazandırılır (Bayer, 1998: 145).

Bir başka tanımlamada turizm eğitimi; Kişinin kişiye nasıl hizmet sunması gerektiğini gösteren ve öğreten, bireye insan özelliklerine uygun davranılacak şekilde meslek bilinci oluşturan alan diyerek bu şekilde tanımlamıştır (Gürdal, 2002: 391).

Turizm eğitiminin amaçlarından biri sektöre profesyonellik olgusunu yerleştirmek. Bunun için sektörde yer alan işgücünün kalitesinin artırılması ve turizm alanı içerisinde çalışma algısının olumlu yönde gelişmesi turizm eğitimi ile ilgili çalışmalar geliştirilerek devam etmelidir.

Turizm sektörü bir hizmet sektörüdür. Hizmet sektöründe misafir memnuniyetini sağlamanı en önemli yollarından biri çalışanların yaptıkları işe karşı olumlu bir tutum sergilemeleridir. Yaptığı işe karşı olumlu davranış sağlayan çalışanların motivasyonları artacak ve çalışma ortamında daha mutlu ve verimli şekilde çalışacaklardır. Bu çalışma misafir memnuniyetine olumlu yönde yansıyacak ve misafir sadakatinin artmasına öncülük edecektir. Bu noktadan hareketle turizm sektöründe çalışanların yaptıkları işe karşı olumlu bir bakış açısı oluşturmaları turizm bilinci kazanmakla oluşur. Turizm bilinci ise kaliteli ve nitelikli turizm eğitimi ile sağlanacaktır (Jiang ve Tribe, 2009).

Turizmde kalite standartlarının yakalanmasının en önemli koşullarından biri nitelikli personelin varlığı ve nitelikli işgücünün sürdürülebilirliğidir. İşgücü devir oranının yüksek olduğu turizm sektöründe işgücünü devir oranının düşürülerek işgücünün sürdürülebilir sağlanmasının doğru ve nitelikli bir turizm eğitimi ile doğru orantılı olduğu açıktır.

Turizm sektöründe çalışan personelin eğitim seviyesi arttıkça, işletme içi eğitim faaliyetlerinden sağlanan fayda artmaktadır. Turizm işletmelerinde yapılan oryantasyon faaliyetlerine yönelik yapılan tutum ve algı araştırmalarında, en yüksek tutum sergileyenlerin ortaöğretim ve lisans düzeyinde turizm meslek eğitimi almış personellerde olduğu tespit edilmiştir (Boylu, 2007: 266).

1.2.Turizm Eğitiminin Tanımı

Turizm eğitimi, yatırımcıların, işletmecilerin, tüccarların, kamu ve özel sektör yöneticilerinin ve turizmin yapıldığı yöredeki insanların turizm alanında eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi ile ikincil istihdam eğitimidir (Tüylüoğlu, 2003).

Bir diğer tanımda turizm eğitimi için, halkı ve gençleri turizm olayları ve ekonomisi hakkında eğitmeyi ve turizm konusunda bilgi sahibi nitelikli eleman ve yönetici yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışmadır denmiştir (Sezgin, 2001: 135).

Genel turizm eğitimi; halk odaklı turizm eğitimi ve profesyonel turizm eğitimi genel turizm eğitiminin iki önemli noktasıdır. Turizm eğitiminin temel amacı halka turizm bilinci kazandırmakla birlikte toplumsal insani ilişkilerin geliştirilmesini sağlamak ve bunu turistlere hizmet ederken başarılı bir şekilde kullanmaktır. Gerçek saygıya ve içten misafirperverliğe dayalı davranışlar oluşturmak turizm eğitiminin vazgeçilmez unsurlarından biridir (TÜRKSEV, 2012). Ancak turizm sektörünün her zaman önünde bir engel olarak duran yetişmiş nitelikli işgücü sorununu azaltmak ve ülkemizin hedeflediği kaliteli hizmet anlayışını geniş kitlelere ulaştırmak amacıyla turizmde mesleki eğitim yapılmaktadır (Ural ve Pelit, 2002).

1.3.Turizm Eğitiminin Önemi

Eğitim, insanların temel bilgi becerilerinin artırılarak onların toplum değerlerine göre iyi birer vatandaş olarak yetiştirilmesini amaçlar. Turizm bir hizmet alanı olması sebebiyle, turizm eğitiminin de diğer meslek alanları gibi belli bir program ve plan çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir (Maviş ve Kozak, 1992: 169).

Turistlerin gezdikleri ülke ve bölge ilgili doğru bilgi edinebilmesi ve gezdikleri bölge ile ilgili doğru yönlendirilebilmesi için turizmde eğitimli personel zorunluluk halini almıştır.

Turizm eğitiminin amacı turistlere doğrudan veya dolaylı hizmet eden turizm personelinin nitelikli ve kaliteli turizm meslek eğitimi alarak bunu eğitimi sektörde çalışarak davranış haline getirmesi ve toplumda turizm eğitiminin önemine dair bilincin artırılmasıdır.

Ülke ekonomisinin gelişmesi ile birlikte nitelikli iş gücü ile zenginleşmek mümkündür. Turizm eğitimi bu temel amacı gerçekleştirmesine rağmen önemi şu hususlarda daha çok ortaya çıkmaktadır (İçöz, 1991: 86).

1- Turizm sektörü istihdam edeceği personelin nitelikli ve kaliteli olmasını ister. Bu yüzden yetkin turizm personeli yetiştirmek için turizm eğitimi sürekli yapılandırılabilir ve geliştirilebilir olmalıdır.

2- Küresel pazarlarda yer alan işletmeler kaliteli ve gelişime açık, kendini yenileyebilen personel aramaktadır.

3- Turizm, yapılan faaliyetlerin her aşamasında bilgili, becerikli ve yetenekli insanları talep eder.

4- Turizm eğitiminin kalitesinin yüksek olması, sorumluluk ve yetki ilişkisini olumlu yönde etkiler.

5- Turizm işletmelerinde maliyetlerin düşürülmesi, verimliliğin artırılması, hizmetin üst seviyeye çıkartılması, iş gören kalitesinin yükseltilmesini sağlayacak eğitimin yapılmasıyla sağlanabilir.

6- Turizm sektörüne işgücü sağlamak amacıyla yapılan eğitim sadece işletme personeline yönelik değil, turizm meslek dalında eğitim görecekt kişileri hazırlamak için de gereklidir.

Turizm eğitiminin gözden kaçan en önemli unsurlarından biri öğrenci velileridir. Okul tercihlerinde öğrencinin çok etkilendiği çevre unsuru ailedir. Aileler öğrencilerin akademik ve mesleki olarak kariyer planlamaları yapmalarında en önemli belirleyicilerdir. Turizm sektöründe çalışmaya ve nitelikli işgücü olmaya aday öğrencilerin bu mesleğin eğitiminin verildiği okulları tercih ederken anne babalarının görüşlerine önem verdiği bir gerçektir. Öğrencilerin yaşlarının on sekizden küçük olması ve öğrencinin geleceği hakkında resmi olarak velisinin karar verici haline gelmesi, turizm sektöründe işgücünün planlanırken işgücüne katılacak kişilerin ailelerinin de turizm farkındalığı kazanması için çalışmalar yapılmasını zorunlu hale getirmektedir. Yapılacak çalışmaların sonucu olarak turizm farkındalığı ve turizme karşı olumlu algı eğilim oluşturan velilerin, kendi çocuklarını da turizm mesleğine yönlendirmelerine olumlu katkıları olacaktır.

Turizm olmadan eğitim olabilir ama eğitimsiz turizm olamaz. Olsa bile turizm sektörünün gelişimine ve ilerlemesine olumlu katkılar sağlayamaz. Toplumsal turizm bilinci kazanmadan ülke turizminin ilerlemeyeceği gibi, eğitimi merkezine almayan bir turizm sektörü de gelişemez.

1.4.Turizm Eğitiminin Amaçları

Eğitim sistemi, bireyin fiziksel, zihinsel, ahlaki, ruhsal ve duygusal olarak dengeli, sağlıklı, özgür ve bilimsel düşünebilen, dünya görüşü, ilgi, yetenek ve yetenekleri olan

bir birey olarak geliştirilmesini amaçlar. Turizm eğitiminin sadece alanda çalışacak nitelikli eleman yetiştirmediği, aynı zamanda ülkede turizm bilincini oluşturduğu ve geliştirdiği bilinen bir gerçektir. Bu anlamda turizm eğitiminin hedeflediği bazı noktaları şu şekilde sayabiliriz (Sezgin ve Akar, 1991, 95):

- a) Sektöre bilgi ve becerisi yüksek personel sağlamak,
- b) Meslek eğitimini bir bütün içerisinde sağlamak.
- c) Eğitim müfredatını turizm sektörünün ihtiyaçları göz önünde bulundurularak gerekli değişikliklerle düzenleyip sektörün gelişimine olumlu etkide bulunmak.
- d) Turizmde çalışan personelin kendi bilgi becerisini nitelikli hale getirmesine ve kişisel ve mesleki gelişimini sağlaması için gerekli maddi ve manevi desteği vermek.
- e) Turizm sektörünün geliştiği ve gelişmekte olduğu yerlerde turizm bilinci sağlanması noktasında dikkat çekici çalışmalar yapmak.

Turizm sektörü yıllardır meslek eğitimi almamış, teorikte turizm eğitiminden yoksun kalmış insan kaynağı tarafından işgücü ihtiyacını karşılamaktadır. Turizm eğitimi sadece uygulamalı eğitimden ibaret gören, okulda yapılan meslek eğitiminin hiçbir katkısı olmayacakmış gibi davranış sergileyen turizm işletmeleri yüzünden turizm sektörüne eğitimli elemanı yerleştirmek zor hale gelmektedir. Oysaki teorik eğitim kişileri uygulamaya ve gerçek iş ortamına sosyal ve psikolojik yönden hazırlamaktadır. Mesleğe dair ön bilgilerini teorik olarak okullarda alan öğrenciler bu bilgilerin uygulanabilir olduğunu sektörde çalıştıkça görecektir, ön bilgilerini yorumlayarak uygulamada görülen bazı aksaklıkları çözme noktasında inisiyatif alacaktır. Bunu sağlamanın en önemli yollarından biri de bu çalışmamızın ana konusunu oluşturan beceri eğitimidir.

Beceri eğitimi, teorik eğitimin göz ardı edilmesini ve uygulamalı eğitimin teorik eğitimden ayrılmasını engellemektedir. Turizmde meslek eğitiminin bir bütün içerisinde sağlanmasını amaçlayan işletmelerde beceri eğitimi çalışmaları turizm sektörünün geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Turizm eğitiminin tek amacı iş göreni kaliteli ve nitelikli bir şekilde turizm sektörünün içine atmak değil, insani ilişkileri geliştirmiş, insan davranışlarına göre hareket

etme kabiliyeti kazanmış, hizmet sektörünün getirdiği misafir psikolojisini anlama becerisi kazanmış personelde yetiştirmektir.

1.5.Mesleki Eğitim

Mesleki eğitim, bireyin çalışma yaşamı için gereken bilgi ve beceri ile çalışma alışkanlıklarını kazanmasını ve çeşitli alanlarda bireysel yeteneklerini geliştirmesini hedefleyen önemli bir aşamalar bütünüdür. Kaynağı insan olan mesleki eğitimin süreç sonucu ulaşma istediği hedef istihdamın kalıcı bir şekilde sağlanmasıdır. Mesleki eğitim, toplumu oluşturan bireylerin meslek sahibi olmasını ve bu mesleğe uygun bilgi ve becerilerin eğitim sürecinde yetişmesini ve gelişmesini amaçlayan bir eğitim ve öğretim sistemidir. Bu sistemde mesleki eğitim işe hazırlıktır. Ayrıca mesleki eğitim, profesyonel olmayan ve yarı profesyonel personeli mesleki becerilere ve özel niteliklere sahip işlere hazırlamayı amaçlayan bütün bir çalışmadır.

İnsan kaynağı iyi değerlendirilebilir ve doğru bir şekilde yönlendirilirse bir ülkenin en büyük gücü olabilir. Bunun yanında devletler kendi gelişimlerinin en önemli unsurları olarak insan gücünü ve ülkenin doğal kaynaklarını görürler. Bu unsurlara parayı ve onun meydana getirdiği girişimciliği de ekleyebiliriz.

İnsan gücünü doğru kullanmak, doğal kaynakları verimli bir şekilde değerlendirmek bir ülkenin güçlü üretim imkanları ortaya koymasını sağlar. Bu durumda ülkenin gelişimine önemli ölçüde katkı sağlar. Bu iki önemli unsuru doğru değerlendirme noktasında eğitim ön plana çıkmaktadır. Doğal kaynakların verimli bir şekilde değerlendirilmesi için insan gücünün nitelikli bir şekilde yetiştirilmesi ihtiyacı meslek eğitimi terimini doğurmuştur (Hacıoğlu vd. 2008: 5).

Nitelikli, kaliteli bir iş gören kaynağının oluşması, üretime dayalı, gelişmekte olan ve gelişmiş ekonomiler için önemli unsurlardır. Nitelikli iş gören kaynağını sağlamanın en önemli yolu planlı, programlı ve uzun süre uygulanabilir mesleki eğitimidir. Mesleki eğitim, gelişmekte olan ve gelişmiş ekonomiler için üretimin ve gelişmenin kaynağını oluşturduğu için bu ekonomilerde vazgeçilmez unsurlardandır. Bundan dolayı ülkemizde hizmet alanlarında ve üretime dayalı sektörlerde mesleki bilgi ve beceriye sahip nitelikli işgücü kaynağına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaçlar teknolojik gelişmelere açık,

yenilikleri benimseyen, bilgiyi kullanan ve yorumlayan insan kaynağının yetiştirilmesiyle karşılanabilir (Yörük vd 2002: 303).

Özellikle genç nüfusun ilgilerine yönelik, onların bilgi ve becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayan, işbirliği içerisinde çalışma ortamında deneyim kazanma imkanı tanıyan bir mesleki eğitim programı, ülkenin ekonomik kalkınmasında büyük bir öneme sahiptir.

Meslek eğitimi, genel eğitimle bir bütün içerisinde yer almalıdır. Genel eğitim ve meslek eğitimi birbirini tamamlayan parçalar olarak görülmeli ve iyi bir eğitimin ancak genel ve meslek eğitiminin birlikte sağlanmasıyla gerçekleştirilebileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Karaçivi, 2000: 5).

Mesleki eğitimi eğitimin alt başlığı olarak düşünürsek; mesleki eğitimi, personelin nitelikli bir şekilde sektörde var olabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi ve becerileri kapsayan, bu bilgi ve becerinin iş ortamına aktarımını sağlamak ve çalışma motivasyonunu arttırmak için planlanmış eğitim olarak tanımlayabiliriz (Ünlüönen ve Boylu, 2005: 159).

Mesleki eğitimi bir başka şekilde tanımlarsak; toplumu oluşturan unsurlardan en önemlisi olan bireylerin bir meslek sahibi olabilmeleri ve meslek sahibi olmak için gereken bilgi, beceri ve diğer özellikleri sosyal, fiziksel ve ekonomik açıdan geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Aymankuy ve Aymankuy, 2002: 29).

Meslek eğitiminde en temel nokta eğitim hedefinin yaparak yaşayarak sağlanmasıdır. Eğitim hedefini oluşturan bu öğrenme biçiminde gerçek iş ortamı eğitimin kendisini oluşturmaktadır. Bu öğrenme ortamı ve bu eğitim süreci öğrencinin bir meslek alanında çalışabilecek temel mesleki bilgileri tam anlamıyla öğrenmesine kadar devam eder.

Meslek eğitimi, kişilere iş hayatında veya iş hayatı dışında ihtiyaç duyulan bilgileri ve nitelikli becerileri kazandırmayı amaçlayan doğru bir biçimde planlanmış ve düzenlenmiş eğitim uygulamalarından meydana gelir (CEDEFOP, 2004: 13).

Tanımları incelediğimizde tespit ettiğimiz ortak husus; mesleki eğitim, bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri ve kendilerini sosyal ve akademik yönden geliştirebilmeleri

için bir meslek sahibi yapmayı ve meslek sahibi yaptığı bireylerin mutlu ve huzurlu bir hayata sahip olmasını amaçlamaktadır. (Sarı, 2007: 9).

Mesleki eğitimin, mal üreten sektörlerin yanı sıra hizmet sektörünün de ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gören kaynağını oluşturarak, mal ve hizmet sektöründe çalışan iş görenleri daha verimli kullanmaya yönelik uygulanması ülke ekonomisine çok önemli katkılarda bulunacaktır(Woodhall, 1979: 34).

Mesleki eğitim, günümüzde teknik eğitim ile bir bütün halinde düşünülerek kullanılan bir kavramdır. Oysa teknik eğitim kavramı mesleki eğitim kavramının alt başlığıdır. Mesleki eğitim daha kapsayıcı ve genel bir kavramı ifade ederken teknik eğitim ise daha çok fen bilimleri ve uygulamalı bilimleri ifade etmektedir. Teknik eğitim ile yüksek seviyede teknik bilgi ve beceriler kazandırılan üst düzey yöneticilere yönelik bir meslek eğitiminden bahsetmek daha doğru ve gerçekçi olmaktadır (Doğan, 1975: 80).

Mesleki eğitimin en önemli özelliklerinden biri insan kaynağını etkili kullanması ve maddi kaynakları bu ölçüde araç olarak kullanmasıdır. Bu da her iki açıdan mesleki eğitimin çift yönlü bir kavram olduğunu ortaya koymaktadır. Mesleki eğitim ile geliştirilen bilgi ve becerilerle insan emeği verimli bir şekilde değerlendirildiğinde maddi kaynaklar daha da gelişecektir. Gelişen maddi kaynakların insan gücünü de içine katarak mesleki eğitim tarafından değerlendirildiği durumlarda meslek ahlakı ve etiğinin de gelişerek insanın topluma daha faydalı hale geleceği görülmektedir(Yer, 2006: 8).

Mesleki eğitimi genel bilgi eğitiminde ayıran en önemli özellik farklı disiplinlere dayalı bilginin ayırt edici yönlerinin öğretilmesidir. İnsan, hayatını idame ettirebilmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için bir işte çalışmak zorundadır. Nitelikli bir işgücü oluşturma ve bu işgücünü sektöre hazırlama konusunda meslek eğitiminin doğrudan büyük katkıları vardır. Meslek eğitimi öğrencilerin lisans düzeyinde bir eğitim almadan meslekle ilgili temel bilgi ve becerileri kazanmasını sağlar ve öğrencinin henüz lise seviyesinde eğitim görürken sektörde tecrübe kazanmasını sağlar.

Ülkelerin kalkınma hızlarının artmasının temel nedeni insan kaynağını doğru kullanmalarıdır. Mesleki eğitim insan kaynağının en doğru şekilde değerlendirilmesi için büyük bir fırsattır. Doğru kullanılan bir insan kaynağı demek nitelikli, üretime en yüksek verimlilikte katkı sağlayan işgücü demektir. Nitelikli bir işgücünün ana dayanağı ve çıkış

noktası da meslek eğitiminin olmasıdır. Meslek eğitiminin tekdüze verilmesi yeterli değildir. Nitelikli, kaliteli, geliştirilebilir, günün koşullarına uyarlanabilir bir eğitim, iş gören veriminin azalmasını da engelleyecektir. Kişilerin ailelerine topluma ve devlete daha fazla yarar sağlamalarını ve olumlu ikili ilişkiler oluşturmalarını sağlayacaktır. Mesleki eğitim bir ülkede ne kadar güçlü bir yere sahip olursa o ülkenin hizmet ve mal üretim kapasitesi de o kadar yüksek olur. Mesleki Eğitim onu doğru kullanan ülkeler için stratejik öneme sahiptir. Gelişmiş ülkelerin, daha az gelişmiş ülkelere en büyük katkısı, kendi uyguladıkları başarılı mesleki eğitim modellerini bu ülkelere transfer etmeleridir.

Toparlayıcı bir tanım ortaya koymak gerekirse mesleki eğitim; ülkede var olan bütün meslek alanlarında ihtiyaç duyulan nitelikli ara elemanın yetiştirilmesi gerekli bilgi ve becerilerin kazanılmasını sağlayan eğitime verilen isimdir. Mesleki eğitim öğretim programları, mesleki eğitimin nitelikli eleman ihtiyacını sağladığı meslek alanının işgücü ihtiyacını göz önünde bulundurarak planlanır ve uygulanır.

1.6.Mesleki Turizm Eğitimi

Turizmde mesleki eğitim, turizm endüstrisinin gerektirdiği teorik ve uygulamalı bilgi ve becerilere sahip nitelikli elemanların yetiştirilmesi ve bu elemanların yaptıkları işte daha verimli olabilmeleri için gereken bilgi ve becerinin planlı bir şekilde kazandırıldığı süreçtir. Turizm mesleki eğitimi, konaklama hizmetlerinin temel ilkeleri ve turizm sektöründe çalışan personel ile her seviyedeki öğrenciye turizm bilgisi kazandırmak; Genel ve mesleki bilgiyi artırmaya ve turizm endüstrisi yönetici, araştırmacı, uygulayıcı ve teknisyenleri yetiştirmeye yönelik her türlü uygulamaları içerir (Olalı, 1983: 10).

Turizm meslek eğitimi ile diğer meslek eğitimlerinden ayrı bir yere sahiptir. Bunun en önemli nedeni turizmi oluşturan ana öğenin insan olmasıdır. Turizmin hizmet standartlarının küresel düzeyde olması ve bunun en önemli nedeni turizmin hizmet sektörü olmasıdır. Hizmet sektöründe de personel eğitimi ve gelişimi son derece önemli ve vazgeçilmezdir.

Profesyonel turizm eğitiminin amaçları; Turizm alanında nitelikli ve deneyimsiz kişiler yetiştirmek, alanın beklentilerini karşılayacak bilgi ve beceriyi kazandırmak ve turizm alanıyla tanıştırmak. Ayrıca profesyonel turizm eğitimi, teorik ve uygulamalı

eğitimden mesleki etik ve temel mesleki ilkelere kadar çeşitli konuların öğretildiği ve belirli mesleklerin öğretildiği bir derstir (Ağaoğlu, 1991). Ancak (Hacıoğlu, 1989) profesyonel turizm eğitimi kavramını, turizm sektörünün ve turizm meslek alanının çeşitli faaliyetlerine ve ihtiyaçlarına bilgi ve becerisi yeterli, yetenekli, verimli ve vicdanlı personelin hazırlanması olarak tanımlamıştır.

Profesyonel turizm eğitimi; Farklı amaç ve araçlara sahip yedi eğitim seviyesinden oluşur.

- Birinci aşama, işletmede iş gören personelin eğitimidir.
- Sonraki seviye, eğitim kurumlarında uygulanan turizm eğitimidir.
- Üçüncü seviye, amacı işletmenin işlerini yürütecek personel ve denetçiler hazırlamak olan orta öğretim seviyesindeki mesleki eğitimidir.
- Dördüncü aşama, liseden sonraki iki yıllık eğitimi kapsayan aşamadır.
- Beşinci aşama, liseye dayalı dört yıllık kolejlerde turizm eğitimidir.
- Altıncı aşama, üniversite düzeyindeki fakültelerde turizm ve otel işletmeciliği alanında dört yıllık bir lisans derecesidir.
- Yedinci düzey, lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerine götüren turizm işletmeciliği programlarıdır.

Küresel turizm pazarı payından daha fazla almak isteyen devletler ve şirketler, ücret ve ücret harici hususlarda rekabet etmektedir. Bu rekabet turizmin küresel anlamda gelişmesi açısından kayda değerdir. Günümüzü turizm anlayışında ortaya çıkan hizmet edenle hizmet edilen arasındaki ilişkilerin olumlu yönde sağlanması zorunluluğu ve misafir-personel ilişkilerinin belli kalite standartları çerçevesinde sürdürülmesi, turizm sektöründe çalışan personelin eğitim düzeyi ile doğru orantılıdır.

Devletlerin kalkınma hızlarını artırma ve gelir elde etme amaçlarının ortaya konulması amacıyla ülke kaynaklarını doğru ve verimli şekilde kullanmaları nitelikli, eğitilmiş ve kaliteli işgücüne bağlıdır. Kaliteli işgücünün kaynağı olan insan ise, toplumdaki sosyo-ekonomik bütün faaliyetlerin en önemli unsurudur. Nitelikli ve kaliteli eğitim görmüş bir insan, yoğun üretim imkanı ortaya koymak isteyen bir ülke için temel dayanak noktasıdır. Kaliteli ve nitelikli bir turizm eğitimi de turizm sektöründe nitelikli işgücünü sağlamak açısından son derece önemlidir.

Turizmde ileri derecede hizmet standartlarının sağlanabilmesi için toplumsal düzeyde turizm bilincinin yerleştirilmesi ve turizm meslek bilgilerinin eğitim ortamına aktarılabilmesi için gerekli ortamın oluşturulması gerekmektedir.

Turizm sektörü, hizmet sektöründe bulunması itibariyle ve yapılan iş gereği emek yoğun bir sektördür. Turizm sektörünün emek yoğun bir sektör olmasının bir sonucu olarak bu sektörde makineleşme ve otomasyon uygulamaları sınırlıdır. Bu durum nitelikli personelin önemini daha da arttırmaktadır. Bu da ülke turizminin gelişmesi için nitelikli ve kaliteli personelin istihdam edilmesini ve bu özelliklere sahip personelin sayısının artırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Turizm sektörünün her kademesinde çalışan personelin turizm eğitimi almasını zorunlu kılan bir çok sebep vardır. Turizm eğitimi zorunlu kılan sebepler şu şekilde sıralayabiliriz.

- Turizmin insan odaklı olduğu için insani yönü geliştirilmelidir. Bunun için turizm eğitime ihtiyaç vardır.
- Turizm eğitimi ile tarihi, turistik ve doğal zenginliklerin korunması gerektiği bilinci oluşturulur.
- Bireylerin işbirliği içinde çalışması için gerekli olan bilgi ve beceri turizm eğitimi ile sağlanır.
- Turizme kaynak sağlayan unsurların korunması ve bu sayede turizmin sürekli olarak istikrarlı bir şekilde gelişerek devam edebilmesi için turizm eğitimi zorunludur.
- Turizm alanında faaliyet gösterenlerin karşılaştıkları sorunları çözmek, turizm sektöründe karşılaşılan olayları objektif bir şekilde değerlendirmek, yapılan faaliyetlerle ilgili sonuçları sağlıklı bir şekilde değerlendirebilme becerisi kazandırabilmek için turizm eğitimi zorunludur.

Turizm mesleki eğitimin en önemli parçalarından biridir. Turizm sektöründe ihtiyaç duyulan personelin, nitelikli ve yetişmiş personel sayısının azlığı dolayısıyla karşılanamama problemi, mesleki turizm eğitiminin niceliğinin ve niteliğinin artırılması amacıyla, mesleki turizm eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesi için gözden

geçirilmesini gündeme taşımıştır.

Turizm eğitiminin sorunları ve bu sorunların çözümü ile ilgili son yıllarda ulusal ve uluslararası düzeyde akademik çalışmalarla bu konu tartışılmış ve bu konuya çözümler aranmıştır. Kaliteli ve nitelikli bir işgücü yetiştirmek ve turizm sektörüne bu niteliklerde eğitilmiş personel kaynağı sağlamak için turizm eğitimi; toplumda turizm bilinci oluşturmak ve turizm kaynaklarının verimli kullanmak ve turizm kaynaklarının uzun yıllar değerlendirilmesini sağlamak, turistlere karşı davranışlarda ayırım gözetmemek ve eşit davranmak ve konuk severliği ve kaliteli hizmet ortaya koyma anlayışını ortaya koyan davranış biçimini yerleştirmektir.

Bu tanımlar ışığında genel olarak turizm eğitimi şu şekilde tanımlayabiliriz. Turizm eğitimi, turizm sektörünün beklentilerinin olduğu çeşitli alanlarda ve dallarda bilgi beceri ve yetenek sahibi, nitelikli ve kaliteli elemanlar yetiştirmektir.

1.7.Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Tarihçesi

Türkiye’de turizm eğitimi ile ilgili faaliyetler planlı dönemde önemli ölçüde gelişmiştir. Bu eğitimler planlı dönem öncesinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılan meslek edindirme kursları aracılığıyla verilmektedir.

Kalkınma planlarının amaçlarından biri olan turizm eğitiminin temeli 19. yy. sonlarına dayanmaktadır. Cumhuriyet öncesi Osmanlı döneminde 1800’lerin sonlarında ortaya konan yasalar ve nizamnameler turizm eğitime kaynaklık yapması açısından ilkleri barındırmaktadır. Cumhuriyet döneminde turizm eğitimi ile ilgili 1925 yılında çıkarılan tercümanlık konulu kararname ile turizme dair ilk yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu dönemde turizm eğitim ile ilgili belediyeler görevlendirilmiştir. 1930’lu yıllardan itibaren turizm eğitimi ile ilgili Turing ve Otomobil Kurumu önemli roller üstlenmiştir (Ünlüönen ve Boylu, 2005: 13).

1950’lerden sonra turizm sektörü özellikle İkinci Dünya Savaşı’nın bitmesiyle beraber ülkelerin ekonomik büyümelerinde önemli bir yer edinmiştir. O dönemde ülkemizde turizm bir gelir aracı değildi. Bunun en önemli iki nedeni turistleri ağırlamak için yeterli turistik tesisin bulunmaması ve alt yapıların istenen seviyede olmamasıdır.

Hizmet sektörünün önemli ayaklarından olan turizmin olmazsa olmaz unsuru işgücüdür.Nitelikli işgücünün olmaması da yine turizm sektörünün o dönemde bir gelir

kaynağına dönüşmesini engelleyen faktörlerden biriydi. Teknolojinin gelişmesi, iletişim imkanlarının artması ve bunun sonucunda ülkeler arası etkileşimin kolaylaşması 1950'lerden sonra ülkemizde de turizm faaliyetlerinin gelişebileceğini ve bu faaliyetlerin sonucunda gelir elde edilebileceğini düşündürmüştür.

Türkiye'de planlı ve programlı turizm eğitiminin ilk örneklerini 1950'lerden sonra görmekteyiz. Bu konuda ilgili bakanlıkların işbirliğinde çeşitli meslek kursları açılarak sistemli ilk meslek eğitimleri verilmiştir (Olay, 1984).

Turizm sektörünün ihtiyaçlarını karşılamak üzere 1950'lerden sonra çeşitli meslek kursları açılmıştır. Bu kurslar Ankara, İzmir ve İstanbul'da 1960'ların ortasına kadar sürmüş daha sonra bu çalışmalar daha kapsamlı hale getirilmiştir. 1955'te İstanbul'da ve 1960 yılında İzmir'de turizme yönlendirme kursları açılmıştır (Boylu, 2002: 66). 1963 yılında sektörün gelişmesiyle birlikte turizmin ülke ekonomisinde önem kazanmasıyla birlikte Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kurulmuş ve kalkınma planına alınmıştır. 1964-1965'te turistik yerlerde öğrenciler için işbaşı eğitimi başladı. 1967 yılında İstanbul'da ikinci bir otelcilik okulu açıldı. Otel İşletmeciliği Yüksekokulu adı altında faaliyet gösteren bu kurumlar, 1970'lerden sonra farklı adlarla faaliyet göstermeye başlamışlardır. 1975 yılında Kuşadası'nda Otelcilik ve Turizm Meslek Yüksekokulu adıyla üçüncü bir okul açılmış ve bu okul açıldığı ilk yıl, beş yüzden fazla öğrenciye turizm eğitimi vermiştir. (Boylu, 2002: 67).

1980'li yıllardan önce ülkemizde sınırlı döviz girişinin olması, turizm sektörünün gelişimi üzerinde yoğun baskı oluşturmuş ve turizm sektörü sınırlı bir şekilde gelişmiştir. Ancak dünyadaki ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmelere kayıtsız kalınamamasının ve turizmin kalkınmada öncelikli sektörlerden olmasının etkisiyle 1982 yılından itibaren turizm faaliyetlerinin yoğunlaşması için turizm teşvik programları hayata geçirilmeye başlanmıştır. Bu programların uygulanması boyutunda yine nitelikli turizm iş görenlerine ihtiyaç duyulmuş ve turizm eğitiminin kapsamı genişlemeye ve turizm meslek liselerin sayısı artmaya başlamıştır.

Turizm sektörü işletmelerinin ihtiyaçları doğrultusunda 1980 yılından sonra Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde yabancı dil eğitimine ağırlık verilerek hazırlık sınıfları açılmıştır. 1975 ve 1982 yılındaki meslek derslerine önem gösterilmesinin ardından 1993 yılında turizmin bütün bölümlerinde meslek eğitimi verilmiştir.(Boylu, 2002: 67).

Ülkemiz mutfağını geliştirmek, dünya mutfağında yerini almak amacıyla 1985-1986 eğitim-öğretim yılında Bolu'nun Mengen ilçesinde Türk ve dünya mutfağını bilen şefler yetiştirmek üzere Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi açılmıştır (İnce, 2002: 178).

Avrupa Birliği'ne uyum kapsamında turizm meslek liselerinde, 2006 yılından itibaren kademeli olarak modüler eğitim uygulamasına geçilmiştir. İşgücü piyasasının taleplerini karşılayan, öğrencileri aktif kılan, sürekli ve yetkin öğrenmeyi sağlayan, bireysel ilerlemeye izin veren modüler bir öğrenme yöntemi getirilmiştir. Mesleki standartların ve yeterliliklerin oluşturulmasıyla birlikte meslek liselerinin 9. sınıfında ortak alan dersleri programı, 10. sınıftan itibaren tercih, bilgi ve beceriye göre mesleki alanlara ayrılma hayata geçirilmiştir (Sönmez, 2008: 82).

1986 yılında 3308 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle, meslek liselerinde başlayan beceri eğitimlerinin Ekim-Mart ayları arasında altı ay süreyle Anadolu otelcilik ve turizm meslek liselerinde de yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Sektörün doğası göz önüne alındığında, turizm atıl durumdaydı. Nisan ve Eylül ayları arasındaki ikinci altı ayda ise turizm işletmelerine yönelik eğitim kursları düzenlenmektedir (İnce, 2002: 200). Öğrencilerin aldıkları mesleki eğitim ve mesleki kariyerlerine ilişkin bilgileri, işgücü piyasasındaki uygulamalarıyla artacaktır. Uygulamalı eğitim sırasında öğrenciler işyerinden asgari ücretin en az yüzde 60'ını alırlar. Öğrenci sigortası Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yapılır ve sigorta işlemleri bakanlığa bağlı meslek liseleri aracılığıyla yürütülür. Yükseköğrenim seviyesinde turizm eğitimi ilk olarak 1965 yılında kendi bünyesine bir turizm bölümü ekleyen Ankara Ticaret ve Turizm Koleji'nde vermeye başlandı.

Turizm alanında lisans ve lisansüstü eğitim vermek üzere 1969 yılından 1982 yılında kadar Ankara, İzmir, Bursa, Adana ve Kayseri'de eğitim akademileri kurulmuştur. 13.11.2009 tarihinden itibaren bu okullara Turizm Fakültesi adı verilmiştir.

Turizm sektörü son yıllarda birden fazla disiplinde uzmanlık gerektiren bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun en önemli nedeni turizm sektörünün çeşitli ürünler ortaya koyan birbirinden farklı sektörlerle doğrudan bağlantılı olmasıdır. Bu sektörler arası doğrudan ilişki turizmin diğer bilim dallarıyla da iç içe olmasını sağlamıştır. Bu da mesleki eğitim faaliyetlerinin akademik eğitimlerle desteklenmesini kolaylaştırmıştır.

1.8. Türkiye’de Turizm Eğitiminin Genel Yapısı

Türkiye’de turizm eğitimi, turizm endüstrisinin birçok sektöründe örgün ve yaygın eğitim çatısı altında yer almaktadır.

Lise düzeyinde örgün meslek eğitimi, turizm meslek liselerinde ve aşçılık okullarında verilmektedir(Onlu, 2004: 111). Mesleki turizm eğitimi, yükseköğretim düzeyinde ön lisans, lisans ve yüksek lisans dereceleri şeklinde verilmektedir.

Örgün olarak yapılan turizm eğitim programları, okullarda bakanlık müfredatını kaynak olarak uygulanan ve sonunda diploma alma hakkı tanıyan programlardır. Ülkemizde lise ve yükseköğretim seviyesinde turizm mesleğine yönelik örgün eğitim verilmektedir.

Gayri resmi turizm eğitimi, kamu kurumlarında ve özel kuruluşlarda az zamanlı mesleki eğitim şeklinde gerçekleşmektedir (Ünlüönen ve Boylu, 2004: 15). Ülkemizde yaygın turizm eğitim faaliyetleri Milli Eğitim Bakanlığının öncülüğünde, yasanın kendisine verdiği yetkilerle birlikte diğer bakanlıklarla işbirliği içerisinde yürütülmektedir.

Ülkemizde turizm eğitiminin yapısı genel olarak şöyledir: Turizm mezunu olanlar, çeşitli kademelerde sektörde hizmet vermeye başlayabilirler. Standartlara uygun iş yapabilmek için iş kademeleri oluşturulurken uluslararası işçi örgütünün piramidinin dikkate alınması gerekmektedir. Türkiye’de turizm sektöründe alt kademe personel yetiştiren ortaöğretim düzeyinde Otelcilik ve Turizm Meslek Yüksekokulları bulunmaktadır. Turizm alanında orta düzey eleman yetiştirme alanında faaliyet gösteren turizm ve otelcilik meslek yüksekokulları iki yıllık bir kursa sahiptir ve alt düzeyde eğitim vermektedir. Turizm alanında üst düzey eleman yetiştiren dört yıllık Turizm ve Otel İşletmeciliği okullarında lisans eğitimi verilmektedir. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim kullanarak turizm alanında yönetici veya araştırmacı yetiştirir.

Ülkemizde yaygın turizm eğitimi kamu ve özel kuruluşlarca verilmektedir. Yaygın eğitim veren kamu kuruluşları şunlardır:

1. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı meslek liseleri ve mesleki eğitim merkezleri
2. Kültür ve Turizm Bakanlığı
3. İŞKUR
4. Açık öğretim fakültelerinin ilgili programları

Yaygın eğitim veren özel kurum ve kuruluşlar şunlardır:

1. Tügev
2. Turizm işletmeleri
3. Özel meslek liseleri
4. Turizm alanında faaliyet gösteren dernekler (Hacıoğlu, 2008).

Ülkemizde teorikte olması gereken ancak pratikte uygulanmasında çeşitli zorluklar olan bir diğer konu Turizm Eğitim Basamakları ve Bölüm Çıktıları konusudur. Olması gereken durum eğitim düzeyi yükseldikçe sektörde görev alınacak kademenin de yükselmesidir. Ancak sektör içerisinde bunu görmemizin en önemli nedeni işletmelerin teorik eğitime güvenmemeleri ve öncelikle uygulamalı becerileri önemli görmeleridir. Turizm Eğitim Basamakları ve Bölüm Çıktıları iki alt başlıkta sunulmaktadır. Eğitim düzeyine göre hangi hizmet biriminde yer alacağı ise şu şekilde sıralanmıştır:

1. Üst Düzey Yönetici ve Araştırmacı – Yüksek Lisans ve Doktora Düzeyi Turizm Bölümü Mezunu
2. Üst Düzey Turizm Personeli – Lisans Düzeyi Turizm Bölümü Mezunu
3. Orta Düzey Turizm Personeli – Turizm Meslek Yüksekokulu Mezunu
4. Alt Düzey Kalifiye Turizm Personeli – Turizm Meslek Lisesi Mezunu (Güldal, 2022).

1.9. Lise Düzeyinde Turizm Eğitimi

Orta öğretimin amaçları; öğrenciler için temel bir ortak kültür geliştirmek, bireysel ve toplumsal sorunları tanıtmak ve çözüm yolları aramak, ülkenin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilgileri geliştirmek, öğrencileri yüksek öğrenime ve mesleklere hazırlamaktır. İlgi, yetenek ve yeteneklerine göre gelecek ve iş alanları. Mesleki ve teknik orta öğretim; Öğrencileri ilgi, istek ve yeteneklerine göre hem

yükseköğrenime, mesleklere, geleceğe ve iş dünyasına hazırlayan hem de en az dört yıl zorunlu olan genel kültürü kazandıran bir eğitim ve öğretim sürecidir.

Mesleki ve teknik eğitim öğretim kurumunun amacı; Programlar aracılığıyla personeli, çalıştığı sektörde mesleki standartlara göre hazırlamak, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmek, girişimcilik bilinci, meslek etiği, iş hijyeni, güvenlik kültürü ve iş uygulamaları oluşturmaktır. Aynı zamanda mesleki eğitim almış kişilerin iş piyasasında mesleki eğitim alacaklarını, onları istihdama hazırlamayı amaçlamaktadır. Bölgesel ihtiyaçları ve sektör beklentilerini araştırır, ulusal ve uluslararası mesleki standartları temel alarak yeni eğitim programları hazırlar ve uygular. Bölgenin ihtiyacına göre okul idaresi yeni şube veya şube açılması için bakanlığa talepte bulunabilir.

1.10.Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri

Turizm meslek liselerinin aşamalı olarak modül eğitimi uygulamasına geçilmesiyle birlikte eğitim programı sınıf düzeylerinde şu şekilde düzenlenmiştir: 9. Sınıfta meslek liselerinin tamamında teorik dersler ortak olarak uygulanacaktır. 9. sınıfın ikinci dönemi sonunda öğrenci ilgili olduğu alanını belirleyecek ve 10. sınıftan itibaren bu alanda eğitim alacaktır. Programda 9-10. sınıflarda ortak ders ve ortak alan dersleri, 11-12. sınıflarda ise özel ders verilmesi planlanmaktadır. Bu okullarda dördüncü yarıyıldan sonra sektör işletmelerine beceri kazandırmaya yönelik eğitimler uygulanmaktadır.

Sektörün tüm dallarında ortak yetkinlikler kazandıracak dersler ağırlıklı olarak 10-11. sınıflarda verilmektedir. Bu sınıf düzeylerinde götüren endüstri yeterliliklerini içeren dersler bulunmaktadır. Megep programı 2020 yılında yerini yeni çerçeve eğitim programına bırakmıştır. Bu kapsamda yeni çerçeve öğretim programıyla turizm öğrencilerine dönük olarak modüler eğitim sisteminden, kitap ve birleştirilmiş alanlı eğitim sistemine geçilmiştir. Bükapsamda Daha önceden dört alt dalı bulunan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı ile üç alt dala ayrılmıştır. Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı ise tek alt dal altında birleştirilmiştir. 2020 yılında yapılan öğretim programı değişiklikleriyle meslek liselerinden yoğunlaştırılmış eğitim kapsamında beceri eğitimi uygulamaları yapanlar hariç, normal eğitim kapsamında son sınıf öğrencilerine akademik başarılarına göre staj yapma veya akademik dersleri seçme hakkı tanınmıştır. Bu da öğrencinin mezuniyet sonrası başka meslek bölümlerini seçmesine olanak sağlamıştır. Ancak böyle bir olanağarağmen, okulun turizm eğitim programı uygulaması amacıyla

okula giren öğrenci mezuniyet sonrası turizm alanında kariyer planlaması yapmayacağı durumda turizm sektörü işgücü ihtiyacı bu durumdan olumsuz etkilenecektir.

Ülkemizde son yıllarda, turizm eğitimi programı uygulayan mesleki ve teknik anadolu liselerinde açılan uygulama otellerinin sayısı artmaktadır. Bunun en önemli nedeni sürdürülebilir turizm politikasının neticesinde sürdürülebilir ve bütünleşik turizm eğitiminin bir sonucu olarak turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli ara eleman ihtiyacının karşılanmasıdır. Uygulama oteli olan okullarda eğitim gören turizm meslek lisesi öğrencilerinin, uygulama oteli olmayan turizm meslek lisesi öğrencilerine göre turizm sektörüne karşı tutumu daha olumlu olacaktır. Bunun en önemli nedeni öğrencilerin daha henüz beceri eğitimine gitmeden gerçek sektör ortamında teorik olarak aldığı bilgi ve becerileri uygulamaya dökerek tecrübe ve deneyim kazanma fırsatının olmasıdır.

Turizm meslek liselerine son yıllarda yoğun talep oluşmaktadır. Özellikle son zamanların moda meslek dalı olarak yiyecek içecek hizmetlerine öğrencilerin ilgisi artarak devam etmektedir. Yiyecek içecek hizmetleri alanına ilgi duyan ve turizm meslek liselerinde bu bölümün eğitimini almak isteyen öğrenciler, aşçılık mesleğini düşünen ve kariyer basamağında kendisine aşçıbaşılık hedefi koyan kişilerden oluşmaktadır. Bu ilgi ve isteğin heyecanı ile beceri eğitimine giden aşçılık öğrencilerinin büyük bölümü gerek okul içi gerekse işletme içi sebeplerden ötürü mezuniyet sonrası bu mesleğe devam etmeme kararı almaktadırlar.

Turizm liseleri öğrencilere verdiği meslek eğitimin bir sonucu olarak aynı zamanda iletişim teknik ve yöntemlerinin de öğrenildiği kurumlardır. Sektörün özelliği gereği müşterilere hizmet edecek olan işgücünün yetiştiği bu okullarda insan ilişkileri, insan psikolojisi, davranış çeşitleri, konuk tipleri gibi konularda da doğrudan veya dolaylı olarak eğitim verilmektedir.

2. TURİZM MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN BECERİ EĞİTİMİ

2.1. Beceri Eğitimi Kavramı

Beceri eğitimi kavramı, turizm eğitimi alan meslek lisesi öğrencilerine yönelik, turizm sektörünün özellikleri dikkate alındığında, iş faaliyetlerinin turizm tesislerinde yoğunlaştığı turizm sezonuna paralel olarak başlatılan tesislerde uygulamalı olarak eğitim yapılması anlamına gelmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2014 yılında aldığı kararla bütün meslek eğitimi veren okullar tek isim altında birleştirilmiş ve bütün meslek eğitimi veren ortaöğretim kurumları Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adını almıştır. 2006 yılında çalışmaları yürütülmeye başlanan MEGEP4 projesi ile meslek liselerinde hangi meslek dallarında hangi eğitimlerin verileceği Avrupa Birliği ile birlikte uygulanmaya başlanmıştır. Bu durumda turizm meslek liselerinde gerekli çalışmalar yapılmış ve her sınıf düzeyinde meslek derslerinin işleniş ve işleniş takvimiyle alakalı çalışmalar her dönem sonu bir sonraki dönemi planlayacak şekilde yapılmaktadır.

2008 yılında yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Genel Eğitim Öğretim Kurumları Yönetmeliği 121. maddesine göre; Yılın belirli dönemlerinde faaliyet gösteren sektörün özellikleri, çalışma kapasitesi, okullar, hava koşulları, yeme-içme hizmetleri, konaklama, turizm hizmetleri ve eğlence hizmetleri dikkate alınarak denizcilik ve diğer endüstriler/sanayiler, turizme iş gören kaynağı oluşturan meslek liseleri, ülkemizde turizm sezonunun en yoğun olduğu dönemlerde, işletmelerde mesleki eğitim programları uygulamaktadır.

Öğrencilerin işletmelerdeki eğitimlerine ilişkin usul ve esaslar, okullarda ve işletmelerde kullanılan mesleki eğitim yönergelerine göre düzenlenir.

Örgün eğitim kurumlarının çalışma takvimi, 'Duyuru Dergisi'nin 10. sayısında yayınlanan "Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve yaygın eğitim kurumlarının çalışma saatleri" esaslarına göre valiler tarafından belirlenir.

Takvim, her okul türünü temsil eden valilerden oluşan bir komisyon tarafından belirlenir. Bu nedenle otelcilik ve turizm meslek lisesi programlarını uygulayan okulların açılış ve kapanış saatleri okulun ait olduğu il tarafından belirlenir. Bu durumda okulların

açılıp kapanma tarihi, şehirlere göre farklılık göstermektedir. Örneğin, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında otelcilik ve turizm meslek lisesi programı uygulayan Kocaeli bölgesindeki lise dengi okullarda işletmelerde beceri eğitimlerinin 02 Mayıs 2023-22 Eylül 2023 tarihleri arasında yapılması planlanmıştır. Beceri Eğitimi sonrası Beceri Eğitimi sınavının ise 02 Ekim 2023 tarihinde uygulamaları veya yazılı sınav olarak yapılması planlanmıştır.

Programın Kocaeli ilinde uygulanmaya başlanacağı tarihi örnek alan uygulama prosedürü şu şekildedir:

17 Ekim 2022, 2022-2023 eğitim-öğretim yılı (9. ve 10. sınıflar hariç) konaklama hizmetleri ve turizm alanında faaliyet gösteren Anadolu Mesleki ve Teknik Liselerinin eğitime başlangıç tarihidir. "14 Mart - 30 Nisan 2022 tarihleri arasında Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerine yönelik işletme planlaması yapılmıştır. Otelcilik ve turizm konusunda uzmanlaşmış Anadolu Mesleki ve Teknik Lisesi, öğrenci almak için başvuran işletmelerden hangilerinin uygun olduğunu belirleyecek ve nitelikli işletmelerin gereksinimleri öğrenci sayısını aşarsa liste düzenlenecektir. Sonuç olarak hangi işletmelerin öğrenci göndereceği belirlenir ve öğrencilere göre planlama yapılır.

Turizm meslek eğitimi programı uygulayan meslek liselerinde 9. Sınıf öğrencileri hariç 10. 11. Ve 12. Sınıf öğrencileri için dönemin sona erdiği tarih 14 Nisan 2023 tarihi olarak belirlenerek bu yönde karar alınmıştır. Bu tarihten itibaren 9. Sınıf öğrencileri diğer ortaöğretim kurumlarında uygulanan dönem bitiş tarihine kadar eğitime devam etmektedir. 10. Ve 11. Sınıflar iki haftalık iznin ardından işletmelerde beceri eğitimine gitmekte olup, 12. Sınıf öğrencileri ise nisan ayının ikinci haftasında mezun olmaktadır. Bundan dolayı turizm meslek alanlarında öğrenim gören öğrenciler yaşlarına göre iki ay daha erken diploma almaktadırlar.

Kocaeli ilinde yer alan turizm meslek liselerinde 10 ve 11. Sınıf Öğrencilerine yönelik 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı Beceri Eğitimi tarihleri 02 Mayıs-22 Eylül 2023 tarihleri arası olarak belirlenmiştir. Belirlenen tarihler arasında öğrenciler beceri eğitimi işletme kriterlerine uygun olarak gerek okulun ayarladığı gerekse öğrencilerin kendi buldukları işletmelerde kendileri için planlanmış meslek eğitimi çalışmalarına katılırlar.

İşletmelerde beceri eğitimi çalışmalarına katılan öğrencilerin devam devamsızlık durumları ve işletme içinde yaşadığı sorunların çözümü ile ilgili iş ve işlemler okul koordinatör müdür yardımcısı öncülüğünde, görevlendirilen koordinatör öğretmenler tarafından işletmelerle yapılan işbirlikleriyle doldurulan formlar aracılığıyla takip edilir. Günlük, haftalık ve aylık doldurulan işletme görev formları ilgili koordinatör öğretmen tarafından okula iletilir.

Günümüz turizm anlayışında, turizm işletmelerinde misafir memnuniyetini ve sadakatini sağlamak için turizm hizmetinin kalitesinin artırılması zorunluluğu, turizm sektöründe işgücüne katılan personelin mesleki eğitim bilgi ve beceri seviyelerinin yüksek olmasının önemini ortaya koymaktadır (Timur, 1992).

Turizm meslek eğitim veren kurumların temel fonksiyonu, sektörde çalışacak olan personelin temel bilgi ve becerileri kazandıktan sonra bu personele turizm bilincini kazandırmak ve bu yönde gerekli nitelikli ara eleman sağlamaktır. Bu meslek eğitiminin temel fonksiyonunun bir amaca dönüşmesinin sonucu olarak işgücü devamlılığının sağlanması ve toplumsal gelişmelere çabuk uyum sağlamak olduğunu söyleyebiliriz (Mısırlı, 2002: 42).

Turizm sektörüne yönelik yapılan üst yapı ve altyapı yatırımları bir bütün olarak düşünüldüğünde ne kadar yeterli olduğu ortaya konursa konsun sosyal yatırım olarak turizm meslek eğitimi ile bir bütün halinde olmadıkça turizm sektörüne istenen katkıyı sağlayamayacaktır (Tüylüoğlu, 2003: 10).

Turizm alanında meslek eğitimi gören öğrencilerin her biri turizm sektörünün temsilcisidirler. Eğitim sisteminin hedefine ulaşp ulaşmadığının kontrolü eğitim gören kişilerin işgücü piyasasına katılım oranları ve işgücü piyasasında edindikleri yer ve çalışma düzeylerinin ölçülmesiyle ortaya konulabilir. Bu durum turizm meslek eğitimi sağlayan kurumların eğitim niteliğiyle, öğrencilerin sosyal ve psikolojik yapılarını incelemeyi önemli görmektedir (Ünlüöner, 2004: 109).

Turizm alanında meslek eğitimi veren lise düzeyi eğitim kurumlarındaki beceri eğitimi faaliyetleri incelendiğinde, örgün eğitim veren turizm meslek liselerinde, öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimine gönderilmesi ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesine kaynaklık eden 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu, otelcilik

ve turizm alanlarında meslek eğitimi veren okullarda eğitim gören öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimlerini yapmaları konusunda bağlayıcı nitelikler taşımaktadır.

Staj, Türk Dil Kurumunun tanımına göre; kişinin mesleki bilgisini artırmak için geçici olarak bir kurumun bir veya bir çok bölümünde çalışarak geçirdiği dönem olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2010). Daha geniş bir tanımlamayla staj, kuramsal meslek bilgisine sahip kişilerin, aldıkları akademik bilgileri gerçek yaşamda kullanma ve deneme, diğer bir deyişle, edindiği bilgi ve becerileri yeteneği ile bütünleştirerek, gerçek iş ortamında uygulayarak davranışa dönüştürme tecrübesidir (Çetin, 2005: 154).

Beceri Eğitimi ve staj kavramları birbirinden farklıdır. Staj, meslek eğitimi veren ortaöğretim kurumlarının 12. Sınıf düzeyinde gerçekleştirilen ve haftada üç gün işletmelerde, iki gün okulda eğitim alma durumudur. Beceri Eğitimi ise haftada altı gün işletmede işbaşında eğitim görme durumuna denir. İşletmede beceri eğitimi staja göre daha fazla uygulama yapma imkanı bulmaktadırlar.

Beceri eğitimleri öğrencilerin çalışma hayatına ilk katıldıkları ve turizm sektörü ile ilk tanıştıkları dönem olması dolayısıyla önem taşımaktadır (İçöz, 1991: 15). Bu sebeple; öğrencilerin turizm sektörüne karşı olumlu bakış açısı oluşturmalarında, yaptıkları işi severek yapmalarında, turizm sektöründe gelece kaygısı algısına sahip olmamalarında beceri eğitiminin önemli bir unsur olduğu unutulmamalıdır (Kozak, 2005). Bu alanda yapılan araştırmalara ve çalışmalara göz atıldığında görülmektedir ki, öğrencilerin turizm sektöründe kendi kariyerleri için bir gelecek oluşturup oluşturmamaları ile ilgili düşünceleri ilk olarak beceri eğitimi döneminde ortaya çıkmaktadır. Özetle öğrencilerin büyük bir kısmı beceri eğitimi sonrasında turizm alanında çalışmaya yahut çalışmamaya karar vermektedirler.

Öğrencilerin beceri eğitimine bakış açılarıyla turizm işletmelerinin beceri eğitimine bakış açısı birbirinden farklı olabilmektedir. Öğrenciler beceri eğitimini okulda öğrendikleri bilgi ve becerileri uygulama yaparak pekiştirmek ve sektörde deneyim sahibi olmayı amaçlayarak görürken, birçok turizm işletmesi stajyerleri ucuz işgücü, geçici personel ve maddi olarak devlet desteğinden işletmeyi yararlandıran bir unsur olarak görmektedir. Öğrencilerin beceri eğitimi algısı daha soyut iken, işletmelerin beceri eğitimi algısı daha somut ve pragmatiktir (Buluç, 1992: 365).

Turizm meslek eğitimi veren kurumların sayısı son yıllarda artmasına ve turizm meslek alanlarından mezun olan öğrencilerin sayısının her yıl artış göstermesine rağmen, sektörde turizm meslek eğitim alan personel sayısı, turizm sektörünün ihtiyacı karşılamamaktadır. Bunun en önemli nedeni mesleki bilgi ve beceriye sahip olarak mezun olan öğrencilerin sektör içerisindeki haklarını koruyan yasaların yetersiz olmasıdır. Bu durumda turizm meslek lisesi mezunları başka iş alanlarına yönelmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar turizm meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin zaman içerisinde turizm sektöründen ayrıldığını ortaya koymaktadır.

İş gören devir oranlarının yüksek olması, sektör çalışanlarında tükenmişlik belirtileri başlaması, iş tatminin düşük olması, turizm eğitimi almış kişilerin zamanla sektörden uzaklaşması gibi olumsuz etkenler, verimliliği ve hizmet kalitesini düşürerek maliyetlerini artırmaktadır.

Otelcilik ve turizm programı uygulayan meslek liselerinde uygulanan işletmelerde beceri eğitimi modeli, ülkemizin yanı sıra, turizm potansiyeli yüksek olan ülkelerinde örnek alacağı ve kendilerine göre uygulayabilecekleri bir eğitim yöntemidir.

İşletmelerde beceri eğitimi ilk olarak 10. Sınıfta okulda alınan teorik meslek derslerinin tamamlanması ile başlamaktadır. Turizm sektörünün yaz aylarında yoğun olması ve kış aylarında sakin geçmesi otelcilik ve turizm meslek liselerinin beceri eğitimi takvimini turizm sektörünün bu iş yoğunluğuna göre ayarlamasını sağlamıştır. Turizm sektörünün bu özelliğinden dolayı öğrenciler; her yıl ekim ayının ikinci veya üçüncü haftasından ve nisan ayının ikinci haftasına kadar geçen sürede okulda teorik olarak sınıfta ve uygulamalı bir şekilde atölyelerde meslek eğitimini görürlerken; turizm sektörünün işgücü ihtiyacının en yüksek olduğu dönemin başlaması ile birlikte, mayıs-eylül ayları arasındaki dört buçuk aylık dönemde turizm işletmelerinde beceri eğitimi çalışmalarını dahil olmaktadır.

2.2.Beceri Eğitiminin Önemi

Turizm sektörünün emek yoğun sektör olmasından dolayı bu sektörde en önemli varlık hizmeti sunan kişilerdir. Bu durum, sektörde işi yapacak olan personelin sektörde yer alan işletmeler tarafından seçilirken hizmet sektörünün özelliklerine uygun personel olma zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bundan yola çıkarak çalışanlar sektörün istediği

özelliklere göre yetişeceklerdir. Bu bireylerin turizm sektöründe kalıcı olarak yer edinmesi ve başarı durumu da turizm meslek eğitim veren kurumların turizm eğitime bakış açısına bağlıdır (Alemdar, 1995: 357).

Eğitim kurumu, işletme ve öğrenci işbirliğinin temel gayesi, öğrencilerin meslek eğitimlerini başarıyla tamamlamasını sağlamak ve öğrencilerin tercih ettikleri meslek alanında onlara hazırlanma imkanı oluşturmaktır. Bu işbirliği çalışmaları birlikte işin sonucu üstlenme, kaynakları verimli düzeyde kullanma, işgücüne katılabilecek nüfusa ve topluma hizmet, eğitim imkanlarını zenginleştirme gibi temel unsurlara yönelik olarak şu hedefleri gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Gürol, 1997: 58):

Öğrenme faaliyetini daha somut, anlaşılabilir işlevsel duruma getirmek, teorik eğitim ve uygulama arasındaki boşluğu kapatmak, atölye çalışmalarını gerçek çalışma koşullarıyla ilişkilendirmek,

Belirli nitelikte meslek becerileri, alışkanlıkları, bilgi edinme ve hedef tutum ve davranışları geliştirme imkanı oluşturmak,

Okul ve işyeri arasında işbirliğini sağlamak için gerekli olan olanakları sağlamak,

Çeşitli iş kollarında mesleki eğitim imkanları oluşturarak örgün meslek eğitimi faaliyetlerine katkıda bulunmak,

Çeşitli olayların bir sonucu olarak ekonomik yetersizliği sonucu eğitime devam edemeyen öğrencilere ekonomik imkanlar oluşturmak,

Eğitim görülen kurumdan iş yaşamına geçişte uyum sorunlarının çözümünü kolaylaştırmak,

Çeşitli meslek kollarında arz talep oluşumunun sistemli bir şekilde oluşmasına öncülük etmek,

Ülkenin ve sektörün bulunduğu endüstrinin imkanlarından ve kullanılabilir kaynaklarından faydalanmak,

Genel eğitim ve meslek eğitimi sağlayan kurumların eğitim faaliyetlerinin alanını geniş bir şekilde büyütmek.

İşletmelerde beceri eğitimi öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine olanak sağlamasının yanı sıra, okul verilen eğitimin yeniden yapılandırılması geliştirilmesi ve daha verimli hale getirilmesi amacıyla çalışmalar yapılmasını sağlayacaktır. Sektörel işbirliğinin artırılması boyutunda işletmeden alınacak olumlu geri bildirimlerle hem eğitim kurumu hem de öğrenci turizm sektörüne yönelik algılarını olumlu yönde geliştirecektir.

Beceri eğitimi öncesi kendi bilgi becerisini yeteri kadar tanımayan öğrenciler beceri eğitimi sonrası kendi bilgi becerilerini yeteri kadar tanıma fırsatı bulacak sektörde neleri yapıp hangi işleri yapamayacağını analiz edebilecektir. Öğrenci sektörde yapabileceği alanları tespit edebilecek ve beceri eğitiminden öğrendiği deneyimleri hedeflediği iş dalında daha verimli bir şekilde kullanabilecektir.

Stajyer öğrenciler beceri eğitimine gittikleri işletmelerde en uygun çalışma koşullarını beklentilerinin ilk sıralarına yerleştirmekle birlikte turizm sektörüne yönelik olumlu algılarının değişmeyeceği bir ortamda aramaktadırlar.

Öğrenciler beceri eğitimini her ne kadar eğitimin bir parçası olarak görseler de işletmede geçirecekleri zaman arttıkça işletmenin devamlı iş gören bir parçası olarak kendilerini görecekler ve turizm sektörünü işletme üzerinden değerlendireceklerdir. Bu da işletmenin öğrencinin turizm algısına etki etmede ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yine beceri eğitimi faaliyetlerine katılmak yatmaktadır (Gökdeniz vd. 2001: 343).

Okul ve işletme işbirliğinin öğrencilere sağlayacağı faydalar ve imkanlar şunlardır (Demirci, 2007: 104):

- Öğrenci eğitim görürken para kazanır.
- Teorik eğitim ile uygulamalı eğitimi bir arada görür.
- İstihdam olanağı artar.
- Mesleki yeteneğini ve bilgisini iş ortamında gerçek yaşama aktarma imkanı bulur.
- Mezun olduktan sonra işe oryantasyonu.

- Özgüveni artarak sorumluluk duygusu olumlu yönde gelişir.
- Çalışma alışkanlığı kazanarak bu özelliğini faydalı hale getirir..
- İş ortamında ekip çalışmasını ve işbirliğini öğrenir ve geliştirir.
- Gerçek iş ortamında iş güvenliği koşullarına daha kolay uyum saplar ve uyması iş güvenliği kurallarına uyması daha kolay olur.
- İstihdam edildiği meslek alanında süreklilik sağlar.
- Mezuniyet öncesi sektörün işleyişini tanır, personel- işveren ilişkilerinin gelişmesine, personelin hak ve hukukun korunması noktasında bilincinin artmasına, turizm işletmeciliği konularında bilgi ve becerilerinin gelişmesine olanak tanır.
- Çalıştığı sektördeki gelişmeleri ve yeni teknolojik ilerlemeleri görmeyi sağlar.
- Yaptığı işten keyif alır iş motivasyonu artar.
- Ailesine, topluma ve devlete faydalı bir birey olur.

Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde meslekte çalışmayı ilk kez tecrübeleri ile turizm sektöründe çalışma düşünceleri arasında yakın bir ilişki vardır. Öğrencilerin turizm sektöründe çalışma anlamında ilk adım attıkları beceri eğitimi döneminin, uygulama hedeflerinin istendik sonuçlarına hizmet edecek bir şekilde gerçekleştirilmesi, ülkenin kullanılabilir verimli kaynaklarının turizm eğitiminde boşa harcanmaması bakımından önemlidir(Yüksek, 2006: 75).

İşletmelerde beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaşılan temel problemler şu şekildedir(Çapar, 2002: 415):

- Az maliyetli işgücü olarak algılanma,
- Oryantasyon uyum süreçlerinin zorluğu,
- Departman değişimi ve işe alışma süreçleri ile ilgili sorunlar,
- Meslek alanları dışında bir bölümde istihdam edilme,
- Her şey dahil sisteminin iş yükünü arttırması,

- Sosyal hakların yeteri kadar kullandırılmaması,
- Beslenme sorunları, yetersiz barınma alanları ve personel alanlarının düzensizliği,
- Lisede beceri eğitimi yapan öğrencilerin yüksekokul döneminde de staja gönderilmesi,
- Konaklama ve Seyahat hizmetleri öğrencilerinin sadece otellerde çalışma alanı bulmaları, beceri eğitimi yapacakları seyahat acenteleri bulamamaları,

Öğrencilerin yabancı dil konuşma becerisi bakımından istenen seviyede olmamaları da beceri eğitimi aşamasında karşılaşılan en önemli sorunlardandır. Üç yıllık lise eğitimi 2006 yılında Megep sistemine geçildikten sonra örgün ortaöğretim kurumlarında dört yıla çıkarılmıştır Bunun sonucunda hazırlık sınıfları kaldırılmış ve yabancı dil ders sayıları azalmıştır. Öğrencilerin yabancı dil gelişimlerinde sıkıntı yaşanmasının en büyük nedenlerinden birinin bu olduğunu söyleyebiliriz.

Turizm sektörünün emek yoğun sektör olması sektörü de insan unsurunu en önemli hale getirmektedir. Turizm sektörü hizmet odaklı bir sektör olduğu için insan faktörü çok önemlidir. Turizm sektörünün gelişimi ve turizm işletmelerinin dış pazardaki işletmelerle rekabetinde en önemli etkende hizmet odaklı sektör olmasının getirdiği bir sonuç olarak kalifiye eleman çalıştırmaktır. Bu kapsamda turizm sektörüne turizmci yetiştirecek eğitim kurumlarının önemi de ortaya çıkmaktadır. Eğitim kurumlarının temel amaçları öğrencileri hem teorik hem de uygulama yapma açısından sektörde çalışmaya hazır bir şekilde yetiştirmektir. Teorik olarak okulda alınan turizm eğitiminin işletmelerde beceri eğitimiyle desteklenmesi öğrencinin sektörel temel becerileri gerçek yaşama aktarmasını sağlayacaktır (İlgaz ve Çakar, 2002: 385).

Beceri eğitimi verilen turizm işletmelerinin bu uygulamaların yasal işleyişi ile ilgili tam ve doğru bilgilendirilmeleri önemlidir. Beceri eğitimi sırasında yaşanan ve çözümsüz kalan olumsuz olaylar öğrencinin meslekten soğumasına ve meslek hakkında öğrencide olumsuz algıya neden olmaktadır. (Yazıcı, 2002: 407).

2.3.Turizm Meslek Liselerinde Beceri Eğitiminde Okul Sektör İşbirliği

Günümüz koşullarında teknolojik gelişmelerin hızlanması, bilginin daha kolay elde edilir hale gelmesi bu bilginin de beceriye dönüşmesinin daha hızlı olması gerektiği zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Artık bilginin bir beceri olarak iş yerinde kullanılması yetmemekte mevcut bilgi ve becerinin geliştirilerek, bilginin yorumlanarak yeni beceri yöntemlerinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda işverenlerin çalışanlardan isteği geliştirilebilir bilgi ve becerilerini, insan ilişkileri ve personel işbirliğinde verimli şekilde kullanmalarıdır (Aydoğan, 2002: 48).

Okul ve işletme işbirliğinin işgücüne ve sektörel çevreye olan katkıları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Demirci, 2007: 43):

Sürekli olarak işe alacağı personeli önceden deneyerek, personelin bilgi ve becerilerinin seviyesini tespit etmiş olur.

Uyum eğitimi süresi azaltılır ve maddi çıktılarından tasarruf sağlanır,

İş gören devir oranı azalmış olur,

Okul ve işletme yöneticileri ile ilişkiler olumlu yönde artar,

Koordinatör öğretmenin denetim becerisinden ve okul-sektör işbirliğinden yararlanır,

Eğitim programları yapılandırılırken sektörün beklentileri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulur,

Sürekli zamanlı istihdam etme kararlarına temel oluşturması açısından, bireyin iş performansını deneyerek, verimliliğini değerlendirip iş gören seçme basamaklarını geliştirir,

Topluma, ekonomik açıdan ve sosyal yönden kendi kendine yetecek personel kazandırır,

Yetenekli ve tecrübeli işgücü potansiyelini geliştirir,

Öğrencilere, toplumun beklentilerine yönelik ortaya çıkan sosyal ve ekonomik ihtiyaçları karşılamak için çeşitli kanallarla yardım eder,

Öğrencilerin iş koşullarına ve iş hayatına hazırlanmaları noktasında devletin diğer kurumlarıyla işbirliği içine girer.

Turizm sektöründe işgücü ihtiyacı, sayı ve nitelik bakımından bir ast üst ilişkisi oluşturmaktadır. Bu ast üst ilişkisinin her basamağında uyumlu bir iş ortamı oluşmasını sağlayan eğitim müfredatının planlanması ve uygulanması bir zorunluluktur (Timur, 1992: 122).

Avrupa ülkelerinde turizm eğitim veren kurumlar daha çok lise düzeyinde veya kurslar olarak yer almaktadır. Oysa ülkemizde turizm meslek eğitimi yükseköğretim seviyesinde yoğunlaşmakta bu durum turizm eğitiminde dengeleri bozmakta ve birçok soruna kaynak gösterilmektedir.

Dünyanın her yerine ulaşımın kolay hale gelmesi, bunun sonucunda iş dünyasının daha küresel boyutlara ulaşması, nitelikli insan gücüne ihtiyacı daha çok arttırmış ve niteliğe bağlı kalite kriterlerini de çoğaltmıştır. İşletmeler faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak için sektördeki son gelişmeleri ve yenilikleri yakından takip etmek zorundadırlar (Aydoğan, 2002: 48):

İş ortamında ve hizmet sağlama aşamasında öğrenci potansiyelinden faydalanma,
İşletmeyi iyi tanıyan ve işin niteliğini bilen, iş yapısının özelliğine, işletmelerin ihtiyaç ve beklentilerine uygun personel yetişmesini sağlama,

Ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara elemanın yetişmesini sağlama noktasında faydalı olmaktır.

2.4.Beceri Eğitimi Mevzuatı

Çıraklık ve diğer meslek eğitimleri örgün ve yaygın eğitimin bir parçası olarak belli bir yasa çerçevesinde, öğrencilerin daha çok işletme odaklı olarak mesleğe hazır hale getirilmesi amacıyla oluşturulan bir eğitim sistemidir. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu çerçevesinde çıraklık faaliyetleri yürütülmektedir. İlk başladığı 1970’li yıllardan bu yana sistemli bir şekilde devam eden çıraklık sistemi son yıllarda daha sistemli bir şekilde yürütülmektedir.

1986 yılı içerisinde yürürlüğe giren Meslek Eğitimine Yönelik 3308 sayılı kanun, eğitim kurumu ve sektörde faaliyet gösteren büyüklü küçüklü bütün işletmelerle birlikte işbirliğine gitme yollarını açmış ve öğrencileri meslek eğitimine yönlendirme faaliyetlerinin hızlanmasını sağlamıştır. Bugün 3308 sayılı kanuna göre iş ve işlemleri yapılan mesleki eğitim çalışmalarının temelini Alman modeli dediğimiz dual sistemi

oluşturmaktadır. Bu sistemde meslek eğitim alan öğrenciler eğitimin bir kısmını okulda bir kısmını da işletmede geçirmektedirler. Ülkemizde bu durum normal eğitim yapan meslek liselerinde haftada üç gün işletme iki gün okulda eğitim şeklinde olurken, yoğunlaştırılmış eğitim veren kurumlarda işletmelerde beceri eğitimi adı altında haftada altı gün işyerinde eğitime katılma şeklinde yürütülmektedir. Temel amaç öğrencilerin pratik kazanarak teorik eğitimle başlattıkları eğitimi bütünsel bir şekilde tamamlamasını sağlamaktır (Yılmaz, 2007: 75).

Mesleki Eğitim Kanunu ile Milli Eğitim Bakanlığı mesleki eğitim uygulamalarına yönelik iş ve işlemlerin yapılmasını kendi bünyesinde toplamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı bu işlemlerin yürütülmesiyle yetkili ve sorumlu bakanlık olmuştur. Mesleki eğitimin niteliğinin geliştirilmesi, mesleki eğitim programlarının planlı bir şekilde istenen hedefe doğrultusunda yürütülmesi için kamu kurumlarının ve ilgili kuruluşların mesleki eğitimde söz yetkisi olabilmesi adına kurum ve kuruluş temsilcilerinin bulunduğu kurullar faaliyete başlamıştır. Bu kurullar bakanlıkta mesleki eğitim kurulu ve valiliklerde il meslek eğitim kurulu olarak faaliyetlerini sürdürmektedirler (MEB, 2009).

İş yaşamı nitelikli ve teknolojiyi bilgi beceri temelinde kullanabilen iş görenlere ihtiyaç duyarken, eğitim kurumları kendilerini sürekli geliştiren işletmelerin istek ve beklentilerine sahip olan kişiler yetiştirmeyi tam anlamıyla başaramamışlardır.

İşgücünün mesleki boyutta eğitimine yönelik şu üç model öngörülmüştür (Kenar, 2005: 21):

Çıraklık ve ustalık eğitim modeli,

Tam zamanlı ve yoğunlaştırılmış eğitim uygulayan okul modeli,

Yaygın eğitim kapsamında yer alan meslek kursları modeli.

Meslek lisesi öğrencilerinin beceri eğitimi yapacakları işletmelerin taşıması gereken personel sayısı kriterlerinin elli personelden yirmi personele düşürülmesi küçük ölçekli ve sektörde var olmak isteyen ve sektörde çalışmak isteyen öğrencilere bilgi ve beceri aktarımında öncülük yapmak isteyen işletmeler için büyük bir fırsat olmuştur. 2021 yılında yapılan değişiklikle beceri eğitimi faaliyetleri için lise öğrencisi istihdam eden işletmeler için devlet desteği adıyla ücret teşvik programı başlatılmıştır. Bu program son yıllarda gelişerek devam etmekte ve başarıyla sürdürülmektedir.

Turizm meslek liseleri yoğunlaştırılmış eğitim programı uygulamaktadır. Hem konaklama ve seyahat hizmetleri alanında hem de yiyecek ve içecek hizmetleri alanında, okulda ve işletmede alınacak eğitimler turizm sezonunun ihtiyaç ve beklentilerine göre uygulanmaktadır. Bu kapsamda hâlihazırda yoğunlaştırılmış eğitim kapsamındaki turizm ve otelcilik liselerinde eğitim öğretim faaliyetleri 9. Sınıf öğrencileri hariç olmak üzere diğer sınıf düzeylerinde ekim ayının ikinci veya üçüncü haftasından nisan ayının ikinci veya üçüncü haftasına kadar yapılmaktadır. mayıs ile eylül ayları arasında dört buçuk ay boyunca ara sınıf öğrencileri dediğimiz 10. Ve 11. Sınıf öğrencileri işletmelerde beceri eğitimine katılmaktadırlar.

Okul idaresi bir sonraki sezonda hangi işletmelerde çalışılacağını planlamasını yapmak üzere aralık ve ocak aylarında potansiyel işletmelerle iletişim haline geçerek hangi bölümden ne kadar öğrenci istediklerini sorar. İşletmelerde kendi ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda okul idaresine ne kadar öğrenci talep ettiklerini iletir. İşletmelerin taleplerini toplayan okul idaresi öğrenci ilgi ve beklentilerini de göz önünde bulundurarak nisan ayının ilk haftasına kadar öğrencilerin işletmelere yerleştirilmesi işlemlerini yapar.

İsteyen öğrenciler beceri eğitimi kriterlerine uyan kendi buldukları ve ayarladıkları işletmelerde beceri eğitimi faaliyetlerini yaparlar. Ancak burada esas olan okulun bulduğu ve anlaştığı işletmelere öğrencilerin yerleştirilmesidir. Okul idaresi geçmiş yıllarda beceri eğitimi faaliyetleri ile ilgili sorun yaşadığı ve işbirliğinin sürdürülmesi mümkün olmayan işletmelerle çalışmayı tercih etmezler.

Koordinatör müdür yardımcısının iş ve işlemlerini yaptığı işletmelerde beceri eğitimi faaliyetleri için anlaşma yapılan ve öğrenci yerleştirilen işletmeler, işletmelerin okula mesafesi ve işletmede eğitim görecektir olan öğrenci sayıları göz önünde bulundurularak, koordinatör müdür yardımcısı tarafından koordinatör öğretmenlik yapacak olan meslek dersi öğretmenlerine eşit bir şekilde dağıtılır.

Beceri eğitimi faaliyetleri başlamadan önce nisan ayı içerisinde hem il içinde hem de il dışında beceri eğitimine katılacak olan öğrencilerle ve öğrenci velileriyle beceri eğitimi bilgilendirme toplantısı yapılır. Toplantıyı okul adına Koordinatör müdür yardımcısı düzenler ve toplantıya başkanlık yapar. Bilgilendirme toplantısında; beceri eğitimi takvimi, öğrencilerin beceri eğitiminde uyması gereken kurallar, öğrencilerin

alacakları ücret, kullanacakları izinlerle ilgili ayrıntılar, iş kazası raporlarının okula nasıl iletilmesi gerektiği, öğrenci işe devam durumları, beceri eğitimi iş dosyasının nasıl doldurulması gerektiği, beceri eğitiminin işletme tarafından öğrenciye göre nasıl doldurulacağı gibi başlıklarda bilgi verilir. Ayrıca koordinatör öğretmenlik yapacak olan meslek dersi öğretmenleri de toplantıya katılarak beceri eğitimi ile ilgili velilerin ve öğrencilerin sorularını cevaplandırır. Öğrencilerin işletmede yaşadığı problemlerin çözümü noktasında ilk irtibata geçecekleri kişi koordinatör öğretmen olacağı için bu öğretmenler işletme, öğrenci ve okul arasında bir köprü durumundadırlar. Koordinatör öğretmenler beceri eğitimi süresince görevli oldukları işletmeleri haftalık olarak ziyaret ederek raporunu tutar ve okul idaresine teslim eder.

Beceri eğitimi yapılacak işletmelerin seçimi yapılırken bu işletmelerin turizm alanında faaliyet gösteren işletmeler olmalarını göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu kapsamda turizm endüstrisinde yer alan ve öğrencilerin beceri eğitimi yapabilecekler işletmeler; konaklama, yiyecek içecek, ulaşım, rekreasyon ve seyahat işletmeleridir (Kozak vd. 2001: 48-61). Beceri eğitimi yapılacak işletmelerin bu kriterlere uygun olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla okul müdürü başkanlığında işyeri belirleme komisyonu kurulur. Bu komisyon işletmelerden gelen talepleri değerlendirerek, işletmelerin yukarıda saydığımız kriterlere uygun olup olmadığını tespit ederek işletmelerde anlaşma yapılmasını sağlar.

Öğrenciler işletmelere yerleştirilirken bazı kriterler göz önünde bulundurulur. Bu kriterler şunlardır:

Meslek dersi öğretmenlerinin ve sınıf rehber öğretmenini görüşü alınır.

Öğrencinin ailesinin ekonomik durumu göz önünde bulundurulur.

İşletmenin, öğrencinin kalıcı ikamet ettiği adrese yakın olmasına özen gösterilir.

Öğrencinin disiplin cezası durumu göz önünde bulundurulur.

Öğrenciler işletmelere yerleştirildikten sonra okul ile ilgili işletme arasında sözleşme imzalanır. Sözleşme okul işletme ve veli imzaladığı anda geçerli olmaya başlar ve öğrenci işletmeden ayrıldığında ve ya beceri eğitimi tamamlandığı gün kendiliğinden fesh olur. Sözleşme içeriğinde okul ve işletme bilgilerinin yanı sıra beceri eğitimi aşamasında okulun ve işletmenin yapması gereken yükümlülükler ve öğrenciye yönelik özlük hakları yer alır. Sözleşme üç nüsha olarak hazırlanır. Bir nüshası okulda, bir nüshası

velide bir nüshası da işletmede saklanır.

Öğrencilerin beceri eğitimi sırasında devam devamsızlık durumları koordinatör öğretmen tarafından takip edilir. Devam devamsızlık işlemleri yönetmeliklere göre yapılır (MEB,2004). Beceri eğitimi süresince rapor alan öğrenciler istirahat raporunu beş gün içinde, iş kazası raporunu da üç gün içinde okul idaresine bildirmek zorundadırlar. Öğrencilerin beceri eğitimi süresince yaptıkları özürsüz devamsızlıklar bir sonraki eğitim öğretim dönemine işlenecektir. Beceri eğitimi esnasında öğrencilere işletmenin belirleyeceği bir günde haftalık izin verilir. Ayrıca beceri eğitimi süresince öğrencinin ücretinin ödenmesi şartıyla bir haftalık yıllık izin hakkı kullanılır. Öğrencilerin çalışma saati sekiz saati geçemez. Öğrenciler beceri eğitim süresince saat 22'den sonra çalıştırılmazlar. Sektörün özelliği göz önünde bulundurularak mesai saatleri işletme tarafından belirlenmektedir.

İşletmelerde beceri eğitimi süresince öğrencilere, işyeri tarafından asgari ücret tutarının brüt ücret hesabı üzerinden yüzde altmış kadar ücret ödemesi yapılmaktadır. Öğrencilerin sigorta işlemleri okul idaresi tarafından yapılmakta, öğrencilerin sigortaları, devlet adına okul tarafından ödenmektedir. Öğrencilere ödenen sosyal sigorta primi iş kazası ve meslek hastalıklarına yönelik ödenen bir sigorta primidir. Bunun oranı da yüzde birdir. Herhangi bir sosyal güvencesi olmayan öğrencilere yönelik olarak genel sağlık sigortası primi yine okul tarafından ödenmektedir. Bu primin oranı da yüzde beştir (MEB,2006).

İşletmelerde beceri eğitimi faaliyetlerinin tamamlanmasının ardından öğrencilere iki hafta izin verilir. İki hafta sonunda öğrencilere okulda veya işletmede beceri eğitiminin değerlendirilmesini yapmak üzere yılsonu beceri eğitimi sınavı yapılır. Yılsonu beceri sınavı puanı sadece yazılı ve uygulamalı sınavı değil iş dosyasına verilecek olan puanla birlikte değerlendirilerek tespit edilir. Yüz puan üzerinden yapılacak değerlendirmede beceri eğitimi sınavı seksen üzerinden, iş dosyası yirmi puan üzerinden değerlendirilir. Değerlendirmeyi ilgili alan meslek dersi öğretmenleri yaparlar. Öğrencilerin beceri eğitimi değerlendirmesinden başarılı olabilmeleri için en az elli puan almaları gerekmektedir. Bu değerlendirmeden başarısız olan öğrencilerin, bir önceki yıl not ortalamasıyla sınıfı geçmeye hak kazansalar bile, devam eden dönemde 24 saatlik beceri eğitimi dersinden başarısız olmuş olarak notları sisteme işlenmektedir.

2.5.Turizm Meslek Liselerinde Uygulanan Beceri Eğitiminin Öğrencilerin Turizm Sektörüne Yönelik Algılarına Olan Etkisi

Öztürk ve Kılıç (2008), Beceri Eğitimi üzerine yaptıkları araştırmada, turizm meslek eğitimi alan öğrencilerin büyük bir kısmının okuduğu bölümü kendi isteğiyle tercih ettiğini belirtmiştir. Öğrenciler çalışma ortamının yüksek stres barındırdığını, turizm sektöründe kariyer beklentilerinin düşük olduğunu, sektördeki maaşların yeterli olmadığını ifade etmektedirler. Araştırmaya katılan öğrencilerden beceri eğitimi yapan öğrencilerin, beceri eğitimi yapmayan öğrencilere göre turizm sektörüne yönelik daha olumsuz görüşe sahip olduklarını, 9. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin diğer sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğrencilere göre turizm sektörüne yönelik daha olumlu baktıklarını ortaya koymuştur.

Ehtiyar ve Üngüren (2008), turizm mesleğinde yer alan öğrencilerin sektöre yönelik kaygılarına ait tutumun belirlenmesi amacıyla yaptıkları araştırmalarında, turizm eğitiminin mesleki eğitimdeki önemine yer verilerek turizm öğrenimi gören öğrencilerin sektörde başarılı olabilmeleri için teorik ve uygulamalı eğitimin bir bütün içerisinde yapılması gerektiğini söylemişlerdir. Uygulamalı eğitimin yapılabilmesi için yeterli araç gereç ve donanımın yanı sıra deneyimli eğitimcilere de gerek duyulduğunu belirtmektedir. Turizm eğitimi veren kurumlarla turizm sektöründe yer alan işletmeler arasında yeterli işbirliğinin sağlanamadığını bunda turizm sektöründe istenen nitelikli eleman ihtiyacının karşılanmasına olumsuz etki ettiğini belirtmektedirler.

Richardson (2008), turizm meslek lisesi öğrencilerinin tutum ve algılarını anlamaya yönelik çalışmasında turizm meslek öğrenimi gören öğrencileriyle yaptığı araştırmasında, öğrencilerin turizm sektöründe çalışma konusuna endişeli baktıklarını ve bunun en önemli sebeplerinin düşük ücret, yönetici-personel ilişkilerinin sağlıklı olmaması ve terfi beklentilerinin olmayışı olduğunu belirtmiştir.

Olca (2008), ülkemizde turizm eğitiminin önemine yönelik olarak yaptığı çalışmasında, ülke olarak turizm sektöründen istenen gelirin elde edilmemesinin en önemli nedeninin mesleki turizm eğitime yapılan yatırımların az olmasını ve turizm eğitime verilen önemin yetersizliğini örnek göstermiştir. Turizm eğitiminde ortaya konulan sorunların çözümünde kalıcı ve etkin bir çalışma yapılmadığını bunda nitelikli işgücünün yetişmesi için gerekli eğitimin verilmesinin önündeki en önemli engel

olduğunu belirtmiştir.

Boylu (2009), turizm eğitim alan öğrencilerin eğitim gördükleri okullara ilişkin değerlendirmelerini analiz ettiği araştırmasında, meslek eğitimi veren turizm otelcilik liselerinin bulundukları bölgelerin imkânlarının farklılıklarından dolayı çeşitli sorunların ortaya çıktığını ve bu sorunların ortadan kaldırılması için bütün turizm otelcilik eğitimi veren liselerde uygulama otelleri yapılması gerektiğini belirtmektedir. Otelcilik ve turizm meslek liselerinin uyguladığı eğitim programı gereği turizm sektörüne daha fazla mezununu istihdam ettirmesine yönelik çalışmalar yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Bu okullardan mezun olan öğrencilerin üst kademe turizm işletmesi yöneticisi olmayı planladıklarını belirterek okulu tercih eden 9. Sınıf öğrencilerinin öğrenim gördükleri turizm bölümünü bilinçli bir şekilde seçmediklerini ortaya koymuştur.

Jiang ve Tribe (2009), turizm öğrencilerinin sektöre yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında, turizm sektöründe çalışan elemanların, çalıştığı sektöre ve işletmeye yönelik olumlu tutum geliştirmeden misafir memnuniyetinin ve müşteri sadakatinin oluşmasının imkansız olduğunu belirtmektedirler. Misafirler ve personel arasında oluşacak olumlu sosyal ilişkilerin, personelin çalışma isteğini ve motivasyonunu olumlu yönde etkileyeceğini ve bunun çalışan personelin daha verimli olmasını sağlayacağına, bu durumda hem işletmede hem de misafirde olumlu katkılar sağlayacağını belirtmektedirler. Bunun ışığında öğrencilerin turizm işletmelerinde çalışmaya kısa dönemde olumlu baktığı ancak uzun yıllar kariyer planlamasında turizm sektöründe çalışma motivasyonuna sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır. Bunun en önemli nedeninin turizm sektöründe yaşanan yoğun iş, az ücret, kısa dönemli çalışma vb. olumsuz durumlar olduğunu vurgulamaktadırlar. Ayrıca öğrencilerin turizm sektöründeki personel olarak çalışma saygınlığının diğer meslek alanlarına göre sınırlı düzeyde olduğunu düşündüklerini ortaya koymaktadırlar.

Tracy ve Adler (2009), yükseköğretimde eğitim gören turizm öğrencilerinin kariyer algıları üzerine yapılan araştırmalarında, turizm işletmeleri yönetimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kariyer hedefleri göz önüne alındığında, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerde gelecek planlaması yapmaya yönelik ilgi ve isteklerinin olmasına karşın ikinci bir dil bilmeme, turizm sektöründeki personelin davranışları, turizm sektöründe çalışan personelin işbirliği problemleri vb. sorunlardan dolayı turizm

sektöründe kariyer beklentilerinin olmadığını belirtmektedirler.

Dayıoğlu (2010), turizm meslek liselerindeki öğrencilerin iş yeterliliği konusunda turizm işletmelerinin görüşlerini değerlendirdiği çalışmasında, turizm meslek eğitimi veren kurumlarda uygulanan teorik eğitimin bilgi verme aşamasında yeterli görülmesine karşın, okullardaki uygulamalı yapılan eğitimlerin turizm sektöründe yer alan işletmelerdeki gelişmelerin ve değişimlerin gerisinde kalmasının, okulların araç gereç, donanım ve teknolojik altyapı yetersizliğinden kaynaklandığını ve bu durumun turizm meslek eğitiminin niteliğini ve kalitesini istenen seviyeye taşıyamadığını ve meslek eğitimi gören öğrencilerin istenen nitelikte ve seviyede olmamalarına sebep olduğunu belirtmiştir.

Chang ve Hsu (2010), Ülkenin kalkınmasında geliştirilebilir turizm eğitiminin etkisi konusunda yaptığı araştırmasında, turizm eğitiminin uluslararası ilişkiler ve teknolojik gelişmeler kapsamında ele alınarak, günümüz koşullarına uygun hale getirilerek yenilikçi ve yaratıcı çalışmalarla bütünleştirilmesi zorunluluğunu ortaya koymuştur.

Aticha vd., (2011), turizm öğrencilerinin kariyere yönelik algısını ölçmeyi amaçlayan çalışmalarında turizm eğitimi gören öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme yönelik olumlu bir açısı taşımalarına rağmen, turizm sektöründe kariyer planlaması yapmaya ilgi ve isteklerinin olmadıklarını belirtmektedirler. Öğrencilerin yiyecek içecek departmanında çalışma konusunda daha ilgili ve istekli oldukları bunun nedeninin yiyecek içecek departmanını turizm sektöründeki diğer departmanlardan farklı algıladıklarını belirtmektedirler.

Aymankuy ve Aymankuy (2011), Lise düzeyinde turizm eğitimi gören öğrencilerin turizmde işgücüyle ilgili görüşlerine dönük yaptıkları çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin kariyer beklentilerinin düşük olmasının temel nedenlerinin çalışma saatlerinin fazla olması, ücretlerin yetersiz bulunması, işgücünün yoğun ve yıldırıcı bir şekilde kullanılması, sosyal güvence yetersizliği olduğunu ortaya koymuşlardır. Araştırmaya katılan öğrenciler turizm sektöründe çalışmanın keyifli ve eğlenceli olduğunu belirtmelerine rağmen turizm sektöründe uzun yıllar çalışmanın kariyer beklentileri açısından uygun olmadığını belirtmişlerdir. Üst sınıflara doğru çalışma alanı genişledikçe turizmde kariyer planlarının azaldığı görülmekte ve alt sınıflarda staj

yapmamış olmanın getirdiği beklentiyle turizmde kariyer algısının daha olumlu olduğu belirtilmiştir. Yine bu çalışmada lisans düzeyinde turizm eğitimi almanın turizm sektöründe üst düzey eleman olarak çalışmak için zorunlu olduğunu belirtmişlerdir.

Yıldız (2011), turizm sektörünün istihdamı üzerine yaptığı araştırmada, gelişen kalite standartları neticesinde turizm sektöründe artık hizmet etme kavramı da önemli bir yatırım olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerin, hızla artan genç nüfusunun oluşturacağı istihdam sorunlarının çözümünde, turizm sektörüne yapılacak olan yatırımların büyük bir katkı sağlayacağını belirtmektedir.

Baltacı vd., (2012), lisede turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitime yönelik memnuniyetlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmasında, öğrencilerin birçoğunun okul tercihlerinin bilinçsizce ve yönlendirilmeden yapıldığını ve bundan dolayı okullarda mesleki tercihlerle ilgili öğrencilere doğru ve eksiksiz bir rehberlik ve yönlendirme çalışması yapılması zorunluluğunu belirtmektedir. Erkek öğrencilerin ve 11. Ve 12. Sınıf öğrencilerinin turizmde kariyer yapma konusunda kaygıları olduğunu dile getirmektedir. Öğrenim gördüğü bölümü kendisi tercih eden öğrencilerin turizm sektöründe kariyer planlaması yapmaya daha istekli ve ilgili olduklarını vurgulamaktadır. Turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu ara elemanlarla ilgili istenen özelliklerine yönelik olarak sektör ve devlet işbirliğinin yapılması ve mesleki turizm eğitiminin bu kapsamda yeniden değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Bamford (2012), Lisans öğrencilerinin turizm sektörüne yönelik kariyer algıları konusunda uyguladığı araştırmasına katılan öğrencilerin turizm alanına karşı eğilimlerinin; kötü iş koşulları, iş ortamındaki arkadaşlık ilişkilerinin iyi olmaması, hakedilen miktarın altında ücret verilmesi ve işgücü devrinin yüksek olması vb. olduğunu belirtmiştir. Ayrıca iş tecrübesi olan öğrencilerle iş tecrübesi olmayan öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılamalarının anlamı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur.

Conradie (2012), turizm işletmeciliği bölümü öğrencilerinin eğitim programını ve kariyerlerini değerlendirmelerine yönelik yapılan çalışmalarında, turizm ve otelcilik eğitimi gören öğrencilerin turizm sektöründe başarılı olabilmeleri için genel bilgi derslerinin yanı sıra sektörde yer alan işletmelerde uygulama dersleri almaları gerektiğini belirtmiştir. Teorik ve uygulamalı mesleki turizm eğitiminin bir bütün halinde

uygulanmasının turizm sektörü açısından önemli olduğu belirtilmiştir.

Avcıkurt vd. (2012), üniversitede turizm bölümünden mezun olan öğrencilerin sektörde işgücüne katılım profilini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında, okul tercihinin öğrencilerin yüzde 48'inin kendisi tarafından yapıldığı halde mezuniyet sonrası öğrencilerin sadece yüzde 31'inin sektörü de kariyer planladığı belirtilmiştir.

Threse ve Agbotse (2013), turizm sektöründe konukseverlik düzeyinin turizm meslek lisesi öğrencileri üzerinden değerlendirilmesi bağlamında gerçekleştirdiği çalışmada, turizm sektörünün gelecekte iş fırsatı oluşturmadaki önemi vurgulanmaktadır. Turizm sektörünün en önemli tercih nedeninin iş ortamının çekiciliği olduğu belirtilmiştir. Turizm sektöründe nitelikli eğitim almış, liyakatli ve yetenekli personelin turizm sektörünün kalitesini yükselteceği belirtilmektedir.

Çatı ve Bilgin (2013) meslek lisesinde eğitim gören turizm öğrencilerinin sektörde çalışma beklentilerini tespit etmek amacıyla uyguladığı çalışmada, turizm alanında öğrenim gören öğrencilerden araştırmaya katılanların verdiği cevaplara göre öğrencilerin turizm sektörüne yönelik olumsuz algılarda bulunmasının en önemli nedenlerinin çalışma koşulları, turizm mesleğinin ailesinin sosyal yaşamına uygun olmaması ve turizm sektöründe kariyer algısının düşük olması olarak ortaya konulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 49'u mezun olduktan sonra sektörde çalışmaya devam edeceğini belirtmesine rağmen, araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 24'ünün turizm sektörünü mezuniyet sonrası kariyer planları içinde görmediği belirtilmektedir.

Yıldız (2013), lisede turizm eğitim gören öğrencilerin turizm sektöründe çalışmaya yönelik bakış açılarını tespit etmeye yönelik araştırmasında, araştırmaya katılan öğrencilerin turizm alanına yönelik bakış açılarında tespit edilen en önemli bulgunun çalışma ortamı ve çalışma koşulları olduğu görülmektedir. Diğer önemli bulguların gelecek kaygısı ve iş ortamında psikolojik durum olduğu görülmektedir. Turizm sektörünün emek yoğun sektör olmasının getirdiği yorucu iş temposu, iş ortamının ve yapılan işin yoğun stresli olması, yoğun çalışma sonucu alınan ücretin yetersiz görülmesi, mesai saatlerinin sekiz saatten fazla olması, maaş ücreti dışındaki ek gelirlerin personel arasında adaletli dağıtılmaması gibi başlıkların turizm öğrencileri tarafından olumsuz olarak belirtildiği ve araştırma sonucuna bu şekilde etki ettiği belirtilmiştir.

Beceri eğitimi, turizme bakış açısı, beceri eğitiminin turizm sektörüne etkisi, beceri eğitimi ve turizm sektörüne bakış açısı gibi konularda yapılan çalışmalarda ve yukarıda örneklerini ve değerlendirmelerini gördüğümüz çalışmaların ana noktasını işletmelerde beceri eğitiminin turizm sektörü için ne kadar önemli olduğu oluşturmaktadır. Ve bu önemin bir sonucu olarak turizm eğitimi alan lise öğrencilerinin turizm sektörüne yönelik olumlu veya olumsuz çeşitli bakış açıları oluşturmaları ve bu bakış açılarının turizm eğitiminden mezun olduktan sonrada sektörde çalışmaya devam edip etmeme kararını önemli ölçüde etkileyeceğini ortaya koyabiliriz.

Beceri eğitiminin değerlendirilmesi üzerine yapılan çalışmalar daha çok öğrenci ve işletme odaklı yapılmaktadır. Çünkü beceri eğitim çalışmalarının büyük bir kısmı öğrenci işletme ilişkisi içinde geçmektedir. Okul ve veli ise beceri eğitiminin denetleme ve kontrol bölümünde dış bir araç olarak bulunmaktadır. Öğrenci odaklı çalışmalar algı ve eğilim üzerine olurken işletme odaklı çalışmalar beklenti üzerine olmaktadır. İşletme için faaliyetlerin beceri eğitimi üzerine yapılan çalışmalarda önemli bir noktada olduğunu biliyoruz. Öğrencinin sektöre yönelik oluşturduğu algının ne kadar olumlu olduğunun ölçülmesi için beceri eğitim sürecinin başından sonuna kadar iyi analiz edilmesi gerekmektedir.

Araştırmalar da beceri eğitimi kavramının bu kadar öne plana çıkmasının bir diğer nedeni en iyi öğrenme ortamının uygulama yaparak olacağının düşünülmesidir. Teorik eğitimin bir adım geride düşünüldüğü meslek eğitimlerinde önemli olanın yaparak yaşayarak öğrenme olduğu hem sektör temsilcileri tarafından hem de eğitim programlarını düzenleyenler tarafından belirtilmektedir.

Öğrenciler işletme ortamını gerçek yaşamla ilişkilendirdikleri ölçüde turizm sektörüne daha farklı şekillerde bakabilirler. Çalıştıkları işletme ortamını sahiplenmeyen ve işletmeye aitlik duygusu edinmeyen öğrenciler beceri eğitiminden çabuk sıkılacak ve yaptıkları işi verimsiz bir şekilde yapacaklardır. Bu durumda hem işletme tarafından öğrenciye yönelik olumsuz algı oluşacak hem de öğrencinin turizm sektöründe kariyer beklentileri başlamadan bitecektir. Burada önemli olan işletmelerin beceri eğitimine aldıkları öğrencileri diğer personellerinden ayrı tutmalarıdır. İşin esası itibariyle sigortalı personeline sadece işi yaptırmak üzerine planlarını yapan işletme, öğrencilerin yaptıkları işi öğrenecekleri üzere işletme içi iş dağılımını yapmalıdır. Burada da okul işletme

işbirliğinin ve bilgi alışverişinin önemi ortaya çıkmaktadır. Okullar beceri eğitimi süresince işletmelerle sürekli ilişki içerisinde olurlar. Öğrencilerinin yaptıkları işin denetlenmesi ve takibi okul tarafından görevlendirilen öğretmenlerce yapılmaktadır. İşin doğası gereği öğrenci ve işletme arasında oluşacak olumsuz durumlarda zaman kaybetmeden gerekli çözümler hem koordinatör öğretmen tarafından hem de okul idaresi tarafından sağlanmalıdır.

Yapılan araştırmalar göstermiştir ki bugün ülkemizde uygulanan beceri eğitimi faaliyetleri başarılı bir şekilde diğer ülkelerdeki turizm eğitimlerine örnek olacak şekilde devam etmektedir. Gerek bakanlık gerekse özel sektör düzeyinde beceri eğitiminin önemi son yıllarda daha çok anlaşılmış bu kapsamda devlet tarafından gerekli maddi yardımlar yapılmaktadır. Öğrencilerin sağlıklı bir beceri eğitimi geçirmeleri için yoğun çaba sarf edilmekte turizm meslek liseleri arasında da işbirliği ve koordinasyon sağlanmaktadır.

3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Karasar'a göre (2012: 79-81) tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tekil tarama modeli, değişkenlerin tek tek, tür ya da miktar olarak oluşumlarının belirlenmesini amaçlar. İlişkisel tarama modeli ise, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığı ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir.

3.2. Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Kocaeli ilindeki turizm ve otelcilik meslek liseleri öğrencileri oluşturmaktadır. Bu meslek liseleri Kartepe Akçakoca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Gebze Muallimköy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesidir. 2022-2023 eğitim öğretim yılında Akçakoca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 350 öğrenci ve Gebze Muallimköy 180 öğrenci olmak üzere toplam 530 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde (Salant ve Dillman, 1994);

$$n = \frac{t^2 \cdot N \cdot p \cdot q}{(N - 1) \cdot d^2 + t^2 \cdot p \cdot q}$$

Formülü kullanılarak homojen bir yapıda olmayan bu evren için % 95 güven aralığında, $\pm\%$ 5 örnekleme hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü $n = 223$ olarak hesaplanmıştır. Anket sonuçlarından daha genel sonuçlara ulaşmak için anketler olabildiğince öğrenciye uygulanmaya çalışılmıştır. Formülde; $n = 10.000.000 \times (1,96)^2 \times (0,5) \times (0,5) / (0,5)^2 \times (10.000.000 - 1) + (1,96)^2 \times (0,5) \times (0,5) = 223$ olarak hesaplanmıştır (İslamoğlu, 2003:150). Anket çalışması sonucunda 283 kullanılabilir ankete ulaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler anket yöntemi ile toplanmıştır. Söz konusu anket formu iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerini (yaş, cinsiyet vb.) belirlemeye yönelik 7 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise (Çevik, 2012) tarafından hazırlanan “Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Beceri Eğitimine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde kullandığı 5’li Likert tipinde 23 önermeden oluşan ölçek kullanılmıştır. Araştırmada ölçeğe yönelik geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliliğinin ortaya koymak için açıklayıcı(açımlayıcı) faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.907>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi uygulamasında varimax yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %60.985 olan 5 faktör altında toplanmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı aşağıda görülmektedir.

Tablo 1. Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Ölçeği Faktör Yapısı

Boyut	Faktör Yüğü
Beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler (Özdeğer=8,716; Açıklanan Varyans=16,173; Alpha=0,839)	
Beceri eğitiminde sektörde çalışan personelin öğrencilere yaklaşımı olumludur.	0,758
İşletmede görevimle ilgili işlerde önerilerim dikkate alınır.	0,746
Beceri eğitimindeki eğitici personel yeteri derecede bilgiye sahiptir.	0,676
Beceri eğitimindeki eğitici personel yeteri derecede tecrübeye sahiptir.	0,654
Beceri eğitimi aldığım işletmeye güveniyorum.	0,622
Beceri eğitimleri süresince işletmeler öğrencilere hak ettikleri ücreti vermektedir.	0,607
Eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi (Özdeğer=1,777; Açıklanan Varyans=15,289; Alpha=0,855)	

Beceri eğitimi gerçek iş hayatına hazırlaması açısından yararlıdır.	0,767
Beceri eğitimi kendime olan güvenimi arttırır.	0,719
Beceri eğitiminin iş bulma konusunda faydalı olacağını düşünüyorum	0,705
Beceri eğitimi yaptığım işletme okul bitiminden sonra çalışma fırsatı sunsa kabul ederim.	0,603
Beceri eğitimi ile sektörü tanıma imkânım vardır.	0,531
Beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler (Özdeğer=1,375; Açıklanan Varyans=12,850;Alpha=0,825)	
İşletmelerde yapılan beceri eğitiminin okulun amaçları doğrultusunda yararlı olduğuna inanıyorum.	0,714
Beceri eğitimi yapılan işletmelerde aldığımız eğitim mesleki bilgimize katkı sağlamaktadır.	0,681
Turizm eğitimi almış olmam görevimi yerine getirirken kolaylıklar sağlar.	0,581
Beceri eğitimini okulun bir parçası olarak görüyorum.	0,573
Okulda aldığım eğitim beceri eğitimi için yeterlidir.	0,524
Beceri eğitime başlamadan önce okulda beceri eğitiminin uygulanması ile ilgili yeterli bilgi verilmektedir.	0,495
Beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler (Özdeğer=1,141; Açıklanan Varyans=9,033; Alpha=0,709)	
Beceri eğitiminin süresi yeterlidir.	0,687
Beceri eğitimim sırasında okul her türlü sorunun ile ilgilenir.	0,597
Koordinatör öğretmenlerin işletmeleri ziyaret etmeleri beceri eğitimleri için faydalıdır.	0,535
Beceri eğitimlerinin 10. Ve 11. Sınıflarda yapılması uygundur.	0,498
Mezuniyet sonrasına ilişkin görüşler (Özdeğer=1,017; Açıklanan Varyans=7,640; Alpha=0,738)	
Yüksek öğretim düzeyinde turizm eğitimi almayı düşünüyorum	0,868
Okuldan mezuniyetten sonra turizm sektöründe çalışmayı düşünüyorum.	0,779
Toplam Varyans=%60.985; Genel Güvenirlilik (Alpha)=0.919	

Ölçekteki 23 maddenin güvenirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenirliği $\alpha=0.919$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Güvenirliğine ilişkin bulunan alpha ve açıklanan varyans değerine göre ölçeğin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır.

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden, ölçeğin incelenmesinde ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir.

Tablo 2. Normal Dağılım

	Basıklık	Çarpıklık
Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel	1,029	-0,597
Beceri Eğitimi Alınan İşletmeye Yönelik Görüşler	-0,020	-0,413
Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi	1,112	-0,897
Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler	1,067	-0,719
Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler	0,983	-0,597
Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler	0,071	-0,582

İlgili literatürde, değişkenlerin basıklık çarpıklık değerlerine ilişkin sonuçların +1.5 ile -1.5 (Tabachnick ve Fidell, 2013), +2.0 ile -2.0 (George, ve Mallery, 2010) arasında olması normal dağılım olarak kabul edilmektedir. Değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre ölçek düzeylerindeki farklılaşmaların incelenmesinde t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve post hoc (Tukey, LSD) analizlerinden faydalanılmıştır.

3.5. Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Eğitim Alınan Alan		
Konaklama Ve Seyahat Hizmetleri	105	37,0
Yiyecek Ve İçecek Hizmetleri	179	63,0
Yaş		
14	58	20,4
15	66	23,2
16	66	23,2
17	58	20,4
18 Ve Üzeri	36	12,7
Cinsiyet		
Erkek	143	50,4
Kız	141	49,6
Sınıf		
9	78	27,5
10	61	21,5
11	89	31,3
12	56	19,7
Okulu Seçerken Kimden Etkilendiği		
Kendi İsteğimle Seçtim	225	79,2
Ailemin İsteği İle Seçtim	27	9,5
Arkadaşlarımdan Etkilendim	21	7,4
İlköğretimde Okurken Öğretmenlerim Yönlendirdi	11	3,9
Staj Yapılan İşletme		
Konaklama İşletmeleri	88	31,0
Seyahat Acentesi	22	7,7
Yiyecek İçecek İşletmesi	174	61,3

Staj Yapılan İşletmeyi Kimin Bulduğu		
Kendim Buldum	77	27,1
Koordinatör Öğretmenler-okul İdaresi Buldu	183	64,4
Tanıdık Ve Arkadaş Yardımıyla Buldum	24	8,5

Öğrenciler eğitim alınan alana göre 105'i (%37,0) konaklama ve seyahat hizmetleri, 179'u (%63,0) yiyecek ve içecek hizmetleri olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler yaşa göre 58'i (%20,4) 14, 66'sı (%23,2) 15, 66'sı (%23,2) 16, 58'i (%20,4) 17, 36'sı (%12,7) 18 ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler cinsiyete göre 143'ü (%50,4) erkek, 141'i (%49,6) kız olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler sınıfa göre 78'i (%27,5) 9, 61'i (%21,5) 10, 89'u (%31,3) 11, 56'sı (%19,7) 12 olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler okulu seçerken kimden etkilendiğine göre 225'i (%79,2) kendi isteğiyle seçtim, 27'si (%9,5) ailemin isteği ile seçtim, 21'i (%7,4) arkadaşlarımdan etkilendim, 11'i (%3,9) ilköğretimde okurken öğretmenlerim yönlendirdi olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler staj yapılan işletme göre 88'i (%31,0) konaklama işletmeleri, 22'si (%7,7) seyahat acentesi, 174'ü (%61,3) yiyecek içecek işletmesi olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler staj yapılan işletmeyi kimin bulduğuna göre 77'si (%27,1) kendim buldum, 183'ü (%64,4) koordinatör öğretmenler-okul idaresi buldu, 24'ü (%8,5) tanıdık ve arkadaş yardımıyla buldum olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin beceri eğitimine ilişkin görüşler yönelik; aritmetik ortalama, standart sapma ve minimum-maksimum düzeyleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4. Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Puan Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Maks.
Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Genel	284	3,693	0,611	1,260	5,000
Beceri Eğitimi Alınan İşletmeye Yönelik Görüşler	284	3,478	0,815	1,000	5,000

Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi	284	4,021	0,732	1,200	5,000
Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler	284	3,701	0,713	1,000	5,000
Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler	284	3,687	0,710	1,000	5,000
Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler	284	3,509	0,997	1,000	5,000

Öğrencilerin “beceri eğitimine ilişkin görüşler genel” ortalaması yüksek 3,693±0,611 (Min=1.26; Maks=5), “beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler” ortalaması yüksek 3,478±0,815 (Min=1; Maks=5), “eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi” ortalaması yüksek 4,021±0,732 (Min=1.2; Maks=5), “beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler” ortalaması yüksek 3,701±0,713 (Min=1; Maks=5), “beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler” ortalaması yüksek 3,687±0,710 (Min=1; Maks=5), “mezuniyet sonrasında ilişkin görüşler” ortalaması yüksek 3,509±0,997 (Min=1; Maks=5) olarak saptanmıştır.

Tablo 5. Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Puanlarının Eğitim Alınan Alana Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel	Konaklama Ve Seyahat Hizmetleri	105	3,788	0,633	2,016	282	0,045
	Yiyecek Ve İçecek Hizmetleri	179	3,637	0,593			
Beceri Eğitimi Alınan İşletmeye Yönelik Görüşler	Konaklama Ve Seyahat Hizmetleri	105	3,587	0,826	1,743	282	0,082
	Yiyecek Ve İçecek Hizmetleri	179	3,413	0,803			

Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi	Konaklama Ve Seyahat Hizmetleri	105	4,095	0,747	1,308	282	0,192
	Yiyecek Ve İçecek Hizmetleri	179	3,978	0,722			
Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler	Konaklama Ve Seyahat Hizmetleri	105	3,806	0,763	1,921	282	0,056
	Yiyecek Ve İçecek Hizmetleri	179	3,639	0,677			
Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler	Konaklama Ve Seyahat Hizmetleri	105	3,838	0,737	2,786	282	0,006
	Yiyecek Ve İçecek Hizmetleri	179	3,598	0,680			
Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler	Konaklama Ve Seyahat Hizmetleri	105	3,467	0,921	-0,545	282	0,586
	Yiyecek Ve İçecek Hizmetleri	179	3,534	1,041			

Bağımsız Gruplar T-Testi

Öğrencilerin eğitim alınan alana göre beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(282)}=2.016$; $p=0.045<0.05$). Konaklama ve seyahat hizmetleri alanında eğitim alanların beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanları ($\bar{x} =3,788$), yiyecek ve içecek hizmetleri alanında eğitim alanların beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanlarından ($\bar{x} =3,637$) yüksek bulunmuştur. Bu bulgu bize konaklama ve seyahat hizmetleri öğrencilerinin, yiyecek ve içecek hizmetleri öğrencilerine göre beceri eğitimi genel görüşünün daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin eğitim alınan alana göre beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(282)}=2.786$; $p=0.006<0.05$). Konaklama ve seyahat hizmetleri alanında eğitim alanların beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler puanları ($\bar{x} =3,838$), yiyecek ve içecek hizmetleri alanında eğitim alanların beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler puanlarından ($\bar{x} =3,598$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler, eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi, beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler, mezuniyet sonrasına ilişkin görüşler puanları eğitim alınan alana göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Bu bulgu öğrencinin eğitim gördüğü alanın beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşlerinin önemli ölçüde farklı olmadığını göstermektedir. Ayrıca öğrencinin hangi bölümde beceri eğitimini görmesinden bağımsız olarak mezuniyet sonrası sektöre bakış açısı önemli ölçüde değişmemektedir.

Tablo 6. Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Genel	14	58	3,735	0,625	0,811	0,519
	15	66	3,676	0,487		
	16	66	3,587	0,555		
	17	58	3,759	0,699		
	18 Ve Üzeri	36	3,746	0,735		
Beceri Eğitimi Alınan İşletmeye Yönelik Görüşler	14	58	3,555	0,763	1,804	0,128
	15	66	3,588	0,658		
	16	66	3,288	0,846		
	17	58	3,575	0,917		
	18 Ve Üzeri	36	3,343	0,883		
Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi	14	58	4,007	0,760	1,974	0,099
	15	66	3,891	0,558		
	16	66	3,942	0,689		
	17	58	4,128	0,814		
	18 Ve Üzeri	36	4,256	0,857		
Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler	14	58	3,813	0,695	1,202	0,310
	15	66	3,669	0,547		
	16	66	3,566	0,630		
	17	58	3,710	0,866		
	18 Ve Üzeri	36	3,810	0,863		
Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili	14	58	3,694	0,654		
	15	66	3,648	0,570		
	16	66	3,708	0,717		

Görüşler	17	58	3,703	0,801	0,073	0,990
	18 Ve Üzeri	36	3,681	0,880		
Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler	14	58	3,440	0,937	0,623	0,646
	15	66	3,477	1,039		
	16	66	3,417	0,875		
	17	58	3,647	1,108		
	18 Ve Üzeri	36	3,625	1,051		

Tek Yönlü Varyans Analizi

Öğrencilerin beceri eğitimine ilişkin görüşler genel, beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler, eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi, beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler, beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler, mezuniyet sonrasına ilişkin görüşler puanları yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Tablo 7. Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel	Erkek	143	3,738	0,626	1,247	282	0,213
	Kız	141	3,648	0,594			
Beceri Eğitimi Alınan İşletmeye Yönelik Görüşler	Erkek	143	3,502	0,844	0,513	282	0,609
	Kız	141	3,453	0,786			
Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi	Erkek	143	4,073	0,730	1,197	282	0,232
	Kız	141	3,969	0,733			
Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler	Erkek	143	3,725	0,739	0,576	282	0,565
	Kız	141	3,676	0,689			
Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler	Erkek	143	3,745	0,734	1,392	282	0,165
	Kız	141	3,628	0,682			
Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler	Erkek	143	3,633	1,000	2,125	282	0,034
	Kız	141	3,383	0,981			

Bağımsız Gruplar T-Testi

Öğrencilerin cinsiyete göre mezuniyet sonrasına ilişkin görüşler puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(282)}=2.125$; $p=0.034<0.05$). Erkeklerin mezuniyet sonrasına ilişkin görüşler puanları ($\bar{x} =3,633$), kızların mezuniyet sonrasına ilişkin görüşler puanlarından ($\bar{x} =3,383$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin beceri eğitimine ilişkin görüşler genel, beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler, eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi, beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler, beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Bu bölümde elde edilen bulgular şunu göstermektedir. Mezuniyet sonrası için erkek öğrencilerin turizm sektörüne bakış açısı daha olumludur. Beceri eğitiminin diğer aşamaları ile ilgili erkek ve kız öğrenci bakış açılarında önemli bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 8. Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Puanlarının Sınıfa Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel	9	78	3,735	0,641	3,361	0,019	1>3
	10	61	3,736	0,415			2>3
	11	89	3,535	0,650			4>3
	12	56	3,839	0,645			
Beceri Eğitimi Alınan İşletmeye Yönelik Görüşler	9	78	3,643	0,744	5,275	0,001	1>3
	10	61	3,582	0,583			2>3
	11	89	3,202	0,927			4>3
	12	56	3,571	0,843			
Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi	9	78	3,956	0,760	3,753	0,011	4>1
	10	61	3,987	0,506			4>2
	11	89	3,921	0,785			4>3
	12	56	4,307	0,759			
	9	78	3,799	0,699			
	10	61	3,713	0,491			

Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler	11	89	3,494	0,793	4,280	0,006	1>3 4>3
	12	56	3,878	0,743			
Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler	9	78	3,673	0,670	0,064	0,979	
	10	61	3,717	0,565			
	11	89	3,671	0,749			
	12	56	3,696	0,848			
Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler	9	78	3,391	0,989	1,513	0,211	
	10	61	3,672	0,917			
	11	89	3,416	1,045			
	12	56	3,643	0,999			

Tek Yönlü Varyans Analizi

Öğrencilerin sınıfa göre beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(3, 280)}=3,361$; $p=0,019<0.05$). Farkın nedeni; 9. Sınıfların beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanlarının ($\bar{x} =3,735$), 11. Sınıfların beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanlarından ($\bar{x} =3,535$) yüksek olmasıdır. 10. Sınıfların beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanlarının ($\bar{x} =3,736$), 11. Sınıfların beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanlarından ($\bar{x} =3,535$) yüksek olmasıdır. 12. Sınıfların beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanlarının ($\bar{x} =3,839$), 11. Sınıfların beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanlarından ($\bar{x} =3,535$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin sınıfa göre beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(3, 280)}=5,275$; $p=0,001<0.05$). Farkın nedeni; 9. Sınıfların beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler puanlarının ($\bar{x} =3,643$), 11. Sınıfların beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler puanlarından ($\bar{x} =3,202$) yüksek olmasıdır. 10. Sınıfların beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler puanlarının ($\bar{x} =3,582$), 11. Sınıfların beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler puanlarından ($\bar{x} =3,202$) yüksek olmasıdır. 12. Sınıfların beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler puanlarının ($\bar{x} =3,571$), 11. Sınıfların beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler puanlarından ($\bar{x} =3,202$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin sınıfa göre eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanları

anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(3, 280)}=3,753$; $p=0,011<0.05$). Farkın nedeni; 12. Sınıfların eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanlarının ($\bar{x} =4,307$), 9. Sınıfların eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanlarından ($\bar{x} =3,956$) yüksek olmasıdır. 12. Sınıfların eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanlarının ($\bar{x} =4,307$), 10. Sınıfların eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanlarından ($\bar{x} =3,987$) yüksek olmasıdır. 12. Sınıfların eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanlarının ($\bar{x} =4,307$), 11. Sınıfların eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanlarından ($\bar{x} =3,921$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin sınıfa göre beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(3, 280)}=4,280$; $p=0,006<0.05$). Farkın nedeni; 9. Sınıfların beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler puanlarının ($\bar{x} =3,799$), 11. Sınıfların beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler puanlarından ($\bar{x} =3,494$) yüksek olmasıdır. 12. Sınıfların beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler puanlarının ($\bar{x} =3,878$), 11. Sınıfların beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler puanlarından ($\bar{x} =3,494$) yüksek olmasıdır.

Elde edilen bulgular şunu göstermektedir. 9. Ve 10. Sınıflar henüz beceri eğitimine gitmedikleri için, 11. Sınıflara göre beceri eğitimi ile ilgili daha olumlu görüşe sahiptirler. Bundan dolayı turizm sektörüne yönelik daha olumlu bakış açısında sahip oldukları görülmektedir. 12. Sınıf öğrencilerinin 11. Sınıf öğrencilerine göre daha olumlu bakış açısına sahip olması mezun olacak olmaları ve beceri eğitimi uygulamalarına bir daha katılmayacak olmalarıdır. 11. Sınıfların genel görüş puanlarının diğer sınıf seviyelerine göre daha düşük olmasının temel nedeni, beceri eğitiminin ve sektörel çalışmanın en yoğun olduğu sınıf düzeyinde eğitim görüyor olmalarıdır.

Öğrencilerin beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler, mezuniyet sonrasında ilişkin görüşler puanları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$)

Tablo 9. Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Puanlarının Okulu Seçerken Kimden Etkilendiğine Göre Farklaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel	Kendi İsteğimle Seçtim	225	3,702	0,586	0,711	0,546	
	Ailemin İsteği İle Seçtim	27	3,548	0,846			
	Arkadaşımdan Etkilendim	21	3,793	0,586			
	İlköğretimde Okurken Öğretmenlerim Yönlendirdi	11	3,684	0,489			
Beceri Eğitimi Alınan İşletmeye Yönelik Görüşler	Kendi İsteğimle Seçtim	225	3,472	0,796	0,123	0,947	
	Ailemin İsteği İle Seçtim	27	3,494	0,979			
	Arkadaşımdan Etkilendim	21	3,564	0,891			
	İlköğretimde Okurken Öğretmenlerim Yönlendirdi	11	3,394	0,696			
Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi	Kendi İsteğimle Seçtim	225	4,030	0,715	1,535	0,206	
	Ailemin İsteği İle Seçtim	27	3,770	0,954			
	Arkadaşımdan Etkilendim	21	4,143	0,597			
	İlköğretimde Okurken Öğretmenlerim Yönlendirdi	11	4,218	0,642			
Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler	Kendi İsteğimle Seçtim	225	3,690	0,696	0,663	0,575	
	Ailemin İsteği İle Seçtim	27	3,636	0,915			
	Arkadaşımdan Etkilendim	21	3,905	0,678			
	İlköğretimde Okurken Öğretmenlerim Yönlendirdi	11	3,682	0,580			
Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler	Kendi İsteğimle Seçtim	225	3,693	0,702	0,494	0,687	
	Ailemin İsteği İle Seçtim	27	3,546	0,858			
	Arkadaşımdan Etkilendim	21	3,786	0,604			
	İlköğretimde Okurken Öğretmenlerim Yönlendirdi	11	3,705	0,723			
	Kendi İsteğimle Seçtim	225	3,620	0,931			

Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler	Ailemin İsteği İle Seçtim	27	2,889	1,129	5,399	0,001	1>2
	Arkadaşlarımdan Etkilendim	21	3,286	1,200			
	İlköğretimde Okurken	11	3,182	0,982			
	Öğretmenlerim Yönlendirdi						

Tek Yönlü Varyans Analizi

Öğrencilerin okulu seçerken kimden etkilendiğine göre mezuniyet sonrasına ilişkin görüşler puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(3, 280)}=5,399$; $p=0,001<0.05$). Farkın nedeni; kendi isteğiyle seçenlerin mezuniyet sonrasına ilişkin görüşler puanlarının ($\bar{x}=3,620$), ailesini isteği ile seçenlerin mezuniyet sonrasına ilişkin görüşler puanlarından ($\bar{x}=2,889$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin beceri eğitimine ilişkin görüşler genel, beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler, eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi, beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler, beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler puanları okulu seçerken kimden etkilendiğine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Bu bölümde elde edilen bulgular şunu göstermektedir. Kendi isteğiyle okulu seçen öğrenciler, ailesi ve çevresi isteğiyle okulu seçenlere göre mezuniyet sonrası turizm sektörüne yönelik daha olumlu bir bakış açısı ortaya koymaktadırlar. Ancak beceri eğitimi sürecinde okulun seçiminde kimden etkilendiği öğrencinin turizm sektörüne yönelik bakış açısında ayırt edici bir durum ortaya çıkarmamaktadır.

Tablo 10. Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Puanlarının Staj Yapılan İşletme Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel	Konaklama İşletmeleri	88	3,869	0,603	5,562	0,004	1>3
	Seyahat Acentesi	22	3,676	0,549			
	Yiyecek İçecek İşletmesi	174	3,606	0,607			
Beceri Eğitimi Alınan	Konaklama İşletmeleri	88	3,635	0,859			
	Seyahat Acentesi	22	3,455	0,635			

İşletmeye Yönelik Görüşler	Yiyecek İçecek İşletmesi	174	3,401	0,804	2,428	0,090	
Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi	Konaklama İşletmeleri	88	4,180	0,683	3,028	0,050	1>3
	Seyahat Acentesi	22	3,946	0,693			
	Yiyecek İçecek İşletmesi	174	3,951	0,752			
Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler	Konaklama İşletmeleri	88	3,911	0,657	6,668	0,001	1>3
	Seyahat Acentesi	22	3,796	0,602			
	Yiyecek İçecek İşletmesi	174	3,582	0,731			
Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler	Konaklama İşletmeleri	88	3,886	0,767	5,436	0,005	1>3
	Seyahat Acentesi	22	3,693	0,572			
	Yiyecek İçecek İşletmesi	174	3,585	0,677			
Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler	Konaklama İşletmeleri	88	3,631	0,933	1,367	0,257	
	Seyahat Acentesi	22	3,273	1,152			
	Yiyecek İçecek İşletmesi	174	3,477	1,006			

Tek Yönlü Varyans Analizi

Öğrencilerin staj yapılan işletme göre beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(2, 281)}=5,562$; $p=0,004<0.05$). Farkın nedeni; staj yapılan işletme konaklama işletmelerine beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanlarının ($\bar{x}=3,869$), yiyecek içecek işletmesi olanların beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanlarından ($\bar{x}=3,606$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin staj yapılan işletme göre eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(2, 281)}=3,028$; $p=0,050<0.05$). Farkın nedeni; staj yapılan işletme konaklama işletmelerine eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanlarının ($\bar{x}=4,180$), yiyecek içecek işletmesi olanların eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanlarından ($\bar{x}=3,951$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin staj yapılan işletme göre beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(2, 281)}=6,668$; $p=0,001<0.05$). Farkın nedeni; staj yapılan işletme konaklama işletmelerine beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler puanlarının ($\bar{x}=3,911$), yiyecek içecek işletmesi olanların beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler puanlarından ($\bar{x}=3,582$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin staj yapılan işletme göre beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(2, 281)}=5,436$; $p=0,005<0.05$). Farkın nedeni; staj yapılan işletme konaklama işletmelerine beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler puanlarının ($\bar{x}=3,886$), yiyecek içecek işletmesi olanların beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler puanlarından ($\bar{x}=3,585$) yüksek olmasıdır.

Bu bulguların ortaya çıkmasının temel nedeni öğrencilerin beceri eğitimi için yiyecek içecek işletmelerinden daha çok konaklama işletmelerini tercih etmek istemeleridir. Bunun nedeni öğrencilerin, konaklama işletmelerini turizm sektörünü temsil etme noktasında daha öncelikli olarak görmeleridir.

Öğrencilerin beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler, mezuniyet sonrasında ilişkin görüşler puanları staj yapılan işletme göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Tablo 11. Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Puanlarının Staj Yapılan İşletmeyi Kimin Bulduğuna Göre Farklaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel	Kendim Buldum	77	3,575	0,598	3,170	0,044	2>1
	Koordinatör						
	Öğretmenler-okul İdaresi Buldu	183	3,760	0,615			
	Tanıdık Ve Arkadaş Yardımıyla Buldum	24	3,558	0,568			
Beceri Eğitimi Alınan İşletmeye Yönelik Görüşler	Kendim Buldum	77	3,355	0,769	1,407	0,247	
	Koordinatör						
	Öğretmenler-okul İdaresi Buldu	183	3,536	0,849			
	Tanıdık Ve Arkadaş Yardımıyla Buldum	24	3,424	0,656			

Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi	Kendim Buldum	77	3,878	0,783	3,555	0,030	2>1
	Koordinatör						
	Öğretmenler-okul İdaresi Buldu	183	4,106	0,712			
	Tanıdık Ve Arkadaş Yardımıyla Buldum	24	3,833	0,626			
Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler	Kendim Buldum	77	3,608	0,648	1,972	0,141	
	Koordinatör						
	Öğretmenler-okul İdaresi Buldu	183	3,761	0,736			
	Tanıdık Ve Arkadaş Yardımıyla Buldum	24	3,535	0,709			
Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler	Kendim Buldum	77	3,546	0,662	3,695	0,026	2>1
	Koordinatör						
	Öğretmenler-okul İdaresi Buldu	183	3,771	0,729			
	Tanıdık Ve Arkadaş Yardımıyla Buldum	24	3,500	0,630			
Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler	Kendim Buldum	77	3,442	1,010	0,317	0,729	
	Koordinatör						
	Öğretmenler-okul İdaresi Buldu	183	3,544	0,988			
	Tanıdık Ve Arkadaş Yardımıyla Buldum	24	3,458	1,052			

Tek Yönlü Varyans Analizi

Öğrencilerin staj yapılan işletmeyi kimin bulduğuna göre beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(2, 281)}=3,170$; $p=0,044<0.05$). Farkın nedeni; koordinatör öğretmenler-okul idaresi bulanların beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanlarının ($\bar{x}=3,760$), kendi bulanların beceri eğitimine ilişkin görüşler genel puanlarından ($\bar{x}=3,575$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin staj yapılan işletmeyi kimin bulduğuna göre eğitimin mesleki bilgi ve

beceri artışına etkisi puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(2, 281)}=3,555$; $p=0,030<0.05$). Farkın nedeni; koordinatör öğretmenler-okul idaresi bulanların eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanlarının ($\bar{x} =4,106$), kendi bulanların eğitimin mesleki bilgi ve beceri artışına etkisi puanlarından ($\bar{x} =3,878$) yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin staj yapılan işletmeyi kimin bulduğuna göre beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(2, 281)}=3,695$; $p=0,026<0.05$). Farkın nedeni; koordinatör öğretmenler-okul idaresi bulanların beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler puanlarının ($\bar{x} =3,771$), kendi bulanların beceri eğitiminin sürecine ile ilgili görüşler puanlarından ($\bar{x} =3,546$) yüksek olmasıdır.

Bu bulguların bulunmasının bir sonucu olarak beceri eğitimine gideceği işletmeyi okulun bulduğu öğrenciler, kendi işletmesini bulan öğrencilere göre beceri eğitimine daha olumlu bakmaktadır. Çünkü okul turizm sektörünün içinde hangi işletmelerin daha iyi koşullarda beceri eğitimi uygulamalarını gerçekleştireceğini daha iyi analiz etmekte ve öğrencileri buna göre işletmelere yerleştirmektedir.

Öğrencilerin beceri eğitimi alınan işletmeye yönelik görüşler, beceri eğitiminin faydalarına ilişkin görüşler, mezuniyet sonrasına ilişkin görüşler puanları staj yapılan işletmeyi kimin bulduğuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mesleki turizm eğitimi, gerekli bilgi ve becerinin sağlanarak turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünü yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Ülkemizde ortaöğretim düzeyinde turizm ve otelcilik meslek eğitimi programı uygulayan liselerde turizm meslek eğitimi verilmektedir. Bu liselerde kalifiye ara elemanların yetiştirilmesi için en kapsamlı eğitim öğretim faaliyetlerinin uygulandığı eğitim kurumlarıdır.

Turizm ve otelcilik programı uygulayan meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin turizm sektöründe işgücüne katılması turizm sektörünün kalitesinin artırılması ve sektörün geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Turizm sektörünün kaliteli hizmet sunumu için ihtiyaç duyulan kalifiye elemanların yetiştirilmesi için ülkemizde eğitim kurumları kurulmuştur. Bu kurumlar örgün ve yaygın mesleki eğitim faaliyetleri olmak üzere turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu eğitimli insan yetiştirilmesi görevini yerine getirmektedirler. Bunlardan yaygın turizm eğitimi, resmi ve özel kurumlar tarafından katılımcılarına yaş sınırı olmaksızın katılmalarına olanak sağlayan kısa süreli kurslardır. Örgün turizm eğitimi ise eğitim öğretim kurumlarında ortaöğretim, yükseköğretim düzeyindeki okullarda yapılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı turizm ve otelcilik programı uygulayan meslek liselerinde yer alan konaklama ve seyahat hizmetleri ile yiyecek ve içecek hizmetleri alanlarında öğrenim gören öğrenciler turizm sektörünün nitelikli kalifiye ara eleman işgücünü karşılamak amacıyla belli kalite standardı olan, yeterli bilgi ve beceriye sahip meslek elemanı olarak yetiştirilmektedirler.

Ortaöğretim düzeyinde turizm meslek eğitimi alan öğrenciler okulda gördükleri meslek dersleri dışında işletmelerde beceri eğitimi uygulamalarına katılmaktadırlar. İşletmelerde beceri eğitimi eğitimlerinde, ortaöğretim düzeyinde turizm meslek eğitimi alan konaklama ve seyahat hizmetleri alanı öğrencileri ile yiyecek ve içecek hizmetleri alanı öğrencilerine yönelik olarak okulda aldıkları teorik eğitimin turizm işletmesindeki pratik uygulamalı eğitimle birleştirilerek mesleki bilgi becerinin işbaşında bir bütün olarak kazandırılması ve öğrencilerin turizm sektöründe tecrübe ve deneyim kazanmaları amaçlanmaktadır.

Turizm ve otelcilik programı uygulayan mesleki ve teknik anadolu liselerinde eğitim gören öğrenciler turizm sektörünün doğal işleyişi doğrultusunda; her yıl turizmin en az yoğunlukta olduğu dönem olan Ekim-Mart ayları arası okulda eğitim görürken, turizm sektörünün en yoğun olduğu Nisan-Eylül ayları arasında turizm işletmelerinde eğitim görmek üzere beceri eğitimi uygulamalarına katılmaktadırlar. Turizm ve otelcilik meslek eğitimi programı uygulayan liselerde 10. Ve 11. Sınıf öğrencileri işletmelerde beceri eğitimi uygulamalarına gitmektedirler. Dolayısıyla turizm eğitimi alan lise öğrencileri diğer meslek alanlarında eğitim gören lise öğrencilerine göre beceri eğitimine iki yıl erken başlamaktadırlar. Ve bu beceri eğitimi uygulamaları ise genelde turizm sektörünün yoğun olduğu bölgelerde gerçekleştirilmektedir.

Otelcilik ve turizm meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin beceri eğitimine yönelik görüşlerini incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmaya Kocaeli ilinde bulunan Kartepe Akçakoca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Gebze Muallim köy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde eğitim gören 283 öğrenci gönüllü olarak katılmışlardır. Araştırmadan aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmada öncelikle kullanılan ölçeğe yönelik olarak açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerin beceri eğitimine yönelik görüşleri beş faktör altında toplanmıştır. Bu faktörler Beceri Eğitimi Alınan İşletmeye Yönelik Görüşler, Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi, Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler, Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler ve Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler olarak isimlendirilmiştir. Analizlerde bu beş faktör ve bu beş faktörün toplamını ifade eden Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Genel olarak incelenmiştir.

5 üzerinden yapılan değerlendirmeye göre öğrenciler Beceri Eğitimi Alınan İşletmeye Yönelik Görüşler boyutundan ortalama 3,478, Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi boyutundan 4,021, Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler boyutundan 3,701, Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler boyutundan 3,687 ve Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler boyutundan 3,509 puan almışlardır. Öğrencilerin Beceri Eğitime İlişkin Görüşler Genel puan ortalamaları ise 3,693'tür. Diğer bir ifade ile öğrenciler tüm boyutlarda beceri eğitimine yönelik oldukça olumlu görüşler içerisindedirler, ancak en olumlu düşündükleri boyu Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi boyutudur.

Araştırmada öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre beceri eğitimine ilişkin görüşlerinde farklılık olup olmadığı da sorgulanmıştır. Bu doğrultuda ele alınan ilk değişken olarak öğrencilerin eğitim aldıkları alana göre Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi ve Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel genel düzeylerinde istatistiksel olarak farklılıkların olduğu saptanmıştır. Konaklama ve seyahat hizmetleri bölümünde eğitim alan öğrenciler, yiyecek ve içecek hizmetleri bölümünde eğitim alan öğrencilere göre Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi ve Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel boyutlarında daha olumlu görüşler içerisindedirler.

Araştırmada öğrencilerin yaşlarına göre beceri eğitimine ilişkin görüşlerinde istatistiksel açıdan bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Buradan farklı yaşlarda bulunan öğrenciler beceri eğitimine yönelik benzer görüşler içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre sadece Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler boyutunda istatistiksel açıdan farklılık olduğu saptanmıştır. Buna göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler boyutuna yönelik daha olumlu düşündükleri, diğer boyutlara yönelik ise kız ve erkek öğrencilerin benzer görüşler içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Araştırmada öğrencilerin eğitim aldıkları sınıflara göre Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler ve Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler dışındaki boyutlara yönelik görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu saptanmıştır. En olumlu görüşlere 12. Sınıf öğrencileri sahipken, 11. Sınıf öğrencilerinin diğer sınıflardaki öğrencilere göre olumsuz görüşleri dikkat çekmiştir.

Araştırmada öğrencilerin okulu seçerken kimsen etkilendiğine göre sadece Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler boyutunda istatistiksel açıdan farklılık olduğu saptanmıştır. Buna göre kendi isteğiyle bölümünü seçen öğrencilerin ailesinin isteği ile kendi seçenlere öğrencilere göre Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler boyutuna yönelik daha olumlu düşündükleri, diğer boyutlara yönelik ise kız ve erkek öğrencilerin benzer görüşler içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin staj yaptıkları işletmeye göre Beceri Eğitimi Alınan İşletmeye Yönelik Görüşler ve Mezuniyet Sonrasına İlişkin Görüşler boyutları

dışındaki boyutlara yönelik görüşlerinde farklılıkların olduğu saptanmıştır. Konaklama işletmelerinde staj yapan öğrencilerin yiyecek içecek işletmelerinde staj yapan öğrencilere göre Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel, Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi, Beceri Eğitiminin Faydalarına İlişkin Görüşler ve Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler boyutlarına yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmüştür.

Araştırmada öğrencilerin staj yaptıkları işletmeyi kimin bulduğuna göre Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel, Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi ve Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler boyutlarında istatistiksel olarak farklılıkların olduğu saptanmıştır. Buna göre staj yapılan işletmeyi Koordinatör Öğretmenler-okul İdaresi Buldu diyen öğrenciler, Kendim Buldum diyen öğrencilere göre Beceri Eğitimine İlişkin Görüşler Genel, Eğitimin Mesleki Bilgi Ve Beceri Artışına Etkisi ve Beceri Eğitiminin Sürecine İle İlgili Görüşler boyutlarında daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Öğrencilerin becerin eğitiminde yaşadığı sorunların zamanında çözümü ve beceri eğitiminin başından sonundan sağlıklı bir şekilde tamamlanması öğrencilerin turizm sektöründe kariyer planlaması yapmasında büyük bir önem taşımaktadır.

Bu kapsamda araştırma sonuçlarına önerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

Öğrenciler genellikle okulu kendileri tercih etmekte ancak beceri eğitimi sürecine yönelik algılarına göre sektöre olumlu veya olumsuz yaklaşabilmektedirler. Okulla ve turizm sektörüyle ilgili algıları beklentilerini karşılamayacak durumda olabilmektedir. Bunu önlemenin en önemli yollarından biri henüz ortaokul düzeyinde yer alan öğrencilere, turizm meslek eğitimi ve beceri eğitimiyle ilgili eksiksiz bilgi verilerek doğru bir yönlendirme faaliyetlerinin yapılmasıdır.

Okulda uygulanacak olan teorik ve uygulamalı eğitimlerin sektörün güncel durumuna uygun olmasına dikkat edilmeli, ders içerikleri hazırlanırken sektördeki güncel gelişmeler ve sektörün ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır.

Meslek derslerinde kullanılan araç gereçlerin günümüz koşullarına uygun hale getirilmesi, uygulama oteli olan turizm meslek liselerinin sayısının artırılması ve bunlar için gerekli ödeneğin bakanlıkça karşılanması nitelikli turizm eğitime önemli derecede

katkı sağlayacak ve öğrencilerin turizm sektörüne yönelik bakış açılarında belirgin düzeyde olumlu değişimler sağlayacaktır. Ayrıca uygulama otellerinin sayısının artması, uygulama otellerinde yapılacak gerçek iş ortamı uygulamaları ile beceri eğitimine gidecek öğrencinin, beceri eğitimine gitmeden turizm sektöründe deneyim kazanmasını ve beceri eğitimine gidince daha az uyum sorunu yaşamasını sağlayacaktır.

Son yıllarda beceri eğitimi uygulamalarının işletme ve okul bağlamında sağlıklı bir şekilde işlemesi için çeşitli otel-okul protokolleri yapılmaktadır. Bu protokollerin sayısının artırılması her turizm meslek lisesine bir turizm işletmesiyle protokol anlaşması yapma zorunluluğu getirilmelidir. Böylece öğrenciler beceri eğitimi için turizm işletmesi aramak zorunda kalmayacak, belirli niteliğe sahip turizm işletmelerinde beceri eğitimi uygulamaları yaparak sektöre karşı daha olumlu algılara sahip olacaklardır.

Beceri eğitimine gidecek olan öğrencilere yıl boyunca beceri eğitimi ile ilgili bilgilendirme çalışmaları okul idaresi tarafından yapılmalıdır. Öğrenci, öğrenci velisi ve beceri eğitimi yapılacak turizm işletmeleri beceri eğitiminin uygulaması süreci ile ilgili okul idaresi tarafından eksiksiz ve tam olarak bilgilendirilmelidir.

Öğrencilerin beceri eğitimine yönelik algıları ne kadar olumluysa sektöre yönelik algıları da o kadar olumlu olmaktadır ve sektöre dönük olarak kariyer planlamaları yapma ihtimalleri, turizm sektörüne yönelik olumlu algılarıyla doğru orantılı olmaktadır. Beceri eğitimi faaliyetleri nitelikli turizm işgücü için gerekli olan mesleki turizm eğitiminin en önemli yapı taşlarından biridir. Bu yüzden beceri eğitimi turizm sektörünün gelişmesi ve ilerlemesi için önem arz etmektedir.

Beceri eğitimine katılacak olan öğrencilere yönelik olarak turizm işletmelerinin öğrencilere normal personel gibi iş yükü vermesi, buna karşın ücret olarak vermesi gereken asgari ücretin yüzde altmışı kadar miktarı vermek istememesi, öğrencilerin beceri eğitimine karşı olumsuz algılara sahip olmasına ve öğrencilerin turizm sektörüne yönelik olumsuz görüşler geliştirmesine neden olmaktadır. Bunu engellemek için okul idaresi tarafından alınan önlemlerle öğrencilerin beceri eğitim faaliyetleri koordinatör öğretmenler aracılığı ile düzenli olarak denetlenmeli ve öğrencilerin çalışma koşulları, ücretlerini eksiksiz alıp almadıkları, izin haklarının kullanılarak kullanılmadıkları,

stajyer öğrenci çalışma saatlerine uyulup uyulmadığı vb. hususlar haftalık ve aylık koordinatör öğretmen raporlarıyla okul idaresine teslim edilmelidir.

Öğrencilerin mezuniyet sonrası yükseköğretim seviyesinde turizm meslek eğitimi almaları için gerekli rehberlik faaliyetlerinin gerek beceri eğitimi öncesi gerekse beceri eğitimi sonrası yapılması büyük önem taşımaktadır. Bununla ilgili gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

İşletmeler öğrencilerin kendilerini benimsemelerini isterler. Öğrencilerin işlerini severek yapmalarının ve işyerine sadakatlerinin artması için işletmenin, stajyerlerin öğrenci olduğunu unutmadan iş ortamı oluşturmaları gerekmektedir. Personelin stajyerlere psikolojik baskı yapmalarını engellemeli, stajyerlerin ve personellerin iş tanımlarını net olarak ortaya koymalıdır.

Beceri eğitimine katılan öğrencilerin turizm sektörünün geleceği olduğunu unutmadan, öğrencilerin sektöre yönelik olumlu algılara sahip olması sağlanmalıdır. İşletmenin öğrencileri belli dönemlerde bölümler arası rotasyona sokması, öğrencilerin birden fazla işi öğrenmelerini sağlayacak ve departmanlar arasında karşılaştırma yapmalarına fırsat sağlayacaktır.

Turizm işletmelerinde belirli sayıda turizm meslek eğitimi almış personel çalıştırma zorunluluğu getirilmelidir. Çünkü beceri eğitimine giden öğrencilerin, çalıştıkları işletmedeki turizm eğitimi almayan personelin üst kademedeki görev yapıyor olmasını gözlemlemesi, öğrencinin turizm sektörüne yönelik bakış açısını olumsuz yönde etkilemektedir.

Okulların velilerle olumlu yönde işbirliğine gitmeleri beceri eğitiminin sağlıklı bir şekilde bitirilmesi açısından önemlidir. Çünkü öğrencinin en büyük yönlendiricisi velisi ve öğretmenleridir. Beceri eğitimine başarılı bir şekilde başlayan öğrencinin, bu süreci sosyal ve psikolojik yönden başarılı olarak bitirebilmesi ancak ailenin ve okulun süreci olumlu yönde etkileyecek işbirliği ile olacaktır. Okul idaresinin, velileri beceri eğitiminin uygulama kısmına değil, öğrencinin beceri eğitimi esnasında yaşadığı sorunların çözümüne katması gerekir. Bu noktada en büyük paydaş olan işletmenin kendi faaliyetlerine dışarıdan bir müdahale yaptırması mümkün olmadığı için velilerin işletme ile ilgili bilgi alma sürecini okul ile yürütmeleri gerekmektedir.

Öğrencilerin beceri eğitimi öncesi ve sonrasında meydana gelen davranış değişiklikleri okul rehberlik servisi tarafından iyi değerlendirilmeli, öğrencide meydana gelen olumlu veya olumsuz davranış değişiklikleri ile ilgili veliler zamanında ve doğru bir şekilde bilgilendirilmelidir.

Öğrencilerin turizm sektörüne bakış açılarını etkileyen ancak gözden kaçan bir diğer husus öğrencileri etkileyen arkadaş çevresidir. Nasıl ki beceri eğitiminde iş ortamı ve iş ortamında bulunan personelin davranışları ve tutumu öğrencilerin turizme bakışlarını etkiliyorsa, yakın arkadaşları da öğrencinin eğitimini aldığı mesleği devam ettirip ettirmemesi konusunda her yönden etkilemektedir.

Beceri eğitimi sürecinde öğrencinin kişisel özelliklerine göre beceri eğitimine bakış açısı da önemlidir. Çünkü öğrenci her ne kadar sosyal ve psikolojik yönden beceri eğitimine hazır olsa da kişisel özellikleri sektöre hazır hale gelecek durumda değilse öğrencinin sağlıklı bir beceri eğitimi dönemi geçirmesi mümkün olmaz. Bunun için işletmelere öğrenciler yerleştirilirken öğrencilerin kişisel özellikleri de göz önüne alınmalıdır. Öğrencinin kişisel özelliklerinin mesleki gelişimini olumlu yönde etkileyecek şekilde olması gerekmektedir. Bunu sağlamanın ilk yolu turizm meslek liselerinde öğrenci kabul ederken mülakat sistemin olmasıdır. Mülakat sistemi turizm meslek liselerinin bir kısmında uygulanmaktadır. Öğrenciler okula kabul edilirken belirli kişisel özellikleri taşımaları şartı aranır. Ancak bütün turizm meslek liselerinde bu uygulamaya geçilmeli ve öğrenciler okula kabul edilirken mülakata girmelidir.

Beceri eğitimi sürecini değerlendirirken sadece dolaylı yoldan bu sürece olumlu ve olumsuz etki yapan unsurları konuşmamalıyız. Dolaylı yoldan öğrencinin iş başında eğitimini etkileyen ve onun turizm sektörüne bakış açısına etki eden birçok faktör vardır. Çalıştığı işletmenin mimari yapısından tutun, işverenin kıyafetine kadar gözden kaçan birçok husus aslında beceri eğitimi sürecinde öğrencinin zihninde bir turizm kavramı oluşturmaktadır. Henüz sektörün içine yeni girmiş olması nedeniyle öğrenciler özellikle ilk kez gittikleri beceri eğitimi faaliyetlerinde gördükleri, yaşadıkları ve uyguladıkları her şeyi turizmin bir parçası olarak düşünmekte ve zihninde bir turizm algısı oluşturmaktadır. Okulların işletmelere bu noktada bilgilendirici çalışmalar yaparak stajyer öğrencilerin gözlemlerinin onların turizm kariyerine etkisinin ne kadar önemli olduğunu belirtmeleri gerekir.

Sektörün içine yalnızca okul aracılığıyla girmiş, henüz işletmelerde beceri eğitimine gitmemiş olan lise birinci sınıf öğrencilerinin zihninde genellikle olumlu bir turizm algısı vardır. Ancak turizm sektöründe sahaya inecekleri beceri eğitimi döneminden sonra bu olumlu algılar tersine dönmeye başlamaktadır. Bu noktada algının olumsuzlaşmasına dönmesinin sorumlusu beceri eğitimi uygulamaları değil bu uygulamalara etkin eden ve uygulama süresince öğrencinin yaşadığı olaylardır. Öğrenciler ilk defa bir işte çalıştığı ve turizm sektörüne ilk kez ayak bastıkları bu dönemde işin en alt kısmından başlayacaklarının bilgisine sahip olmayabilirler. Bunun bilgisine beceri eğitimine gittiklerizaman erişmektedirler. Ancak daha öncesinde okulda verilen teorik eğitimlerle ve atölyelerde işlenen uygulama dersleriyle öğrencinin bu sektöre en alt kademeden ve en alt basamaktaki işleri yaparak başlayacağı öğretilmelidir.

Ülkemizde turizm denilince toplumun aklına döviz, deniz, otel, turist, tarihi yerler vb. kavramlar gelmektedir. Oysaki bu kavramların bir anlam ifade edebilmesi turizm eğitiminin bir sonucudur. Gerek kişisel olarak turizm sektörüne çalışmaya hazır olan iş görenlerde, gerekse turistik değerlerin ve kaynakların verimli kullanılmasını bilinci kazanması bakımından toplumun genelinde turizm eğitimi önemli bir yer edinmelidir.

Bugün ülkemizin gelişmekte olan ekonomiler arasında yer almasının bir sonucu olarak döviz getirisine ihtiyacı vardır. Bunu sağlamanın en basit yolu turizmdir. Ancak turizmin sağlıklı işleyebilmesi ve sektörün sürekli olarak ilerleyebilmesi için turizmde çalışan ve hizmet sunan kişilerin eğitilmiş ve kaliteli olması gerekmektedir. Kaliteli bir turizm çalışanı demek, kişisel ve mesleki özellikleriyle turistik değerleri verimli şekilde sunan, turizm hizmetini kazandığı beceriyi en üst düzeyde kullanarak turistlere aktaran, insani ilişkilerini kişilere eşit yaklaşarak ortaya koyan kişi demektir. Bugün turizm işletmelerinin kaliteli olup olmadığını bile işletmenin fiziksel özelliğinden ziyade misafirlere sunduğu hizmetin kalitesiyle ölçüyoruz. Misafirlere sunulan hizmetin kalitesini de belirleyen şey nitelikli personeldir. Nitelikli personeli sağlamanın yolu da turizm eğitimidir. Turizm eğitimi sürekli kendini geliştirip yeniden yapılandırmaya açık olmalıdır. Bu sayede turizm eğitimi sektörün ihtiyaç ve beklentilerinin gerisinde kalmayacaktır. Bununla ilgili alınacak önlemlerin ve yapılacak çalışmaların her yıl artarak devam etmesi gerekmektedir. Bu konuda ilgili bakanlıklar arasında işbirliği

yapılmalı yerel ve ulusal düzeyde kurullar oluşturularak, bu kurulların faaliyetlerini yapmaları için gerekli maddi ve manevi olanaklar hazineden sağlanmalıdır.

Öğrencinin okul dışında yaşadığı ortamda öğrencinin turizm sektörüne bakış açısını etkilemektedir. Diğer tüm öğrencilerin tatil yaptığı yaz döneminde turizm meslek lisesi öğrencilerinin çalışıyor olması, beceri eğitimine katılan öğrencilerin üzerinde olumsuz algı oluşturabilir. Yaz aylarında tatile gitme isteği oluşacak yaşta, bir işlemede çalışmaya başlayan öğrenciler her ne kadar kendilerini diğer meslek grubundaki arkadaşlarından geride olduklarını düşünseler de, aldıkları sorumluluk ve yaşadıkları yoğun tecrübenin onlara bundan sonraki katacağı olumlu duyguları yaşayarak hissedecekler ve turizm sektörüne yönelik olumlu duygular geliştireceklerdir. Bu amaçla, beceri eğitimi döneminde okul veli işbirliği bir kat daha artmakta, öğrencinin çalışmasını olumsuz etkileyecek dış etkilerdenuzak kalması için birlikte çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Öğrencinin beceri eğitimi faaliyetleri ile ilgili iş ve işlemlerini gerçekleştiren okul idaresi bu konuda hassas olmalı, öğrencilerin evrak işlemlerinin belirli bir disiplinle yapılmasını sağlamalıdır. Öğrencilerden istenen veya öğrenciye iletilecek evraklarla ilgili sürecin takvimine günü gününe uyulmalı ve evrak işlemlerinin tarihlerinde esneklik çok az olmalıdır. Henüz bu yaşta öğrencilerin evraklarla iş disiplini sağlanacak şekilde uğraşmaları bundan sonraki yaşamlarında onlarda sorumluluk duygusunun gelişmesini sağlayacaktır. Bu durum toplumsal kuralların öğrenci tarafından özümsemesini kolaylaştıracak öğrenci zihnindeki devlet olgusunun olumlu yönde pekişmesini sağlayacaktır. Bunun yanında öğrencilerin işlemlerde beceri eğitimi esnasında kullanmaları gereken izin hakları ve çalışmalarının sonucu almaya hak kazandıkları belli miktarlarda ücretler olacaktır. Bunların takibinin okul idaresi tarafından düzenli bir şekilde yapılması öğrencilerin işe karşı ilgisini yoğunlaştıracak ve öğrencide iş dışı motivasyon kaybını azaltacaktır.

Verimli olmayan hiç bir şey teşvik edici olamaz. Verimli olmayan hiçbir iş örnek olamaz. Verimli olmayan çalışan sürekli iş gören pozisyonu alamaz. Verimli iş ortamı oluşmayan işletmeler faaliyetlerini sağlıklı olarak yürütemezler. Turizmin gelişmesinin temelinde de verimlilik yatmaktadır. Turizm eğitiminde bilgi ve beceri öğrenciye fayda sağlayacak ve öğrencinin verimli çalışmasını teşvik edici şekilde olmalıdır.

2020 yılında modüler eğitim sisteminden yeni bir mesleki eğitim programına geçiş yapılmıştır. Yoğunlaştırılmış eğitim uygulayan okullarda bu yeni eğitim programı beceri eğitimi açısından bir değişikliğe neden olmamıştır. Ancak teorik işlenen derslerin sayısı azaltılmış buna karşın derslerin kapsamı genişletilmiştir. Yeni çerçeve programla birlikte modüler sistemin yıllardır turizm eğitimine verdiği olumsuzluğun ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Böylece turizm eğitimi daha güncel, uygulanabilir ve geliştirilebilir hale gelecektir. Son yıllarda özellikle turizm eğitiminde niteliğin arttırılması için yoğun çaba gösterilmektedir. Bu çaba hem devlet tarafından hem de sektör tarafından ortaya konulmakta ve son yıllarda bunun olumlu sonuçları ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmaların ve turizm sektörünün ülkenin geleceği için ne kadar önemli olduğuyla ilgili bilincin oluşturulması için yapılan çalışmaların artarak devam etmesi gerekmektedir.

Beceri eğitimi sadece uygulanabilir olmasının yanında izlenebilir ve değerlendirilebilir bir süreçtir. Teorik eğitimde öğrencinin kazanımları yazılı ve sözlü olarak değerlendirilirken, beceri eğitiminde bu değerlendirme gözlem yoluyla ve uygulamalı bir şekilde ortaya konmaktadır. Öğrencilerin beceri eğitimi sınavları okullar tarafından yazılı değil uygulamalı olarak yapılmalıdır. Öğrenci dört buçuk ay boyunca yaptığı çalışmaların meyvesini uygulamada göstermelidir. Beceri eğitimi sonrası böyle bir değerlendirme ortamı oluşturulması, öğrencinin turizm sektörüne yönelik bakışını olumlu yönde etkileyecektir.

Turizm meslek öğretmenleri arasında işbirliğini sağlamak ve turizm eğitiminde ortak bir eğitim felsefesi oluşturmak için bir işbirliği platformu kurulmalıdır. Bu platformda meslek öğretmenlerinin beceri eğitimi sürecinde şahit oldukları olaylar ve yaşadıkları deneyimler paylaşılabilir. Bunun yanında beceri eğitiminin öğrencinin sektöre yönelik tutumunda ne gibi değişikliklere yol açtığı da yine bu platformlarda bilgi alışverişi yapılarak öğretmenler arasında paylaşılsa ortak bir “beceri eğitimi deneyim bilgi havuzu” oluşturulabilir.

Yükseköğretim kurumlarında yapılan meslek eğitim programlarının liseden mezun olarak gelen turizm öğrencilerinin uyumunu kolaylaştırıcı ve geliştirici olmasına dikkat edilmelidir.

İşletmelerin öğrencilere karşı tutum ve davranışlarında bir standart olması gerekmektedir. Bu konuda okul tarafından beceri eğitimi başlamadan işletmelere gerekli uyarılar yapılmalı, öğrencinin işletmede aynı zamanda eğitim alacağı iyi bir ortamın oluşturulması gerektiği iletilmelidir. İşletme personelinin ve işletme üst düzey yöneticilerinin öğrencilere karşı davranış ve tutumları öğrencinin yaptığı işin verimini önemli ölçüde etkilemektedir. Standartsız ve tutarsız personel davranışları öğrencinin yaptığı işi tam anlamıyla anlamasını ve öğrenmesini engelleyecektir. Bu da öğrencinin turizm sektörüne yönelik algılarını olumsuz yönde etkileyecek ve beklentilerini düşürecektir.

Beceri eğitimini tamamlayan ve değerlendirme sınavından başarılı olan öğrencilere ‘‘turizm sektörüne ilk adım ilk deneyim’’ adında projelerle ödüllendirmeler yapılmalıdır. Bu ödüller öğrencinin çalışma isteğini arttıracak ve öğrencinin turizm sektöründe kariyer hedefi oluşturmaya olumlu yönde etki edecektir.

Öğrenciler beceri eğitimine gitmeden önce yemek yarışmalarına katılmaya teşvik edilmeli, öğrencinin sektöre yönelik ön bilgileri tespit edilmelidir. Böylece öğrencilerin işletmelere gitmeden önce hangi hazırbulunuşluk düzeyinde oldukları görülerek öğrencinin seviyesine uygun işletmelere yerleştirilmeleri sağlanacaktır.

Sektör temsilcilerinin de katılacağı kariyer günleri etkinlikleri düzenlenmeli bu etkinliklerin okul idaresi koordinasyonunda mezun öğrencilerinde çağrılarak yapılması öğrencileri sektör içinde tutmak için yapılabilecek çalışmalardandır.

Okul ortamı içinde turizm sektöründe çalışmanın getirdiği yararlarla ilgili beceri eğitimine giden öğrencilerin deneyimlerini alt sınıftaki öğrencilerle paylaşımlarına fırsat verilmeli, okul idaresi ve meslek dersi öğretmenleri tarafından bununla ilgili etkinlikler düzenlenmelidir.

Uygulama oteli olan okullarda son sınıf öğrencilerine şef olma sorumluluğu verilerek daha alt sınıf düzeyindeki öğrencilerin hiyerarşiyi öğrenmeleri için uygulama otelinde birlikte çalışmaları beceri eğitimi öncesi öğrencilerin deneyim kazanmaları açısından önemlidir.

Yoğunlaştırılmış eğitim diğer meslek eğitimlerinden farklı olmakla birlikte, yoğunlaştırılmış eğitimin içinde yer alan öğrenci sayısı daha sınırlıdır. Ve eğitim sistemi

içinde fazla bilinmemektedir. Turizm sektörü içinde beceri eğitimi yaygın bir şekilde bilinse de sektör dışına taşındıkça çok fazla tanınırlığı olmamaktadır. Bununla ilgili turizm meslek liseleri dışında da tanıtıcı faaliyetler yapılmalı, beceri eğitimin uygulandığı bu sistemin olumlu yanlarının ve turizm sektörünün her geçen gün daha hızlı bir şekilde geliştiğinin propagandası yapılmalıdır. Bu noktada kamu kuruluşlarından ve özel sektörden yardım alınmalıdır.

Beceri eğitiminde öğrencinin yabancı dil konuşamaması özellikle Antalya ve Bodrumbölgesindeki işletmelerde çalışan öğrenciler için başta bir sorun gibi görülse de, iyi değerlendirildiğinde fırsata çevrilebilir. Bu bölgelerdeki turizm işletmeleri ile okulun işbirliğinde öğrencinin yabancı dil gelişimine katkı sağlayacak eğitimler ve çalışmalar yapılabilir. Öğrencilerin yabancı turistlerin yoğun bulunduğu otel alanlarında yanlarında iyi derecede yabancı dil bilen personel eşliğinde çalıştırılmaları öğrencinin yabancı dil gelişimini olumlu yönde etkileyecektir.

Turizm sektörü, beceri eğitimi faaliyetlerini özümsemiş ve kendisinden ayrılmaz bir parça olarak görmektedir. Artık günümüz koşullarında kendini geliştirebilen personel ihtiyacının tüm işletmeler tarafından vurgulanması beceri eğitiminin öğrenciyi geliştirilebilir kılması açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Ağaoğlu, O. K, (1991), “*Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Etkinliği*”, Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, Ankara

Aktaş, A. (1992, Aralık). *Turizmde okul-sektör işbirliği ve sorunlar*, Turizm Eğitimi Konferans-Workshop. 9-11. Ankara, s. 325-327.

Alemdar, T. (1995). *Turizm eğitiminde stajlar konusunda bir model*, Turizm Eğitimi Konferansı Workshop, 9-11 Aralık, Ankara, s.357-360.

Aticha, K., Kamonluk, P., Panodda, W, (2011), “*Career Perceptions Of Undergraduate Hospitality and Tourism Students:a Case Study at Vatel Bangkok* ”, Silapakorn University

Avcıkurt, C., Deveci B., Türkmen S, (2012), “*Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu (BTİÖYO) Mezunlarının Turizm Sektöründeki İstihdam Profili*”, Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler. 109-119.

Avcıkurt, Cevdet. Turizmin güncel sorunları, ders notu. Balıkesir, 2003,16-23

Aydoğan, Z. F. (2002). *Büro Yönetimi Önlisans Programlarında Staj Eğitiminin Önemi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Büro Yönetimi Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.

Aymankuy, Y., Aymankuy, Ş, (2002), “*Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarının Bulundukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi İçin Öneri Bir Model*”, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara, 29-42.

Bağdat, B, (2007), “*Yeni Ekonomi ve Yeni Ekonomi Temelli Olan İnternetin Konaklama İşletmeleri Üzerindeki Etkisi ve Bodrum Yöresinde Bir Uygulama* ”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Baltacı, F., Üngüren, E., Avsallı, H., Demirel, O.N, (2012), “*Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin ve Geleceğe Yönelik Bakış Açılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*”, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, Antalya, 17-25

Bamford, K. L, (2012), “*Undergraduate Student Perceptions Of A Career In The Tourism and Hospitality Industry In New Zealand*”, University Of Otago

Barutçugil, İ. S, (1986), “*Turizm Ekonomisi ve Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri*”, Beta Yayın Dağıtım, İstanbul

Batman, O, (1999), “*Otel işletmelerinin Yönetimi*”, Değişim Yayınları, Adapazarı.

Boylu, Y, (2009), “*Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Okullara İlişkin Beklenti ve Değerlendirmeleri*”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt 7, Sayı 4, Ankara, 933-954.

Buluç G. (1992, Aralık). *Turizm ve otel işletmeciliği eğitiminde stajın önemi*,

Turizm Eğitimi Konferansı-Workshop 9-11. Ankara, s.365- 368.

Chang, T. Y., Hsu, J. M , (2010), “*Development Framework For Tourisman And Tourism And Hospitality İn Higher Vocational Education İn Taiwan* ”, Journal Of Hospitality, Leisure, Sport And Tourism Education.

Christou, E. (1999). Hospitality Management Education in Greece: An Exploratory Study, *Tourism Management*, Volume 20, Number 6, 683-691.

Conradie, R, (2012), “*Student Evaluation Of Career Readiness Completing The Hospitality*”, Management Curriculum At The International Hotel School, University Of South Africa.

Çapar, B. (2002). *Turizm sektörü-turizm eğitim kurumları işbirliği, staj sorunları ve çözüm önerileri*, Turizm Eğitimi Konferans-Workshop, Ankara, s. 415-426.

Çatı, K., Bilgin, Y, (2013), “*Turizm Lisans Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri*”, Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 14, Sivas, 23-45

Çetin, Ş. (2005). Öğrenci stajlarında yararlanılan dersler üzerine ampirik bir araştırma; Mersin turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulu örneği, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt:16, Sayı: 2.

Çevik, R. (2012). Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Beceri Eğitimine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dayıoğlu, M, (2010), “*Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Yeterliliği Konusunda İşveren Görüşleri. (Edremit Körfezi Örneği)*”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Balıkesir

Demirci, M. S. (2007). *Ticaret meslek lisesinde staj yapan öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm yolları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ehtiyar, R., Üngüren, E, (2008), “*Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk Ve Kaygı Seviyeleriyle Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 1, Sayı 4, 160-181

Erdoğan, H, (1996), “*Ekonomik, Sosyal, Kültürel, Çevresel Yönleriyle Uluslararası Turizm*”, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 8.

George, D. ve Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson

Gökdeniz A. Çeken H. (2001, Kasım). *Turizm eğitimi ve sektörel işbirliği çerçevesinde sorunlar ve çözüm yolları*, Turizm İşletmelerinde İnsan Kaynakları Yönetimi Hafta Sonu Semineri VII, 24-26 Kasım, Erciyes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Nevşehir, s.342.

Gürdal, M. (2002). “Türkiye’de Meslek Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma - Eğitimin Kalitesi-Staj-İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Turizm Eğitimi Konferans-Workshop, 2002, Ankara

- Gürol, M. (1997). *Okul-sanayi işbirliği*, Pegem Yayınevi, Ankara.
- Hacıoğlu N. Kaşlı M. Şahin S. Ve Tetik N. (2008). *Türkiye’de turizm eğitimi*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Hacıoğlu, N, (1989), “*Türkiye’de Turizm Eğitimi Ders Notları*”, Balıkesir Üniversitesi Yayını, Balıkesir.
- Hacıoğlu, Necdet., Kaşlı, Mehmet., Şahin, Seda. ve Tetik, Nuray. (2008). *Türkiye’de Turizm Eğitimi*, Detay Yayıncılık, Ankara
- Hacıoğlu,N.,Kaşlı,M.,Şahin, S.,Tetik,N.,Türkiye de Turizm Eğitimi Ankara, Detay Yayıncılık, 2008.
- Hançer, M. Adak, N. Ve Yüksel, A. (2002). *Turizm eğitiminde sektör-üniversite işbirliği: yeni bir yaklaşım*, Turizm Eğitimi Konferans- Workshop. Ankara: Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü: s. 401-405.
- Ilgaz S., Çakar M. (2002, Aralık). *Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj problemleri: başkent üniversitesi iibf turizm işletmeciliği bölümü öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırma*, Turizm Eğitimi Konferans- Workshop, Ankara, 11-13 Aralık, s.385-389.
- İçöz, O, (1991), “*Turizm Sektörünün Gelişmesinde İnsan Unsurunun Önemi*”, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 15-18
- İçöz, O. (1991), *Turizm sektörünün gelişmesinde insan unsurunun önemi*, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, Kasım-Aralık, s.15-18.
- İnce, M. T, (2002), “*Türkiye’de Turizm Eğitimi*”, TC Turizm Bakanlığı II. Turizm Şurası Bildirileri (II.Cilt), Ankara, 175-181
- İncekara, S., Savran, Z, (2011), “*Ortaöğretim Öğrencilerinin Turizm Bakış Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma: Hatay İli Örneği* ”, *Marmara Üniversitesi Coğrafya Dergisi*, İstanbul, Sayı 23, 144-164.
- İslamoğlu, A. H. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, İstanbul, Literatür Yayıncılık.
- Jiang, B., Tribe, J, (2009), “*Tourism Jobs-Short Lived Professions’: Student Attitudes Towards Tourism Careers In Chine*”, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport Tourism Education*, Vol 8, Issue.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kenar N. (2005). Mesleki eğitimde gelişmeler, *Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası Mercek Dergisi*, yıl:10, sayı:37, İstanbul.
- Kocaoğlu, B, (2002), “*Turizm Eğitiminde Kalite Değerlendirmesi: Sertifikasyon*”, *Turizm Eğitimi Konferansı*, Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara, 161-171.
- Koko, J., Guerrier, Y. (1994). Over education, underemployment and job satisfaction: a study of Finnish hotel receptionist, *International Journey of Hospitality*

Management, 13(4), p.409.

Kozak, N. (2005). Staj dosyası (I): öğrencilerin yasadıkları sorunlar, Staj dosyası (II): sektörün ve turizm programlarının görüşleri, Staj dosyası (III): turizm sektöründe staj üzerine bazı görüşler, Web:<http://www.turizmgazetesi.com/articles/article.aspx?id=25083> , adresinden 04.05.2023 alınmıştır.

Kuru, S, (1987), "*Oteller İçin Bilgisayar Sistemlerini Seçerken İzlenecek Yol, Turizm Sektöründe Bilgisayar Sistemleri*", 29.

Küçüktopuzlu, F. (2002, Aralık). *Turizm eğitimi veren yüksekokulların staj programlarında eşgüdüm sağlanması ve çözüm önerileri*, Turizm Eğitimi Konferans-Workshop, 11-13 Aralık, Ankara, s.335-341.

MEB, (2008), "*Ortaöğretimde Okul Çeşitliliğinin Azaltılması Genelgesi*", [URL:http://ogm.meb.gov.tr/gos_genelge.asp?alno=118](Erişim Tarihi: 04.05.2023)

MEB. (2009) Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Ankara, Web: <http://ttogm.meb.gov.tr> . (Erişim tarihi:04.05.2023).

Mısırlı, İ. (2002). *Turizm sektöründe meslek standartları ve mesleki belgelendirme sistemi-sertifikasyon*, Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara.

Olalı, H, (1984), "*Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı ve Sorunları*", Turizm Eğitim Kongresi, Tebliğ Ve Tartışmalar, TUGEV- Turizm Bankası AŞ Vakfı Yayını, İstanbul.

Olalı, H, (1990), "*Turizm Politikası ve Planlaması*", İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayını, İstanbul

Olalı, H., Korzay, M, (1993), "*Otel işletmeciliği* ", Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş, İstanbul.

Olalı, H., Nazilli S., Kırıcıoğlu N., Sümer, M, (1983), "*Dış Tanıtım ve Turizm* ", İş Bankası Yayınevi, İstanbul

Olalı, H., Timur A, (1988), "*Turizm Ekonomisi*", Ofis Ticaret Matbaacılık, İzmir

Olçay, A, (2008), "*Türk Turizminde Eğitimin Önemi*", Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (2), 383-390.

Öztürk, Y., Kılıç, G, (2008), "*Turizm Alanında Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Sektöre İlişkin Değerlendirmeleri*", III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, Balıkesir Üniversitesi, 17-19 Nisan , 248-254

Pehlivan, R, (2005), "*Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektör ile İlgili Tutumlarının Mezuniyet Sonrası Kariyer Seçimine Etkisi*", Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Richardson, S, (2008), "*Undergraduate Tourism And Hospitality Students Attitudes Toward A Career In The Innindustry: A Prelimi Nary Investigation* ", Journal Of Teaching In Travel, Tourism, Australia, Volume 8, 23-46

Salant, P., ve Dillman, D. A., (1994), How to conduct your own survey, New York:

John Wiley & Sons.

Seyitoğlu, H, (1992), “*Ekonomik Terimler*”, Güzemcan Yayınları, Ankara

Sezgin, O. M, (2001), “*Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*”, Detay Yayıncılık, Ankara.

Sezgin, O., Acar, Y, (1991), “*Turizm*”, (Tanıtma-Pazarlama-Ekonomi) Bastem Yayınları, Ankara.

Sönmez, M, (2008), “*Türkiye ’de Mesleki ve Teknik Örgün Öğretimin Sorunları ve Yeniden Yapılandırılma Zorunluluğu*”, Eğitim ve Bilim Dergisi, 71-84.

Tabachnick, B.G. ve Fidell L.S. (2013). Using Multivariate Statistics (sixth ed.) Pearson, Boston

Timur, A, (1992), “*Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı ve Uygulanan Politikalar ve Sonuçları*”, Turizm Bakanlığı Eğitimi Konferansı-Workshop, Ankara, 47-53

Tolungüç, A, (1999), “*Turizm Olgusu ve Türk Turizmi*”, Ankara, 11-13.

Toskay, T, (1989), “*Turizm: Turizm Olayına Genel Yaklaşım*”, Der Yayınları, İstanbul.

Tracy, L., Howard, A, (2009), “*Career Goals And Expectations Of Hospitality And Tourism Students In China, Purdue University*”, West, Lafayette, Indiana, USA.

TUIK, (2010), “*Hane Halkı İşgücü Anketleri*”, Ankara.

Tuna M., Yaylı A. (1997). *Turizm sektöründe çalışan stajyer işçilerin sorunları ve çözümüne ilişkin öneriler*, OLEYİŞ Sendikası 50. Yıl Sempozyumu, 19-20 Haziran, Ankara, s:208-226.

Türkseven, E, (2012), “*Turizm Eğitiminde Yaşanan Staj Sorunları: Lisans Öğrencilerinin Görüşlerine Yönelik Bir Araştırma*”, Sakarya Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Sakarya

Tüylüoğlu, T, (2003), “*Türkiye’de Turizm Eğitiminin Niteliği*”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Ankara.

Ural, A., Pelit, E, (2002), “*Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Örgütlerinin Örgütleniş Biçimleri*”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5

Ünlüönen K. (2004). Turizm işletmeciliği öğretmenlik programlarının öğrenci beklentileri ve algılamaları açısından karşılaştırılması (1998-1999 ve 2003-2004 Öğretim Yılları) *Ticaret ve Turizm Eğitim Dergisi*, Sayı:1, 108- 130.

Ünlüönen, K, (2004), “*Turizm İşletmeciliği Öğretmenlik Programlarının Öğrenci Beklentileri ve Algılamaları Açısından Karşılaştırılması: (1998-1999 ve 2003-2004)*”, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, 218-238.

Yanardağ, M. Ö., Avcı, M, (2012), “*Turizm Sektöründe İstihdam Sorunları; Marmaris, Fethiye, Bodrum İlçeleri Üzerine Ampirik Bir İnceleme*”, Ege Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Dergisi Cilt 3, Sayı 2, 43-44

Yazıcı S. (2002). *Turizm eğitiminin bilinci ve uygulama dersi: staj*, Turizm Eğitimi Konferans- Workshop, 11-13 Aralık, Ankara, s.407-414.

Yıldırım A. (2002). *Turizm sektörü-turizm eğitim kurumları işbirliği, staj sorunları ve çözüm önerileri: Kocaeli üniversitesi derbent MYO' da yürütülen bir proje*, Turizm Eğitimi Konferansı-Workshop, s. 369-384, Ankara.

Yıldız, B. S. (2013), “*Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Sektörde Çalışmaya Yönelik Bakış Açıları*”, Erciyes Üniversitesi, 14.Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, Edt. Karamustafa, K., Detay Yayıncılık, 595

Yıldız, Z. (2011), “*Turizm Sektörünün Gelişimi ve İstihdamı Üzerine Etkisi*”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Vizyon Dergisi, Isparta, 54-71.

Yılmaz, H. (2007). Beceriler, yeterlilikler ve meslek eğitimi: finansman yapısı ve politika önerileri, *TÜRKONFED*, İstanbul.

YÖK, (2008). Yükseköğretim Kanunu, Değişiklik Ek fıkra: 18/6/2008-5772/1 md. <http://www.yok.gov.tr/content/view/435/183/lang,tr/>, adresinden 04.05.2023 alınmıştır

Yüksek Ö. (2006). *Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında işletmede beceri eğitimi uygulamasının işletme ve öğrenci açısından değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> Erişim tarihi: 20.04.2021.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim Programı Açılması ve Yürütülmesine Dair İlkeler <https://ogrenciportali.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/yukseklisansve-doktora-kriterleri-guncellendi/Lisans%C3%BCst%C3%BC%20E%C4%9Fitim-%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%20A%C3%A7%C4%B1mas%C4%B1%20ve%20Y%C3%BCr%C3%BCt%C3%BClmesine%20Dair%20%C4%B0lkeler.aspx> Erişim tarihi: 20.04.2021.

Xi Yu Leung, Lijun Xu ve Billy Bai (2011). A Social Network Analysis of Doctoral Dissertations from 1999 to 2009. 16th Graduate Students Research Conference, http://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1067&context=gradconf_hospitality Erişim tarihi: 23.04.2021.

yokatlas.yok.gov.tr (2021). Erişim tarihi: 20.04.2021.

EKLER

Ek1:Anket Formu

Sevgili Öğrenciler;

Bu anket, **Turizm Meslek Liselerinde Uygulanan Beceri Eğitiminin Öğrencilerin Turizm Sektörüne Yönelik Algılarına Etkisi** konulu Yüksek Lisans tez çalışması için veri toplama aracı olarak hazırlanmış olup, bilimsel amacı dışında kesinlikle kullanılmayacaktır. Bu bakımdan kişisel bilgilerinizi yazmanıza gerek yoktur.

Anketteki her bir ifadeye ilişkin vereceğiniz en doğru cevap, sizin mevcut durum hakkındaki görüşünüz olacaktır. Vereceğiniz cevapların gerçek durumu yansıtıcı biçimde ve samimi olması araştırmanın amacına ulaşmasında da önemli ölçüde katkılar sağlayacaktır. Bu bakımdan desteklerinizi esirgemeyeceğinize olan inancımızla, katkılarınız için şimdiden teşekkür eder çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Danışman: Dr. Onur AKPINAR

Tez Öğrencisi: Mesut UCA

I. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Okulunuzun Adı:

Eğitim Aldığınız Bölümün Adı:

2. Yaşınız:

() 14 () 15 () 16 () 17 () 18 () 19 ve yukarı

3. Cinsiyetiniz:

() Kız () Erkek

4. Sınıfınız:

() 9. Sınıf () 10. Sınıf () 11. Sınıf () 12. Sınıf

5. Bu okulu seçerken kimden etkilendiniz:

() Kendi isteğimle seçtim.

() Ailemin isteği ile seçtim.

() Arkadaşlarımdan etkilendim.

() İlköğretimde okurken öğretmenlerim yönlendirdi.

6. Staj yaptığınız/yapmak istediğiniz işletme neresidir:

() Konaklama işletmeleri () Seyahat Acentesi () Yiyecek İçecek İşletmesi

7. Staj yaptığınız/yapmak istediğiniz işletmeyi kim buldu:

() Kendim buldum

() Koordinatör öğretmenler/Okul İdaresi buldu

() Tanıdık ve arkadaş yardımıyla buldum

II. BÖLÜM: ÖĞRENCİLERİN BECERİ EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

	Burada beceri eğitimiyle ilgili görüşler vardır. Beceri eğitimi sürecini göz önüne alarak, lütfen, bu görüşlere katılma derecenizi ilgili yere (x) işareti koyarak belirtiniz.	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Ne katılıyorum ne katılmıyorum (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)
8	Okulda aldığım eğitim beceri eğitimi için yeterlidir.					
9	İşletmelerde yapılan beceri eğitiminin okulun amaçları doğrultusunda yararlı olduğuna inanıyorum.					
10	Beceri eğitimi yapılan işletmelerde aldığımız eğitim mesleki bilgimize katkı sağlamaktadır.					
11	Turizm eğitimi almış olmam görevimi yerine getirirken kolaylıklar sağlar.					
12	Beceri eğitimine başlamadan önce okulda beceri eğitiminin uygulanması ile ilgili yeterli bilgi verilmektedir.					
13	Beceri eğitiminin süresi yeterlidir.					
14	Beceri eğitimlerinin 10. ve 11. sınıflarda yapılması uygundur.					
15	Beceri eğitimini okulun bir parçası olarak görüyorum.					
16	Koordinatör öğretmenlerin işletmeleri ziyaret etmeleri beceri eğitimleri için faydalıdır.					
17	Beceri eğitimim sırasında okul her türlü sorunum ile ilgilenir.					
18	Beceri eğitimleri süresince işletmeler öğrencilere hak ettikleri ücreti vermektedir.					
19	Beceri eğitimindeki eğitici personel yeteri derecede bilgiye sahiptir.					
20	Beceri eğitimindeki eğitici personel yeteri derecede tecrübeye sahiptir.					
21	Beceri eğitiminde sektörde çalışan personelin öğrencilere yaklaşımı olumludur.					
22	İşletmede görevimle ilgili işlerde önerilerim dikkate alınır.					
23	Beceri eğitimi aldığım işletmeye güveniyorum.					
24	Beceri eğitimi ile sektörü tanıma imkânım vardır.					
25	Beceri eğitimi kendime olan güvenimi artırır.					
26	Beceri eğitimi gerçek iş hayatına hazırlaması açısından yararlıdır.					
27	Beceri eğitimi yaptığım işletme okul bitiminden sonra çalışma fırsatı sunsa kabul ederim.					
28	Beceri eğitiminin iş bulma konusunda faydalı olacağını düşünüyorum					
29	Okuldan mezuniyetten sonra turizm sektöründe çalışmayı düşünüyorum.					
30	Yüksek öğretim düzeyinde turizm eğitimi almayı düşünüyorum.					

Ek2: Etik Kurulu Raporu

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-10017888-100-307548
Konu : Mesut UCA

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 06.10.2022 tarihli, 300294 sayılı ve "Eğitim - Öğretim İşleri (Genel)" konulu yazı

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 18/10/2022 tarih ve 2022/09 no lu toplantısında alınan 7 sıra sayılı kararı aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Karar No 7: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 06.10.2022 tarih ve 300294 sayılı yazısı görüşüldü. Turizm İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mesut UCA'nın, Dr. Öğr. Üyesi Onur AKPINAR'ın danışmanlığında yürüttüğü "Turizm Meslek Liselerinde Uygulanan Beceri Eğitiminin Öğrencilerin Turizm Sektörüne Yönelik Algılarına Etkisi" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında yapacağı anket uygulamasında, bilimsel araştırma ve yayın etiği açısından bir sakınca olmadığına oy birliği ile karar verildi.

Prof.Dr. İbrahim ŞİRİN
Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Mesut UCA ilk, orta ve lise eğitimini Bursa’da tamamlamıştır. 2013 yılında Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği Lisans programından mezun olmuştur. 2014 yılında Milli Eğitim Bakanlığı’nda öğretmen olarak görev yapmaya başlamıştır. 2020 yılından itibaren Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı yüksek lisans programında eğitimini sürdürmektedir.

